

รายงานการวิจัย

แนวทางการประเมินสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดเพชรบูรณ์

โดย

รองศาสตราจารย์ชวนพิศ แดงสวัสดิ์ และคณะ

สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์

ได้รับทุนสนับสนุนจาก
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พ.ศ.2540

คำนำ

ถ้ารายงานการวิจัยเรื่อง การประเมินสถานการณ์สภาพองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ฉบับนี้ เป็นฉบับสุดท้ายที่ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการชี้ทิศทาง ผู้เข้าร่วมประชุม ตลอดจน ข้อมูลที่หน่วยงานต้นสังกัดได้ช่วยกันตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้อง ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยที่สุดในปัจจุบัน จึงคณะผู้วิจัยขอขอบคุณทุก ๆ ท่านที่ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี ทั้งข้อมูลในส่วนที่เป็นราชการ ข้อมูลที่เป็นส่วนของชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ภาครัฐ ตลอดจนภาคีรัฐบาล รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานเอกชนทุกหน่วยที่ได้ให้ความร่วมมือร่วมใจ เพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และวิสัยทัศน์เพื่อการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ในอนาคต ทั้งนี้เพื่อต้องการให้ประชาชนและชุมชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ อันจะนำไปสู่ความสามัคคีก่อให้เกิดความรัก และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า และความมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัด ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์องค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ฉบับนี้ คงมีประโยชน์และสามารถนำข้อมูลในเอกสารไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ได้ตามความเหมาะสม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้ที่มีส่วนร่วมในการให้เอกสารสำหรับค้นคว้า ให้ความรู้ ให้ข้อเสนอแนะทุก ๆ ท่านที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ โอกาสนี้ด้วยความเคารพและนับถือยิ่ง หากความดีของเอกสารฉบับนี้ซึ่งมีผู้วิจัยขออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้รักษาแผ่นดินเพชรบูรณ์แห่งนี้อย่างนิจ รวมถึงครูบาอาจารย์ อาจารย์และผู้มีพระคุณแห่งแผ่นดินนี้ทั้งหลาย

ด้วยเคารพอย่างสูง

(วงศ์ศักดิ์อาจารย์วิชาสถิติ และสถิติ)

หัวหน้าโครงการวิจัย

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การสังเคราะห์งานวิจัย เอกสาร แผ่นพับ เอกสารการสรุปงานประจำเดือนหรือประจำปี ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดเพชรบูรณ์ มีจำนวนทั้งหมด 221 เล่ม แยกเป็นเอกสารจำนวน 138 เล่ม งานวิจัยจำนวน 83 เล่ม ซึ่งได้แยกเป็นองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ ออกเป็น 13 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทางกายภาพและประวัติการตั้งถิ่นฐาน

ข้อมูลทางกายภาพของจังหวัดเพชรบูรณ์ ใช้เอกสารอ้างอิงจากสำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์ และข้อมูลจากฝ่ายปกครองจากจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.89 ซึ่งสภาพภูมิศาสตร์ของจังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทยอยู่ระหว่างบริเวณภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณเส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ กับเส้นแวงที่ 101 องศาตะวันออก ส่วนกว้างที่สุดจากด้านตะวันตกถึงด้านตะวันออก กว้าง 55 กิโลเมตร ส่วนยาวที่สุดจากด้านเหนือสุดถึงใต้สุดยาว 298 กิโลเมตร สูงจากระดับน้ำทะเล 114 เมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 340 กิโลเมตร มีอาณาบริเวณในฤดูร้อน และวางผังจัดในฤดูหนาว และมีดินอุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเกษตรกรรม ซึ่งประชากรร้อยละ 65 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะถึงบนลุ่มแม่น้ำป่าสัก สำหรับประวัติการตั้งถิ่นฐานใช้หนังสืออ้างอิงจำนวน 28 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.28 และหนังสือวิจัย 8 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 9.63 และได้กล่าวถึงประวัติการตั้งถิ่นฐานว่า เพชรบูรณ์เป็นเมืองที่มีความสำคัญตั้งแต่สมัยโบราณ ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชมีอาชุนมากกว่า 1,000 ปีล่วงมาแล้ว มีหลักฐานการพบศิลปะสมัยขอม ซึ่งมีอายุเท่ากับเมืองพิมายและจำปาศักดิ์ ทั้งมีการพบโบราณสถานซึ่งเป็นฝีมือของขอมที่ได้รับอิทธิพลจากลัทธิธรรมของอินเดีย และสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นมา 2 ยุค ยุคแรกสร้างในสมัยอู่ไร้อัย ยุคที่ 2 สร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช นอกจากนี้ที่เมืองศรีเทพยังได้ค้นพบเมืองเก่าแก่ ชื่อเมืองศรีเทพเช่นกัน ซึ่งมีการสันนิษฐานว่าเป็นเมืองเพชรบูรณ์ในปัจจุบัน และเป็นเมืองที่ขอมสร้างขึ้นเพื่อเป็นจุดขยายแพร่วัฒนธรรมของขอมไปสู่ทวารวดี

2. ประชากร ชาติพันธุ์ และการอพยพแรงงาน

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 4 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.89 มีงานวิจัยจำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.49 ได้มีการศึกษาในเชิงมนุษย์วิทยามีการค้นคว้าอย่างละเอียด แต่อย่างไรก็ตาม ข้อมูลที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องชาติพันธุ์ที่ปรากฏมีจำนวนไม่มากนัก สำหรับเรื่องการอพยพแรงงานและจำนวนประชากรที่มีอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีการเขียนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น แรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งเป็นผู้ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องของแรงงานสำหรับประชากรบน

เพชรบูรณ์ว่า เมื่อมีมาตั้งแต่สมัยใด ปีพ.ศ.ใด จึงทำให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมชาดคนของความเป็นมา มีเพียงข้อมูลในปัจจุบันที่ใช้ประกอบในการให้ทุนในปีแห่งการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ แต่อย่างไรก็ตามในปัจจุบันจังหวัดเพชรบูรณ์มีการสื่อสารที่ได้รับและตกและมีเส้นทางคมนาคมที่สามารถติดต่อกับจังหวัดต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง ถึงแม้ว่าจะมีเส้นทางที่ยังเส้นทางเดียวก็ตาม คือ การขนส่งทางบก ก็ตาม แต่สามารถติดต่อได้โดยสะดวกทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้มีการสร้างถนนเป็นพาณิชย์ ที่ตำบลทุ่งน้ำเค็ม อำเภอชนบท จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อการขนส่งสินค้าการเกษตรทางหนึ่งด้วย ซึ่งขณะนี้อยู่ในระหว่างกำลังดำเนินการ คาดว่าจะเสร็จเร็ว ๆ นี้ แต่ทว่าปัญหาเศรษฐกิจชะงักงันจึงอาจทำให้การรื้อสร้างถนนเป็นซ้ำ ๆ เดิม และยังไม่มีการรายงานว่ากำลังสร้างถนนเป็นเสร็จเรียบร้อยแล้วใครจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์มากที่สุดเห็นได้

12. ทักษะการบุคคล ชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.72 งานวิจัยจำนวน 8 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.02 ส่วนรับเอกสารที่ใช้เป็นข้อมูล เขียนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะฝ่ายมหาดไทย ที่ทำหน้าที่ในการสรรหาบุคคลตัวอย่างที่เป็นคนดีทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม การสรรหาบุคคลดังกล่าวมีเกินด้าน ๆ ซึ่งขาดการสรรหาบุคคลด้านต่าง ๆ ไม่ครบถ้วนทุกสาขาจึงมีจำนวนไม่มากนัก นอกจากนี้ยังไม่มีเอกสารของกระทรวงอื่น ๆ ที่ทำการยกย่องบุคคลดีเด่น จึงทำให้มีข้อมูลน้อยและประชาชนส่วนหนึ่งยังมีความเห็นว่าบุคคลที่ได้ขึ้นการคัดเลือกในด้านนั้น ๆ คือพระภิกษุ ซึ่งส่วนใหญ่หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ทราบหรือข้อมูลที่แท้จริง จึงดูเหมือนว่ามีการขาดแคลนในความเห็นของชนในชุมชน ดังนั้นในการค้นหาทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงต้องให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วม และประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ชุมชน สังคม มีความภาคภูมิใจว่าได้มีส่วนร่วมในการสรรหาดีคนดี จึงทำให้ทางรัฐควรเปลี่ยนวิธีดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมของท้องถิ่น

13. วิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัด 5-10 ปี ข้างหน้า

ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารระดับหัวหน้างานในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งที่สำนักงานราชการ และ NGO เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบูรณ์ ประธานหอการค้าจังหวัดเพชรบูรณ์ นายกเทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ ประธานหอการค้าหลัก ประธานวิชาการบ้าน เป็นต้น ทำให้ได้วิสัยทัศน์ที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็งของจังหวัดเพชรบูรณ์ ตลอดจนแนวทางที่ควรพัฒนา จังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไปในภายภาคหน้า ซึ่งจะมีรายละเอียดเสนอในบทที่ 4

ที่ราบสูง มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง สำหรับการดำเนินงานของประชาชนชาวเพชรบูรณ์อยู่ในอัตราต่ำถึง ประมาณร้อยละ 0.42 ของประชากรทั้งหมด

3. การเมืองการปกครอง

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.17 งานวิจัยจำนวน 4 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 4.81 ซึ่งหนังสือเกี่ยวกับการปกครองส่วนใหญ่นิยมโดยองค์กรของรัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย เป็นหนังสือที่พิมพ์เผยแพร่ด้านกับบุคคลหรือหน่วยงานทั่วไป เพื่อเป็นองค์ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเรื่องราวการปกครองในจังหวัดเพชรบูรณ์ สำหรับการวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ของนิสิตปริญญาโทที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบันนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตามการวิจัยได้มีขึ้นในเรื่อง ๆ ไม่ได้ครอบคลุมเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในเพชรบูรณ์ทั้งหมด นอกจากนี้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์และหน่วยงานชนได้รายงานข้อมูลเบื้องต้นของจังหวัดเพื่อยื่นปัญหาชนกับบุคคลต่าง ๆ ได้รู้จักจังหวัดเพชรบูรณ์และเดินทางมาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4. เศรษฐกิจ : เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ การเงิน การธนาคาร การค้า การลงทุน

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 29 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.01 งานวิจัยจำนวน 17 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.48 ซึ่งเอกสารที่ใช้ในการศึกษาเป็นผลงานของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ สหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ อุตสาหกรรมจังหวัดและสำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ที่เป็นตัวแทนของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ได้มีรายงานเกี่ยวกับหน้าที่ด้านที่มีผลชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามยังขาดรายละเอียดในบางเรื่อง จึงทำให้ข้อมูลบางตอนขาดไป เช่น ผลผลิตทางการเกษตรในแต่ละปี ภาวะทั่วถึงมีเงินทุนเพื่อเปรียบเทียบผลิตผล ความยากจนยาก และสาเหตุของการเพิ่มหรือลด รวมทั้งสภาพวิกฤตทางธรรมชาติที่มีผลต่อการเกษตร อุตสาหกรรม แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลเหล่านี้ค่อนข้างจะกล่าวรายละเอียดเฉพาะเรื่องที่สำคัญ ๆ ส่วนรายได้ของประชากรในจังหวัดเพชรบูรณ์จะไม่แน่นอนนัก เพราะว่าขึ้นอยู่กับสภาพธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการเกษตร จึงทำให้รายได้ประชากรในจังหวัดเพชรบูรณ์ไม่แน่นอน สำหรับโรงงานอุตสาหกรรม เป็นอุตสาหกรรมทางการเกษตรหรือผลิตผลทางการเกษตร ส่วนใหญ่จะกระจุกตัวแบบกระจุกกระจิก นอกจากนี้ก็มีโรงงานอุตสาหกรรมทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ กระจายอยู่ทั่วไป สำหรับธนาคารในจังหวัดเพชรบูรณ์มีแทบทุกอำเภอ โดยเฉพาะในอำเภอมะนิคมมีทุกธนาคารปรากฏอยู่ ส่วนที่สามารถนำธนาคารไปมีธนาคารตั้งอยู่ แต่มีรายงานว่าประชาชนอำเภอชนช้างหากมาใช้บริการธนาคารที่อำเภอชนช้างเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการค้าและการลงทุนเป็นการค้า

และการลงทุนเกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร และโรงงานอุตสาหกรรมก็เกี่ยวข้องกับการเกษตรเหมือนกัน

๕. การศึกษา

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน ๑ เล่ม คิดเป็นร้อยละ 6.52 งานวิจัยจำนวน 12 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 16.43 ซึ่งเอกสารที่ใช้อ้างอิงส่วนใหญ่เป็นรายงานเกี่ยวกับการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภายในกระทรวงศึกษาธิการที่รับผิดชอบ ซึ่งมีการประชาสัมพันธ์ให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ได้ทราบถึงความก้าวหน้าทางด้านการศึกษาของจังหวัดเพชรบูรณ์ สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกันเป็นอันเดียวกัน เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพของนักเรียนในระดับต่าง ๆ ได้แก่ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ระดับประถมศึกษาตอนต้นและเด็กก่อนวัยเรียน แต่อย่างไรก็ตามยังขาดข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษานอกโรงเรียนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งไม่มีรายงานการวิจัยว่ามีจำนวนมากน้อยเพียงใด และการศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา ส่วนการศึกษาในระดับอุดมศึกษาและอาชีวศึกษานั้น ได้มีการรายงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการประชาสัมพันธ์เพื่อรับนักศึกษาใหม่ในช่วงเวลาก่อนสิ้นภาคเรียน และการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนความต้องการศึกษาต่อของนักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายก็ยังไม่ปรากฏว่ามีงานวิจัยของหน่วยงานใดจึงทำให้ขาดช่วงในการศึกษา

๖. การสาธารณสุข

มีหนังสืออ้างอิงจำนวน 2 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 1.44 และงานวิจัยจำนวน 7 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 9.38 ซึ่งหนังสือที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลปัจจุบันที่เรียบเรียงโดยฝ่ายแผนของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีหน้าที่วางแผนการพัฒนาสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ สำหรับการวิจัยส่วนใหญ่มีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้มีการศึกษารวบรวมกันคำว่าตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทางด้านสุขภาพและอนามัยของประชากรจังหวัดเพชรบูรณ์ เช่น ทางด้านโรคเอดส์ โรคติดต่อ การสูบบุหรี่ของชุมชน เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามไม่มีการกล่าวถึงภาวะของฮิวาหรือไขมันในเลือดเลย จึงทำให้ข้อมูลในส่วนนี้ขาดตอนที่ทำให้ภาพรวมระหว่างอดีตกับปัจจุบันขาดหายไป ดังคำที่ว่า โรคมาเพชรบูรณ์ต้องขาดน้อยคนเห็นโรคใส่กระดูกกลับไป เพราะมาเลยชุกชุม สำหรับเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยโดยทั่วไปมีการรายงานผลการปฏิบัติงานที่นับปัจจุบัน

7. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 8 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 3.78 งานวิจัยจำนวน 6 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 6.82 ซึ่งเอกสารที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเอกสารที่หน่วยงานรับผิดชอบในจังหวัด เพชรบูรณ์ได้รวบรวมขึ้น เช่น ตัวแทนรองกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สำนักงานป่าไม้ สำนักงานที่ดิน การชลประทานจังหวัดเพชรบูรณ์ การปฏิรูปที่ดิน และอาจมีหน่วยงานต่าง ๆ ได้เข้าศึกษาทำการวิจัยเฉพาะเรื่อง แต่อย่างไรก็ตามมีการขาดช่วงการรายงานเกี่ยวกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติในอดีตจนถึงปัจจุบันว่าเราหายไปด้วยสาเหตุใดมากที่สุด และมากที่สุดในช่วงใด รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นตามมาทำให้เกิดความเสียหายในด้านใดบ้าง ซึ่งจะต้องทำการศึกษาประวัติย้อนหลังในเรื่องดังกล่าว สำหรับเรื่องแม่ที่มีอยู่ในเพชรบูรณ์ ไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่ามีประเพณีใดมากที่สุดและมีการสัมปทานให้ปรากฏเป็นข้อเท็จจริง ทั้งนี้เพื่อแสดงศักยภาพทางด้านทรัพยากรธรรมชาติวิทยาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งนักหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรประชาสัมพันธ์เพื่อทำการสำรวจในเรื่องดังกล่าว

8. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 1.35 งานวิจัยจำนวน 7 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 8.43 สำหรับนักวิทยาศาสตร์ในจังหวัดเพชรบูรณ์ไม่ได้มีปรากฏให้เห็นชัดเจน แต่จะอยู่ในหน่วยงานที่มีเกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานทางหลวง โยธาธิการจังหวัด เป็นต้น นอกจากนี้ก็มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องทางด้านเกษตร โดยเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับมะขามหวาน ส่วนงานวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ก็เป็นงานของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ ในแต่ละปีมีการผลิตนักวิทยาศาสตร์ตามความต้องการของท้องถิ่นและของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น นักเคมี นักชีววิทยาประยุกต์ และนักชีววิทยาการออกกาสังภาพ เป็นต้น ซึ่งบุคคลเหล่านี้เมื่อสำเร็จการศึกษาได้ไปทำงานด้านต่าง ๆ ตามความถนัดของตนเองที่ได้รับการกล่าวถึงมาแล้ว ส่วนวิทยาสถาบันเพชรบูรณ์ก็ทำการผลิตนักศึกษา เพื่อไม่ประเภอบอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น ด้านเครื่องยนต์ เควี่งจักรกลต่าง ๆ นอกจากนั้นมีการพัฒนามีสถรรวณ ที่ดำเนินการโดยหน่วยงาน มีการตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบในจังหวัด แต่อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการศึกษารวบรวมด้านใดที่เป็นที่ต้องการของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่ปัจจุบัน ทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้นการผลิตแรงงานจึงอาจขาดข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงตามความต้องการของหน่วยงานปัจจุบัน

9. การท่องเที่ยว

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 41 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 29.71 งานวิจัยจำนวน 9 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 10.84 ซึ่งเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์มีจำนวนมากที่ได้ปรากฏอยู่ทั่วไป และได้พบว่ามีสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์มีหลายหลาย ทั้งที่เป็นธรรมชาติ เป็นฟาร์ม และศิลปวัฒนธรรมกระจายอยู่ทั่วไป โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2540-2542 จังหวัดเพชรบูรณ์มีการรณรงค์ให้เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวของจังหวัด ดังนั้นจึงมีเอกสาร และนิตยสาร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์เผยแพร่กันเป็นวงกว้าง นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้มีการท่องเที่ยวแบบนิเวศ คือ ผู้มาเที่ยวจะต้องช่วยกันรักษาธรรมชาติด้วย ไม่มีการทำลายสิ่งแวดล้อมใด ๆ แต่อย่างไรก็ตามยังไม่มีรายงานที่เกี่ยวกับผลสำเร็จในการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือเชิงนิเวศจากหน่วยงานใดว่าประสบความสำเร็จเพียงใด และได้ รับความชื่นชมจากผู้มาเยือนเป็นอย่างมากเพียงใดเป็นจำนวนที่พอรู้ขึ้นได้ และมีบุคคลต่างชาติใดมา ท่องเที่ยวมากที่สุด นอกจากนี้จังหวัดเพชรบูรณ์โดยเฉพาะที่เขาค้อได้มีรายงานว่าจัดให้เป็น แหล่งพักผ่อนที่สมบูรณ์ เพราะมีอากาศที่บริสุทธิ์ เหมาะแก่การท่องเที่ยวเป็นอย่างสูง

10. วัฒนธรรมและศาสนา

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 6 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 4.34 งานวิจัยจำนวน 7 เล่ม คิด เป็นร้อยละ 8.43 สำหรับเอกสารที่ใช้อ้างอิงในประเด็นนี้ส่วนใหญ่เขียนโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ ศึกษาธิการจังหวัด ศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร สำหรับในแง่ของศาสนามีเอกสารอ้างอิงน้อยมากจึงทำให้ขาดข้อมูลเกี่ยวกับการ เผยแพร่ของศาสนาที่เข้ามาในจังหวัดเพชรบูรณ์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ทำให้ข้อมูลในช่วงนี้ขาดหายไป สำหรับวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์มีความหลากหลายเนื่องจากได้มีอิทธิพลจากชุมชนต่าง ๆ ทั้งก่อนประวัติศาสตร์วัฒนธรรมสมัยประวัติศาสตร์ จึงทำให้จังหวัดเพชรบูรณ์วัฒนธรรมที่เป็น เอกลักษณะของตนเอง ดังนั้นจึงได้ว่าทางตอนเหนือของจังหวัดเพชรบูรณ์จะได้รับอิทธิพลจากทาง ภาคอีสานเป็นส่วนใหญ่ ส่วนทางตอนใต้ของจังหวัดจะได้รับอิทธิพลจากทวารวดี เป็นต้น

11. การสื่อสารและการคมนาคม

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 4 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.89 สำหรับงานวิจัยไม่ปรากฏ ว่ามีหน่วยงานใดได้ทำการศึกษาวิจัยไว้ เพราะไม่มีปรากฏในจังหวัดเพชรบูรณ์และแหล่งอื่น ๆ สำหรับเอกสารอ้างอิงมีจำนวนน้อย มีแต่รายงานผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ เช่น เรื่องโทรศัพท์ เขียนโดยองค์การโทรศัพท์ การสื่อสารแห่งประเทศไทย และนักวิชาการขนส่ง เป็นต้น แต่อย่างไรก็ ตามภาคการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของการสื่อสาร การคมนาคมที่เกิดขึ้นในจังหวัด

บทนำ

การประมวลและจัดระบบองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์

ได้ทำการศึกษา และรวบรวมเอกสาร งานวิจัย รายงานประจำปีการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ และทำการประชุมคณะนักวิจัย ประชุมผู้รู้ และประชุมคณะกรรมการวิจัย การประชุมกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (Focus group) ซึ่งได้ทำการสรุปองค์ความรู้ในแต่ละด้านให้สอดคล้องตามความต้องการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) จึงได้แยกประเด็นการศึกษาออกเป็น 13 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทางกายภาพและประวัติการตั้งถิ่นฐาน
2. ประชากร ชาติพันธุ์ และการอพยพแรงงาน
3. การเมืองการปกครอง
4. เศรษฐกิจ : เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ การเงิน การธนาคาร การค้า และการลงทุน
5. การศึกษา
6. การสาธารณสุข
7. พหุวิทยาการและสิ่งแวดล้อม
8. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
9. การท่องเที่ยว
10. วัฒนธรรมและศาสนา
11. การสื่อสารและการคมนาคม และการสาธารณสุขภาค
12. พหุวิทยาการบุคคล ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
13. วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดใน 5 - 10 ปี ข้างหน้า

มีภาพวิเคราะห์โอกาสของการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ จุดอ่อน จุดแข็ง และแนวทางการพัฒนาจังหวัดในแต่ละด้าน ในเอกสารเกี่ยวกับรายงานภาพประเมินสถานการณ์องค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย การประมวลและการจัดระบบองค์ความรู้ ซึ่งประกอบด้วยประเด็นหลักที่ทำการศึกษา จำนวน 13 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. การประมวลและจัดระบบองค์ความรู้ การประมวลความรู้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

- 1.1 การแสวงหา และรวบรวมความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้รู้ การจัดประชุมกลุ่ม (Focus group) บางกลุ่มเพิ่มเติมในกรณีที่มีจำเป็น และได้จัดประชุมนักวิจัย เพื่อระดมความคิด ซึ่งมีการประชุม

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
	จิตนา คัชมาตย์. ภูมิหลังหมู่บ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ สำนักวิจัยและบริหารการศึกษา วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์. 2536, 67 หน้า.	

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.72

มีงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงจำนวน 5 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 0.02

สำหรับเอกสารที่เป็นข้อมูลเขียนโดยผู้ที่เกี่ยวข้องได้ทำหน้าที่นี้โดยกระทรวงในเจ้าหน้าที่ฝ่ายมหาดไทยของจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งทำหน้าที่ในการรับผิดชอบในการสรรหาบุคคลที่เป็นตัวอย่างแก่สังคมในด้านพึงประสงค์ จึงเชื่อถือได้

สำหรับงานวิจัยเป็นการศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่ได้จากการค้นหาพฤติกรรมด้วยการสังเกต การมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยกับชุมชน ซึ่งใช้เวลาในการศึกษาค่อนข้างยาวนาน จึงทำให้เห็นพฤติกรรมในชุมชนอย่างแท้จริง ดังนั้นข้อมูลที่น่ามาเขียนรายงานการวิจัยจึงเป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษา การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การพูดคุย การสัมภาษณ์ของชุมชนในกลุ่มนี้ จึงทำให้เห็นว่า ภูมิปัญญาต่าง ๆ ที่ปรากฏไม่ทางด้านการเกษตร ซึ่งเป็นการประกอบอาชีพ การทอผ้าไหม เป็นการประกอบอาชีพเช่นกัน ก็เป็นข้อเท็จจริงจึงเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้ในระดับสูง

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
13. วิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ 5-10 ปีข้างหน้า	ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหาร องค์การระดับหัวหน้างานในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการและ NGO ได้แก่ ประธานหอการค้าจังหวัดเพชรบูรณ์ ประธานหอการค้าหล่มสัก ปราชญ์ชาวบ้านทำให้ได้วิสัยทัศน์ที่เป็นจุดอ่อนและจุดแข็งของจังหวัด ตลอดจนแนวทางที่ควรพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ต่อไปในภายภาคหน้า	ระดับสูง

* หมายถึง หนังสือ เอกสาร หรืองานวิจัยเล่มหนึ่ง อ้างอิงประเด็นการศึกษาได้มากกว่า 1 ประเด็น

ทั้งหมด 8 ครั้ง และประชุมคณะกรรมการชี้ทิศทางจำนวน 4 ครั้ง

1.2 ทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร ผู้นำองค์กร และผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง นำเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่มีอยู่ รวมทั้งบทความสัมภาษณ์จากผู้รู้ ภูมิปัญญาชาวบ้าน และ ประเพณีในแต่ละเรื่องมาทบทวนการประมวลเป็นองค์ความรู้ในแต่ละด้าน

1.3 ทำการแยกแยะและประเมินระบบองค์ความรู้ในจังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งออกเป็น 13 ด้าน ให้สอดคล้องกับความต้องการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

2. ทำการประเมินสถานการณ์ และสาระของการประเมินเป็นดังนี้

2.1 วิเคราะห์ และตีความองค์ความรู้จากการศึกษา ค้นคว้างานวิจัย และศึกษาเอกสารหรือ สัมภาษณ์ผู้รู้ รวมทั้งประชุมเกี่ยวกับหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้จัดระบบจากความรู้ที่ประมวลได้ด้วยวิธีการข้อที่ 1 และเลือกสรรค่างานที่มีความสำคัญ ๆ จำนวนหนึ่ง เพื่อทำการวิเคราะห์และตีความและสังเคราะห์ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประมวลองค์ความรู้ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ประกอบไปด้วย ข้อมูลทางกายภาพ และประวัติการตั้งถิ่นฐาน ประชากร ชาติพันธุ์ และการอพยพแรงงาน การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ 1 เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การเงิน การธนาคาร การค้า การลงทุน การศึกษา การสาธารณสุข ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การ พ้องเทียว วิถีวัฒนธรรมและศาสนา การสื่อสารและการคมนาคม และการสาธารณสุขโรค ทรัพยากรบุคคล ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา โอกาส จุดอ่อน จุดแข็ง และวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัด เพชรบูรณ์

3. เพื่อเสนอแนะทางวิจัยและการแสวงหาความรู้ที่ใช้ในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์

4. เพื่อสร้างนักวิจัยภายในท้องถิ่น โดยมีสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์เป็นจุดเชื่อมโยง

5. สร้างความพร้อม ศักยภาพ ความภาคภูมิใจ ศักดิ์ศรี และความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่น ในจังหวัด โดยอาศัยการวิจัยที่มีกระบวนการ การมีส่วนร่วมและเรียนรู้ของคนในท้องถิ่นร่วมกัน

6. ขยายเครือข่ายการวิจัยเกี่ยวกับจังหวัด

กรอบความคิดของการวิจัยประเมินสถานการณ์ภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัด (Conceptual Framework) ใช้กรอบดังนี้

การประเมินสถานการณ์ภาพองค์ความรู้ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมและมีมุมมอง ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องของข้อมูลและความต้องการในการพัฒนาองค์ความรู้แห่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ ให้ถูกต้อง รวมทั้งข้อเสนอแนะ และแนวคิดในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ที่เปิด

โอกาสให้ชุมชน ผู้รู้ และผู้นำท้องถิ่นในแต่ละคนมาเป็นคณะกรรมการชี้ทิศทาง ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดของตนเอง

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. แต่งตั้งคณะนักวิจัย และประชุมระดมสมองและแบ่งประเด็นศึกษาแต่ละเรื่องตามความถนัดด้านวิชาการของนักวิจัยและเป็นประเด็นที่สอดคล้องสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยกำหนดให้
2. คณะนักวิจัยได้ติดต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้รู้ภายในจังหวัดเพื่อขอเอกสาร หนังสือ แผนที่ การสัมภาษณ์ ที่เกี่ยวข้องกันประเด็นการศึกษาในการวิจัย
3. ทำการรวบรวมเอกสาร งานวิจัยแผนที่ ผลงาน แผนที่ ที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดเพชรบูรณ์
4. แต่งตั้งคณะกรรมการชี้ทิศทางที่มีความรู้ความสามารถตามประเด็นที่ต้องการศึกษา
5. ทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือผู้รู้เฉพาะเรื่อง (Focus group)
6. ทำการบันทึกข้อมูลและการถอดเทปบทสัมภาษณ์ในเรื่องต่าง ๆ และเกี่ยวกับเรื่องวิจัยที่สนใจในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ด้วย
7. นำเอกสาร และบทสัมภาษณ์ที่ได้มารวบรวมไว้ที่สำนักงานวิจัยทำการประชุมนักวิจัยระดมความคิดเพื่อประมวลตีความ สังเคราะห์และวิเคราะห์เกี่ยวกับเอกสารที่ได้มาทั้งหมด
8. ทำการประมวลองค์ความรู้จากเอกสารและการสัมภาษณ์ที่ต้องการศึกษาในแต่ละด้าน
9. ประมวลองค์ความรู้เพื่อประเมินสถานการณ์ของความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ และนำมาจัดอย่างเป็นระบบ เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ต้องการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็นทั้งหมด 13 ประเด็น
10. คณะนักวิจัยนำประเด็นที่ศึกษาในแต่ละด้านมาตีความ และเขียนเป็นฉบับร่างงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์ของความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ และนำเสนอคณะกรรมการชี้ทิศทางเพื่อเสนอแนะ ชี้แนะ แก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้อง
11. มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อเสนอฉบับร่างการประเมินสถานการณ์ของความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ต่อคณะกรรมการชี้ทิศทาง 4 ครั้ง
12. เมื่อแก้ไขเอกสารการประเมินสถานการณ์ของความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ตามข้อชี้แนะของคณะกรรมการชี้ทิศทางเรียบร้อยแล้ว คณะนักวิจัยได้นำฉบับร่างของงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินสถานการณ์ของความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ส่งกลับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้นสังกัดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในแต่ละด้านเพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง

13. นำข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ได้ตรวจสอบ โดยหน่วยงานเจ้าของเรื่อง หรือต้นสังกัด ตรวจสอบความถูกต้อง เปรียบเทียบแล้วนำเสนอต่อ ประชาคมเพชรบูรณ์ เพื่อทำประชาวิจารณ์

14. เมื่อทำประชาวิจารณ์เรียบร้อยแล้ว ได้นำข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์มาแก้ไขอีกครั้งหนึ่งและพิมพ์เป็นฉบับร่าง และเสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

บทที่ 2

การประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์

ข้อมูลทางกายภาพและประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน

ข้อมูลทางกายภาพ

จังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งอยู่ในเขตภาคเหนือตอนล่าง พื้นที่ของจังหวัดอยู่ระหว่างภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประมาณเส้นรุ้งที่ 16 องศาเหนือ ถึงเส้นแวง 101 องศาตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 114 เมตร ห่างจากกรุงเทพมหานคร 346 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 21 มีเนื้อที่ประมาณ 12,814.416 ตารางกิโลเมตร ซึ่งแบ่งเป็นพื้นที่ทำการเกษตรประมาณ 4,105.776 ไร่ เป็นพื้นที่ป่าประมาณ 1,850.313 ไร่ และพื้นที่ใช้ประโยชน์อื่นอีกประมาณ 1,961.671 ไร่ พื้นที่ส่วนกว้างที่สุด วัดจากด้านตะวันออกถึงด้านตะวันตกยาว 55 กิโลเมตร พื้นที่ที่ส่วนยาวที่สุดวัดจากด้านเหนือสุดถึงใต้สุดของจังหวัดยาว 296 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้ ทิศเหนือ ติดกับจังหวัดเลย ทิศตะวันออก ติดกับจังหวัดชัยภูมิและขอนแก่น ทิศใต้ ติดกับจังหวัดลพบุรี และทิศตะวันตก ติดกับจังหวัดพิษณุโลก นครสวรรค์ และพิจิตร

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ของจังหวัดเพชรบูรณ์มีความยาวมากกว่าความกว้าง ตอนเหนือประกอบด้วยทิวเขาสูงตอนกลางเป็นพื้นราบโดยมีมือภูเขาเพชรบูรณ์ร่นากันไป ทั้งทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแอ่งห่อกระทะ ประกอบด้วยป่าเขา และที่ราบสลับกันไป พื้นที่มีลักษณะลาดชันจากทิศเหนือลงไปทางทิศใต้ เพราะเป็นจังหวัดที่มีภูเขาล้อมรอบ แม่น้ำสายหลักที่สำคัญ คือ แม่น้ำป่าสัก มีต้นน้ำเกิดจากภูเขามาศา จังหวัดเลย ไหลผ่านตามแนวที่ราบใจกลางของจังหวัด จากทิศเหนือไปยังทิศใต้ยาวประมาณ 350 กิโลเมตร ไหลผ่านอำเภอลำเหล อำเภอลำสัก อำเภอเมือง อำเภอหนองไผ่ อำเภอวังสามหมอ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ ไหลผ่านอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อำเภอแก่งคอย อำเภอเมืองสระบุรี แล้วผ่านอำเภอท่าเรือ และไหลลงสู่แม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งซ้ายที่ป้อมเพชรอำเภอมะนังนครราชสีมา แม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำที่คดเคี้ยว ลึกและแคบ ดังนั้นในฤดูฝนน้ำไหลเชี่ยวมีปริมาณน้ำมากและไหลท่วมล้นฝั่งแม่น้ำ ทำให้เกิดอุทกภัยตามบริเวณชายฝั่งแม่น้ำทั้งสองด้านเสมอ สำหรับในฤดูแล้งน้ำจะตื้นเขินขาดตอนเป็นช่วงทำให้มีน้ำไม่เพียงพอสำหรับทำการเกษตร นอกจากนี้ยังมีห้วย ลำธารหลายสายที่เกิดจากเทือกเขาเพชรบูรณ์ และมีแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย ลำคลอง นอกจากนี้สำนักงานชลประทานได้จัดทำโครงการชลประทานตามพระราชดำริโดยการสร้างอ่างเก็บน้ำและเขื่อนตามแผนพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักตอนบน

เช่น อ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดงตั้งอยู่ที่ตำบลป่าเลา ตำบลเมืองเพชรบูรณ์ มีพื้นที่กักเก็บน้ำจำนวน 1,800 ไร่ ได้ปริมาณน้ำ 20.7 ล้านลูกบาศก์เมตร ประกอบด้วยคลองส่งน้ำ 6 คลอง ทำให้พื้นที่การเกษตรได้รับประโยชน์ 16,940 ไร่ และยังเป็นแหล่งน้ำดิบสำหรับผลิตน้ำประปาของการประปาส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์อีกด้วย และยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดอีกด้วย

ลักษณะทางธรณีของจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วยเทือกเขา เนินดินประมาณครึ่งหนึ่งของเนื้อที่จังหวัด ที่เหลือเป็นที่ราบลุ่มแบบท้องกระทะที่เกิดจากการทับถมของตะกอนตลอดแนวที่ราบลุ่ม เขามแนวลำน้ำของแม่น้ำป่าสัก ที่ไหลผ่านตอนกลางของจังหวัดเพชรบูรณ์ จากเหนือไปใต้ แต่การทับถมของตะกอนไม่มีการจับตัวเป็นหินแข็ง จึงทำให้ตะกอนของหินและดินดังกล่าวแทรกตัวปะปนอยู่ในดินชุดต่าง ๆ จากศึกษาทางสภาพธรณีวิทยาดังกล่าวนี้ ทำให้สภาพพื้นดินของจังหวัดเพชรบูรณ์มีความเหมาะสมต่อการทำการเพาะปลูก พืชไร่ ทำนา และทำสวน เป็นอย่างยิ่ง

ลักษณะภูมิอากาศ เนื่องจากเพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีภูเขาล้อมรอบ จึงทำให้ฤดูร้อนมีอากาศร้อนจัด และหนาวจัดในฤดูหนาว โดยเฉพาะท้องที่อำเภอภูหลวง อำเภอเขาค้อ และทางตอนบนของอำเภอหล่มเก่า มีอากาศหนาวมากที่สุดของจังหวัด กล่าวคือฤดูร้อนเริ่มในเดือนมีนาคม ถึง เดือนเมษายน ส่วนฤดูฝนเริ่มในเดือนพฤษภาคม ถึง เดือนตุลาคม และจะมีระยะหนึ่งที่ยาวถึงช่วงประมาณ 1-3 สัปดาห์ คือ ในเดือนกรกฎาคม เว้นแต่ปีใดมีพายุผ่านเข้ามาในช่วงเดือนกรกฎาคม จะทำให้สภาวะของน้ำตื้นกว่าปกติ สำหรับฤดูหนาวจะเริ่มในเดือนพฤศจิกายน ถึง เดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี

ความสัมพันธ์ของจังหวัดเพชรบูรณ์ มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ในชนบทที่สำคัญสองสิ่งกัน คือ ในฤดูหนาว มีความสัมพันธ์สูง เพราะเป็นช่วงที่มีอุณหภูมิต่ำ เมื่อถึงฤดูร้อนเป็นช่วงอุณหภูมิสูง เพราะน้ำบนผิวดินมีน้อย ความสัมพันธ์จะลดลง แต่ถ้ามีฝนตกและมีน้ำผิวดินบริบูรณ์ แม้อุณหภูมิจะสูงแต่น้ำมีมาก ทำให้ความสัมพันธ์สูงไปด้วย

ข้อมูลจากสถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดเพชรบูรณ์ ระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2541 มีดังนี้

อุณหภูมิสูงสุดเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ.2541 วัดได้ 41.8 องศาเซลเซียส

อุณหภูมิต่ำสุดเมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2541 วัดได้ 13.8 องศาเซลเซียส

ปริมาณน้ำฝนมากที่สุดเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2540 วัดได้ 273.3 มิลลิเมตร

จากข้อมูลด้านกายภาพจะเห็นว่าจังหวัดเพชรบูรณ์ยังมีพื้นที่ป่าอยู่เป็นจำนวนมาก แม้จะถูกทำลายไปเพราะการขยายเนื้อที่เพื่อเพาะปลูกของประชาชนก็ตาม ดังนั้นทำให้บริเวณนี้มีภูมิอากาศหนาวกว่าบริเวณที่ราบ ซึ่งลักษณะความแตกต่างดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อวิถีความเป็นอยู่

ลักษณะอาชีพ และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร มีความหลากหลายตามสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันด้วย

ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน

จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นเมืองโบราณที่มีอายุเก่าแก่เมืองหนึ่ง มีหลักฐานพบว่าพื้นที่ภายในบริเวณจังหวัดได้พบซากป้อมปราการ และโบราณสถาน ปรากฏอยู่หลายแห่ง จากลักษณะพื้นที่เป็นแอ่งอยู่ระหว่างหุบเขา ยาวจากทิศเหนือลงมาทางทิศใต้ จึงทำให้ได้รับอารยธรรมที่แตกต่างกันตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงเมืองเพชรบูรณ์ว่าได้ค้นพบปรากฏเป็นยุคแยกได้

1. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ หลักฐานที่กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานของชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ในระยะแรกจากขุดค้นทางโบราณคดีของหน่วยโบราณคดีกรมศิลปากร ที่บ้านสระกรวด อำเภอศรีเทพ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้พบโครงกระดูกมนุษย์จำนวน 1 โครง ในสภาพที่สมบูรณ์ โดยการหันศีรษะไปทางทิศใต้และยังมีภาชนะดินเผาทำด้วยน้ำดินปั้นสีแดงอยู่ทางด้านข้างของโครงกระดูก และมีหินขนาดใหญ่วางไว้เหนือศีรษะ นอกจากนี้ยังพบเตาประพิมพ์ดินเผาหลายชิ้นที่มีลักษณะเป็นวงรี และยังพบเครื่องมือ เครื่องใช้ รวมทั้งสิ่งของที่ใช้เป็นอาหารที่บริเวณพื้นดินอีกด้วย นอกจากนี้ยังพบเศษภาชนะดินเผา เบร็กกิ้งชอย กระดุกสัตว์ และเศษหินอีกจำนวนมาก ซึ่งวิชัย ดันกิตติกร (2534) ได้กล่าวถึงหลักฐานที่ขุดค้นซึ่งพบว่ามี ความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของชุมชน และประเพณีของชุมชนว่า เป็นชุมชนที่มีโครงสร้างทางวัฒนธรรมเป็นแบบชุมชนดั้งเดิมก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งชุมชนเหล่านี้ต่อมาได้มีการติดต่อกับแหล่งชุมชนภายนอก ดังที่กรมศิลปากรได้ทำการขุดค้นแหล่งโบราณคดี อุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพแหล่งที่ 0971 กรมศิลปากร (2534) และได้มีการค้นพบเครื่องมือเหล็กที่ฝังรวมกับศพ แต่เนื่องจากภูมิประเทศในบริเวณนี้ไม่เคยปรากฏว่ามีแหล่งแร่เหล็ก จึงสันนิษฐานว่าอาจนำเหล็กมาจากชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นแหล่งแร่เหล็กและแหล่งผลิตเหล็ก หรือนำมาจากชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ในเขตจังหวัดลพบุรีที่มีอาณาเขตใกล้เคียงกัน และยังพบแร่คาร์บอนีเลียนซึ่งใช้เป็นเครื่องประดับที่คอศพ จึงสันนิษฐานว่าได้มีการติดต่อแลกเปลี่ยนกับชุมชนภายนอกและมีการยอมรับคำตรงแก่ประเภทนี้ จึงนักโบราณคดีสันนิษฐานว่าได้มีการติดต่อค้าขายแลกเปลี่ยนระหว่างชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยากับชุมชนก่อนประวัติศาสตร์บริเวณที่ราบสูงโคราชมาเป็นเวลานาน โดยอาศัยเส้นทางเดิมข้ามเทือกเขาเพชรบูรณ์ และสันนิษฐานว่าบริเวณที่ตั้งชุมชนโบราณศรีเทพจึงอาจเป็นจุดหยุดพัก เพื่อการเตรียมสัมภาระก่อนเดินทางต่อไป ซึ่งอาจจะเป็นตลาดที่มีการค้าขายของป่าแห่งหนึ่งด้วย (กรมศิลปากร, 2541)

2. สมัยทวาราวดี จากจำนวนประชากรที่มีอยู่เบาบางของชุมชนก่อนประวัติศาสตร์ได้พัฒนาเป็นชุมชนขนาดใหญ่มีการจัดระบบการปกครองขึ้นโดยผู้จากหลักฐานการสร้างโบราณสถานที่มีขนาดใหญ่ และจากประติมากรรม ผลจากการสำรวจของกรมศิลปากร (กรมศิลปากร, 2534) พบพระพุทธรูปศิลปะลัทธิแบบทวาราวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16) ได้ทำถาวรจารึกเป็นภาษาบาลี คำว่า ภาษา “เอ ชฺมุ มา” ที่อยู่บนฐานพระพุทธรูป นอกจากนี้ยังพบชิ้นส่วนของธรรมจักรที่มีลวดลายสลักแบบทวาราวดีและยังพบใบเสมาหินทราย และยังมีภาพบนโบราณสถาน โบราณวัตถุประเภทประติมากรรมในสกุลช่างแบบสมัยนิยมของพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 ได้แก่ รูปทวารบาลศิลา ซึ่งสันนิษฐานว่าพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 อาจจะเป็นผู้รวบรวม และได้มีการขยายอาณาเขตของเจนละ (Chen-la) จนครอบคลุมเมืองศรีเทพได้ ในขณะที่เดียวกันกับอาณาจักรทวาราวดีที่ครองอำนาจอยู่ทางทิศตะวันตกก็พยายามจะเข้าครอบครองเมืองศรีเทพด้วย ดังนั้นอาณาจักรทั้งสองจะผลักดันให้มีอำนาจเหนือเมืองศรีเทพ จากการพบหลักฐานในศิลปะแบบเขมรและทวาราวดี ซึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าในราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 บริเวณศรีเทพมีความเจริญรุ่งเรือง มีชุมชนขนาดใหญ่และได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมเขมร และทวาราวดีด้วย

3. สมัยสุโขทัย ซึ่งในขณะนั้นเมืองศรีเทพได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมเขมรโบราณหรือทวาราวดีมาตั้งแต่สมัยทวาราวดีและยังคงมีชุมชนอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องซึ่งไม่มีการกล่าวอ้างถึงเมืองศรีเทพในสมัยสุโขทัย ด้านรับเมืองเพชรบูรณ์ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้แก่พระเจ้าอู่ทองตกบัวตุม หรือทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ที่ปรากฏอยู่บริเวณวัดมหาธาตุอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ เป็นสถาปัตยกรรมสมัยสุโขทัยที่มีลักษณะเดียวกับเจดีย์ที่พบในวัดมหาธาตุของจังหวัดสุโขทัย ซึ่งกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อ้างถึงใน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540) ทรงวิเคราะห์ว่าเป็นเมืองที่สร้างมา 2 ยุคแต่สร้างขึ้นลงในที่เดียวกัน ซึ่งสำคัญ คือ พระมหาธาตุ และวัดโบราณ ซึ่งทำให้เข้าใจว่ายุคแรกสร้างเมืองสุโขทัยหรือพิษณุโลกเป็นเมืองหลวง โดยเสาลำนำไว้กลางเมืองเช่นเดียวกับเมืองพิษณุโลก แนวกำแพงเมืองกว้างด้านละ ๑๐๐ เมตร ยุคที่ ๒ สร้างในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช กรมศิลปากรได้โน้มน้าวเขียนเป็นกำแพงเมืองเก่า ที่เมืองกำแพงดินทั้งหมดให้เป็นโบราณสถาน นอกจากนี้ยังพบหลักฐานสำคัญโดยกรมศิลปากร กรมศิลปากร อ้างถึงใน ประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539) ได้นำโบราณวัตถุที่บรรจุอยู่ในเจดีย์วัดมหาธาตุ ได้แก่ ลายทองจารึก 3 แผ่น และมีข้อความตามอักษรจารึกไว้ในจารึกแผ่นที่หนึ่งว่า “พระเจ้าเพชรบูรณ์เป็นลูกพระยาอ้นลงประดิษฐานแล” เขียนเป็นภาษาปัจจุบันได้ว่า “พระเจ้าเพชรบูรณ์เป็นลูกพระยาอ้นลงประดิษฐานไว้” จึงกล่าวได้ว่า “เพชรบูรณ์” แต่เดิมนั้นเป็น “เพชรบุรี” ที่สอดคล้องกับแนวความคิดของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยานวิศวานวิดิวงศ์

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้ากรมพระยารัตนาธิเบศร์ ซึ่งดำรงตำแหน่งใน กระทรวงมหาดไทย, 2535) ทรงมีลายพระหัตถ์เกี่ยวกับ เพชรบูรณ์ว่า เดิมทีเคยจะตั้งชื่อเมืองเป็น “เพชรบุรี” ให้ใกล้เคียงกับ “เพชรบุรี” แปลว่าเมืองแข็ง แต่ทรงว่าน่าจะเหมือนกันมากเกินไปจึงตั้งชื่อเป็น “เพชรบูรณ์” และคาดว่าชื่อเมืองคงจะตั้งในช่วง เวลาเดียวกับเมืองพิษณุโลก และคำว่า “เพชรบูรณ์” อาจจะมาจกคำว่า “พิช” ซึ่งหมายถึงที่ เกิดของพืชผลก็ได้ สำหรับชื่อเมืองเพชรบูรณ์มีเพี้ยนกันเป็น 2 แบบคือ “เพชรบูรณ์” และ “เพชรบุรี” จากหลักฐานสำคัญในศิลาจารึกหลักที่ 1 (กรมศิลปากร, 2534) ได้กล่าวถึงการขยายอาณาจักรของ พ่อขุนรามคำแหงว่า ได้ขยายอาณาเขตมาทางด้านตะวันออกถึงทุ่งน้ำป่าสัก เมืองลงมาจายกับ เมืองโขง ได้แก่ เวียงจันทน์และเวียงคำ แสดงให้เห็นว่าหัวเมืองทุ่งน้ำป่าสักตอนบนอยู่ในอาณาจักร สุโขทัย และสันนิษฐานว่าเมืองลงมาจาย หมายถึง เมืองหล่มเก่า จากหลักฐานที่พบในจารึก วัดอโศกกาฬาม หลัที่ 93 ได้กล่าวถึงการขยายอาณาเขตลงมาทางทุ่งน้ำป่าสักตอนล่างในสมัย พระมหาธรรมราชาลิไทยว่า “มีรัฐมนทลกว้างขวาง ปรากฏภณินทราย และน้ำมาซึ่งความ รุ่งเรืองรัฐมีมาของพระราชาผู้ทรงบุญญาสมภาคพระองค์นั้น ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอยู่ว่าในด้านทิศ ตะวันออกทรงทำเมืองนครไทยเป็นรัฐขึ้นมา ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ทรงทำคือเมืองวัชรปุระเป็น รัฐขึ้นมา” และวัชรปุระคือเพชรบูรณ์นั่นเอง จากหลักฐานจึงกล่าวได้ว่าเพชรบูรณ์เป็นรัฐขึ้นมาของ สุโขทัย และได้รับอิทธิพลของสุโขทัยในขณะนั้นที่แผ่ขยายมาสู่บริเวณเมืองเพชรบูรณ์ด้วย

4. สมัยกรุงศรีอยุธยา ในสมัยที่ไม่พบหลักฐานที่เป็นสถาปัตยกรรมในบริเวณเพชรบูรณ์ ตอนล่าง แต่มีหลักฐานกล่าวอ้างถึง โดยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (กรมพระยาดำรง ราชานุภาพ อ้างถึงใน กรมศิลปากร, 2534) ได้เสด็จมาตรวจราชการที่มณฑลเพชรบูรณ์ และได้ถือ โอกาสสืบหาเมืองโบราณ พบว่าเมืองศรีเทพตั้งอยู่ในป่าแดงใกล้ภูเขา สำหรับเมืองวิเชียรบุรีมีนาม เดิมว่าท่าโรง และทรงให้รายละเอียดอีกว่าเมืองนี้ปรากฏหลักฐานอยู่ในสมัยกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2100 ในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชาได้โปรดให้เจ้าเมืองศรีเทพ (พระศรีเทมอรัตน์) และ เจ้าเมืองชัยนาท (พระชัยบุรี) คุมพลไปสมทบที่สงครามกลาง ทำให้กองทัพเขมรแตกหนีไป และได้สันนิษฐานได้ว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมืองวิเชียรบุรีและเมืองศรีเทพในขณะนั้น น่าจะเป็น หัวเมืองทางเหนือ

สำหรับเมืองเพชรบูรณ์ตอนเหนือนั้นได้มีพงศาวดารกล่าวว่าในสมัยพระเจ้าอู่ทอง (ถนนม และคณะ. ๒๕๒๒) มีพระเจ้าพิฆัมภ์ ซึ่งเป็นกษัตริย์ลาวในขณะนั้น ได้มีราชสาส์นมาถึง กรุงศรีอยุธยาเพื่อสร้างสัมพันธไมตรีความว่าหากลาวและอยุธยาเป็นพี่น้องกัน ให้ยึดเอาเขตภูเขา

พระยาพ่อตลอดไปถึงเขตเมืองนครไทย ซึ่งสันนิษฐานว่าในขณะนั้นลุ่มน้ำป่าสักอยู่ในเขตอาณาจักรของกรุงศรีอยุธยา ต่อมาใน พ.ศ. 1991-2031 ซึ่งตรงกับสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (การฟ้องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2529) ได้มีหลักฐานว่าพระองค์ได้ทรงตั้งทำเนียบส่วนราชการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดินให้เป็นสัดส่วนขึ้นและได้ตั้งเจ้าเมืองเพชรบูรณ์ ซึ่งในขณะนั้นเป็นหัวเมืองขึ้นไท ให้มีตำแหน่งเป็นพระยาเพชรรัตนสงครามภักดีพิริยภาพะ มีศักดินาหนึ่งหมื่นไร่ นอกจากนี้ยังพบกำแพงเมืองและป้อมในยุคที่ 2 ซึ่งได้ถูกสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์มหาราช โดยได้สร้างขึ้นใหม่ซ้ำรอยเดิมที่เคยสร้างไว้ในสมัยกรุงสุโขทัยแต่ปรับให้เล็กกว่าเก่า ซึ่งกำแพงก่อด้วยอิฐถือปูนตลอดแนว กำแพงด้านตะวันออกยาว 400 เมตร ด้านตะวันตกยาว 400 เมตร และทิศใต้ยาว 600 เมตร มีป้อมปราการก่อด้วยอิฐถือปูนเรียงราย ซึ่งสมเด็จพระนารายณ์ดำรงราชานุภาพทรงให้ทราบเห็นและสันนิษฐานว่าคล้ายที่เมืองนครราชสีมาแต่เล็กและเตี้ยกว่า โดยเขาแม่น้ำไว้กกลางเมือง ภูมิฐานที่สร้างแสดงให้เห็นว่าสร้างไว้สำหรับป้องกันศัตรูทางฝ่ายเหนือ

5. สมัยกรุงธนบุรี จากหลักฐานที่กล่าวถึงเพชรบูรณ์ในสมัยกรุงธนบุรีมีปรากฏอยู่ในไทยกับพม่า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อ้างถึง ในกระทรวงมหาดไทย, 2535) กล่าวว่าจุลศักราช 1007 เดือนสี่ ซึ่งตรงกับพ.ศ. 2218 เจ้าพระยาจักรี (สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช) กับเจ้าพระยาสุรสีห์ (กรมพระยาราชวังสรรค์) ได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทที่ท้องพระโรงหน้าพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ทรงปรึกษาราชการแผ่นดิน และได้มาชุมนุมที่กรุงเทพฯ และไปปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงเมืองเพชรบูรณ์ในสมัยกรุงธนบุรีอีกเลย จึงอาจกล่าวได้ว่าในสมัยกรุงธนบุรีเมืองเพชรบูรณ์เป็นเพียงเมืองชายแดนที่มีความสำคัญน้อย

6. สมัยรัตนโกสินทร์ หลักฐานที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์เริ่มตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยซึ่งกรมพระยาดำรงราชานุภาพได้กล่าวไว้ในเรื่องความไข้เมืองเพชรบูรณ์ครั้นว่า "อันไปมณฑลเพชรบูรณ์ครั้งนั้นเมื่อกิจการอย่างหนึ่งคิดจะไปสืบเรื่องเมืองโบราณด้วย เมื่อแรกเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ได้เห็นทำแบบเก่าที่บอกรายชื่อหัวเมือง ต่อมาจับพบสมุดคำอีกเล่มหนึ่งเป็นต้นร่าง กระทรวงให้คนเชิญตราไปบอกข่าวการสิ้นพระชนม์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยตามหัวเมืองและให้คนหนึ่งเชิญตราไปเมืองสระบุรี เมืองชัยบาดาส เมืองศรีเทพ และเมืองเพชรบูรณ์" จากข้อความดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า เมืองเพชรบูรณ์เป็นหัวเมืองหนึ่งของสยาม ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่อาจเป็นหัวเมืองที่มีความสำคัญน้อยมาก เนื่องจากอยู่ไกลเมืองหลวงและมีประชากรเบาบาง

และต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้รวมเมืองหล่มสักและเมืองวิเชียรบุรีเข้าอยู่ในมณฑลเพชรบูรณ์ ดังที่กรมพระยาดำรงราชานุภาพ กรมพระยาดำรง-

ราชานุกาฬ มปป.) ได้ทรงบันทึกไว้ว่า การที่พระยาเพชรรัตนมีความสามารถจัดระเบียบแผนแผนปกครองเมืองเพชรบูรณ์สำเร็จเป็น เป็นข้อมูลให้ต้องปรากฏต่อไปถึงเมืองหล่มสักและเมืองวิเชียรบุรี ที่อยู่ลุ่มน้ำสักด้วยกัน เห็นว่าถึงเวลาควรจะจัดการปกครองให้เข้าแบบแผนด้วย แต่จะเอาหัวเมืองทางน้ำสักไปเข้าในมณฑลใดก็ขัดข้องด้วยทางคมนาคม ดังกล่าวมาแล้ว ถ้าจะปกครองได้สะดวกต่างเดียวแต่ก็รวมหัวเมืองในลุ่มน้ำน้ำสัก 3 เมือง แล้วแยกเป็นมณฑลหนึ่งต่างหาก จึงตั้งมณฑลเพชรบูรณ์ขึ้น เมื่อปี พ.ศ.2442 จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่กล่าวมา ด้านนโยบาย ได้ว่าจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น เป็นจังหวัดที่มีประวัติการตั้งถิ่นฐานของชุมชนยาวนาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ และมีร่องรอยทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่า มีชุมชนอาศัยอย่างต่อเนื่องกันมาโดยตลอด ชุมชนแต่ละชุมชนได้รับอิทธิพลทางด้าน การปกครอง และศิลปวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงส่งผลกระทบให้เห็นถึงลักษณะความแตกต่างของกลุ่มชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ สำหรับในปัจจุบันข้อมูลการปกครองจังหวัดเพชรบูรณ์ แบ่งเขตการปกครองเป็น 11 อำเภอ 117 ตำบล 1,220 หมู่บ้าน มีเทศบาล 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ และเทศบาลเมืองหล่มสัก มีสุขาภิบาล 14 แห่ง และมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 110 แห่ง ซึ่งจะได้กล่าวสรุปไว้ในเรื่องการเมืองการปกครองอีกครั้งหนึ่ง

ประชากรชาติพันธุ์ และการอพยพแรงงาน

กลุ่มชนในจังหวัดเพชรบูรณ์มาจากกลุ่มชนในญ่ ๆ 3 กลุ่ม ซึ่งแบ่งตามเขตที่อยู่อาศัยได้ดังนี้

1. กลุ่มชนในเขตตอนเหนือ ได้แก่ กลุ่มชนในเขตอำเภอหล่มเก่า เดิมเรียก เมืองหล่มหรือ ลุ่ม (สุเทพ, 2539) คำภาษากินชาจะเพี้ยนไปเป็น เมืองลุ่มหรือลอม ได้มีการกล่าวถึงเมืองลุ่มหรือเมืองลอมมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ตามศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ได้กล่าวถึงเมืองสุโขทัยว่ามีอาณาเขตที่กว้างขวาง ทิศตะวันออกประกอบด้วยเมืองสระหลวง (พิชิต) สองแคว (พิษณุโลก) ลมบาจาย สกา เวียงจันทน์ และเวียงคำ (ฮอลส์ คี.จี.ซี. 2526) ได้มีข้อเสนอแนะฐานที่ตั้งของเมืองหล่ม หรือลุ่มนั้นน่าจะมาจากสภาพภูมิประเทศของหล่มเก่า ซึ่งล้อมรอบด้วยเทือกเขาสูง มีที่ราบลุ่มตอนกลาง และมีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านจึงเรียกที่ราบตอนกลางว่า "ลุ่ม" หรืออีกข้อสันนิษฐานหนึ่งในฤดูแล้งที่ราบซึ่งมีแม่น้ำป่าสักไหลผ่านนั้น แม่น้ำป่าสักเป็นแม่น้ำที่แคบทำให้การระบายน้ำไปยังทางใต้ไม่ทัน น้ำจึงท่วมเป็นประจำ ทำให้เกิดเป็นหล่มขึ้น การออกเสียง "หล่ม" ในภาษากินชาจะเพี้ยนไปเป็น "ลุ่ม" หรือ ลม ซึ่งสุวิมล (2541) ได้กล่าวว่ากลุ่มชนในเมืองหล่มเก่า นั้นได้สันนิษฐานว่าเป็นคนลาวที่หลบหนีภัยจากประเทศลาวมาตั้งบ้านเรือนและรวมตัวเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น ตั้งแต่สมัยสุโขทัย สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ อ้างถึงใน จำเนียรและคณะ, 2541) ที่สอดคล้องกับประวัติศาสตร์ของราชอาณาจักรลาวคือ ในช่วงปี พ.ศ.2180-2250

(ค.ศ.1637-1707) เป็นระยะเวลาจนถึง 70 ปี ที่ราชอาณาจักรลาวไม่มีความสงบ มีการต่อสู้ของกษัตริย์เพื่อแย่งชิงราชสมบัติ จนกระทั่งปี พ.ศ.2250 (ค.ศ.1707) หลวงพระบางและเวียงจันทน์ได้แยกเป็น 2 อาณาจักรและต่างฝ่ายต่างหาโอกาสที่จะเข้ายึดครองดินแดนของกันและกัน บ้านเมืองที่ไม่มีความสงบสุข มีสงครามตลอด ราชบุรุษลี้ภัยจึงได้อพยพย้ายถิ่นฐาน เพื่อแสวงหาแผ่นดินที่สงบสุข และหล่มเก่าเป็นเมืองที่มีชัยภูมิที่ปลอดภัยเพราะมีเขาสูงล้อมรอบซึ่งยากแก่การติดตามของข้าศึกศัตรู และมีพื้นที่ตรงกลางเป็นที่ราบลุ่มที่อุดมสมบูรณ์สามารถให้ทำอาชีพได้ ซึ่งการอพยพของชาวลาวเมืองหลวงพระบางที่เข้าสู่เมืองหล่มมี 2 ทางด้วยกัน ซึ่งสันนิษฐานว่าเข้ามาทางจังหวัดเลย และเข้ามาทางลำภาอน้ำป่าด จังหวัดอุดรธานี ส่วนลาวเวียงจันทน์เข้ามาทางจังหวัดอุดรธานี และตั้งชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือต่อไป

ลักษณะของคนลาวที่เข้ามาอยู่ยังเมืองหล่ม ซึ่งสมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวว่าราชบุรุษจังหวัดหล่มสืบเป็นไทยล้านช้าง ซึ่งแต่เดิมว่าลาวพุงขาว กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อ้างถึงในจำเนียรและคณะ, 2541) และลาวพุงดำ (ซึ่งนิยมสืกลายตั้งแต่ชาห์อนบนขึ้นไปถึงเฮว (สุรินทร์, 2524) ซึ่งตรงกับข้อมูลที่ได้สืบถามบุคคลในท้องถิ่น กล่าวว่าในอดีตผู้ขายชาวหล่มได้ลักษณะเดียวกับลาวพุงดำ จนปัจจุบันก็ยังพบบ้างได้ในรายชื่อที่มีอายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป กลุ่มชาวลาวยังมีความสามัคคี รักถิ่นฐาน รักขนานบธรรมเนียม ประเพณีดั้งเดิม โดยเฉพาะภาษาพูด การแต่งกาย และความเชื่อต่าง ๆ จึงไม่นิยมอพยพย้ายถิ่นไปที่อื่น ทั้งนี้เพราะการคมนาคมที่ไม่สะดวก และประกอบกับพื้นที่อยู่มีความอุดมสมบูรณ์ดี กลุ่มชนเมืองหล่มมักเป็นชนเก่าแก่ของเพชรบูรณ์ที่ไม่ได้รับการรุกรานของชนพหุวัฒนธรรมอื่นมาปะปน จะเห็นได้จากความเชื่อในการปลูกสร้างศาลเจ้า กล่าวคือชื่อศาลเจ้ามักเป็นชื่อตามหัวหน้ากลุ่มชนที่ทำกรปกครองชุมชนเมื่อเสียชีวิตลง จึงมีการสร้างศาลไว้เคารพบูชา เครื่องบูชาภายในศาลเจ้า ประกอบด้วย ข้าว น้ำ ที่ทำด้วยไม้ เพราะเป็นสัตว์ที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันและการทำสงคราม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะแตกต่างจากศาลเจ้าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือเขตเพชรบูรณ์ตอนใต้ มักมีสิ่งสังคี่ ทำด้วยไม้ให้บูชาภายในศาล ได้รับอิทธิพลจากขอม (สุรินทร์, 2524)

2. กลุ่มชนในเขตตอนกลางได้แก่ บริเวณอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ซึ่งตั้งอยู่บริเวณฝั่งตะวันตกของแม่น้ำป่าสักมีสภาพเป็นเมืองมาแต่โบราณ สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยสุโขทัย กลุ่มชนดั้งเดิมในแถบนี้ ได้แก่ ชุมชนตำบลท่าพล นางัว ละเตียง ขอนโพธิ์ และนายม สมเด็จพระบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึงคนเพชรบูรณ์ว่าเหมือนกับคนมณฑลพิษณุโลก (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ อ้างถึงใน จำเนียรและคณะ, 2541) (สุรินทร์, 2524) ได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่ากลุ่มชนเหล่านี้ได้อพยพเข้าสู่เมืองเพชรบูรณ์ 2 ทาง ได้แก่ เข้ามาทางลำภาอน้ำป่าดของจังหวัดพิจิตร

กับมาตามลำน้ำป่าสัก เป็นกลุ่มชนจากพิษณุโลกและสุโขทัย แล้วเข้ามาอาศัยปะปนกับชนพื้นเมือง ลักษณะภาษาของกลุ่มชนในเขตนี้ สำเนียงภาษาคลายกับสุโขทัย แต่มีขนบธรรมเนียมประเพณีแบบคนภาคกลางของประเทศ

3. กลุ่มชนในเขตตอนใต้ ได้แก่ บริเวณอำเภอสว่างวีระบุรี อำเภอศรีเทพ อำเภอวิเชียรบุรี เดิมเรียกว่าเมืองศรีเทพ ซึ่งเป็นเมืองที่มีมาตั้งแต่ครั้งโบราณในสมัยเมื่อขอมปกครองดินแดนสุวรรณภูมิ เมืองศรีเทพเป็นเมืองขึ้นเดียวกับเมืองที่คงศรีมหาโพธิ์ ในจังหวัดปราจีนบุรี และเมืองสุโขทัย ซึ่งในปี พ.ศ.2447 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาปวเรศวริยวราภได้เสด็จตรวจราชการมณฑลเพชรบูรณ์ได้พบเมืองร้างโบราณแห่งอำเภอสว่างวีระบุรี คือ เมืองโบราณศรีเทพในปัจจุบัน และในปี พ.ศ.2478 ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถาน สำหรับกลุ่มชนในเขตวิเชียรบุรี และศรีเทพส่วนใหญ่อพยพมาจากจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลพบุรี และนครสวรรค์ จึงนับว่าเป็นเขตผสมของประชากร หมู่บ้านที่มีความสัมพันธ์ที่อยู่รอบเมืองโบราณศรีเทพมี 4 หมู่บ้าน ดังต่อไปนี้

หมู่บ้านศรีเทพน้อย มีอายุเก่าแก่กว่าหมู่บ้านอื่น ใช้ภาษาที่เรียกว่า ไทยแดงหรือไทยเบิ้ง เป็นภาษาที่มีผู้ใช้หลายหมู่บ้านในเขตภาคกลาง เช่น บ้านดิสั่ง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ชาวบ้านปัจจุบันไม่มีผู้ใดทราบว่าการอพยพของตนมีถิ่นเดิมอยู่ที่ใด และได้อพยพเข้ามาสร้างหมู่บ้านใกล้เมืองเก่าศรีเทพตั้งแต่สมัยไหน ทั้งนี้เพราะอาศัยอยู่ที่หมู่บ้านนี้นานมากหลายชั่วอายุคน

บ้านบึงนาจาน จัดเป็นเขตผสมของประชากรโดยแท้ ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ ขุขันธ์ มหาสารคาม

บ้านหลักเมือง จัดเป็นเขตผสมของประชากรโดยแท้ ประชากรส่วนใหญ่อพยพมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ นครราชสีมา อุบลราชธานี อุดร และชัยภูมิ

บ้านสระบัว เป็นหมู่บ้านเกิดใหม่ อายุไม่ถึง 30 ปี ประชากรในถิ่นนี้มาจากจังหวัดบุรีรัมย์ มหาสารคาม และนครราชสีมา (ศิลปากร, 2534)

4. ชนกลุ่มน้อย ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีชนกลุ่มน้อยอยู่ 2 กลุ่ม คือ

4.1 ชาวบน ซึ่งสุรินทร์ (2524) กล่าวว่าอาจจะเป็นกลุ่มชนที่สืบเชื้อสายมาจากพะวักส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนไหล่เขาทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำป่าสัก ในเขตอำเภอเมือง ได้แก่ บ้านน้ำเลา บ้านห้วยไค้ ในอำเภอหนองไผ่ ได้แก่ บ้านท่าดอง และอำเภอศรีเทพ ได้แก่ บ้านนาอังกัก สำหรับคำภาษาบนเป็นคำเรียกของชาวเพชรบูรณ์ที่ใช้เรียกชนกลุ่มนี้ โดยเรียกตามลักษณะที่อยู่อาศัย มักสร้างบ้านเรือนอยู่ในที่สูงคล้ายชาวเขา แต่มีขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมของกลุ่มชนที่ยึดถือกัน จึงมีความเชื่อและนับถือผีสูงมากไม่เท่าชาวทมิฬ ตัวอย่างเช่น ในเดือน 3 ขึ้น 3 ค่ำของ

การอพยพแรงงาน

กำลังแรงงานของประชากรจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นส่วนรองกำลังแรงงานที่รอฤดูกาล จะเป็นประชากรที่มีการอพยพแรงงานเข้าเมืองแบบชั่วคราวค่อนข้างสูง โดยเฉพาะในช่วงระยะเวลาออกฤดูกาลเกษตร ดังนั้นแรงงานในจังหวัดเพชรบูรณ์จึงมักเป็นแรงงานที่มาจากเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่มิมีความพร้อมที่จะทำงาน เนื่องจากมีอัตราว่างงาน และการทำงานที่ว่กวาระดับอยู่มาก เขตที่มีแรงงานทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ได้แก่ อำเภอทางตอนใต้ของจังหวัด และพบว่ามีการอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานเข้าสู่กรุงเทพมหานครในปริมาณสูง แต่แรงงานกลุ่มนี้จะเป็นแรงงานที่ด้อยฝีมือเป็นส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในงานอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมด้านการเกษตรน้อย จึงมักเกิดปัญหาไม่มีตำแหน่งงานที่เหมาะสม ถึงแม้ตัวเลขสถิติการว่างงานของประชากรจังหวัดเพชรบูรณ์จะอยู่ในอัตราที่ต่ำคือ ประมาณร้อยละ 0.42 ของประชากรรวมก็ตาม แต่ก็ก่อให้เกิดปัญหาแก่จังหวัดไม่น้อย ทั้งนี้เพราะอัตราประชากรที่มีงานทำนั้นมีรายได้น้อย เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดมีอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีประมาณ 326,065 คน คิดเป็นร้อยละ 67.62 ของประชากรที่มีงานทำทั้งหมด เกษตรกรเหล่านี้ยังคงมีลักษณะการผลิตที่ผูกพันกับดินฟ้าอากาศ วัชพืชไร่ ปลูกพืช และปลูกพืช (2540) จึงมีการว่างงานแฝงอยู่ในประชากรกลุ่มนี้เป็นจำนวนมาก อีกทั้งการทำงานทำควบคู่ไปกับอาชีพเกษตรกรรมน้อย แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่ด้อยฝีมือ จากสถิติจำนวนแรงงานที่มีงานทำ มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นมากที่สุด เป็นจำนวนถึง 275,252 คน คิดเป็นร้อยละ 19.24 แรงงานเหล่านี้มักประกอบอาชีพคนงานก่อสร้าง แต่เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่ชะลอตัว งานก่อสร้างลดน้อยลง ปัญหาการว่างงานจึงทวีความรุนแรงมากขึ้น (สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ 2540)

จากเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ) ที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดให้รายได้เฉลี่ยของบุคคล 20,000 บาทต่อปี และครัวเรือนต้องผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมดในแต่ละตำบล ผลการสำรวจไม่มีอำเภอใดผ่านเกณฑ์และรายได้เฉลี่ยของบุคคลในแต่ละตำบลประมาณ 10,473 - 15,208 บาท เมื่อคิดรายได้เฉลี่ยโดยรวมทุกตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์มีรายได้เพียง 8,280 บาทต่อคนต่อปี (พัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบูรณ์ 2540)

ด้วยเหตุนี้ให้สมาคมชนจังหวัดเพชรบูรณ์จึงได้จัดโครงการเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนตามนโยบายพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช คือ การดำรงชีวิตแบบอย่างเพียงพอ โดยการนำแหล่งทรัพยากรของหมู่บ้านในเขตพัฒนาชุมชนและองค์กรของชุมชน เช่น กลุ่มแม่บ้านสตรี กลุ่มเยาวชนมาร่วมมือกันรณรงค์ช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจอย่างเพียงพอ เช่น

จัดทำโครงการค้าชุมชนขึ้น โดยนำเงินทุนหมุนเวียนทางด้านสหกรณ์ชุมชนมาลงทุนจัดตั้งร้านค้า และขายสินค้าในราคาถูกพิเศษ เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด เพชรบูรณ์, 2541)

การเมืองการปกครอง

การเมืองการปกครองของจังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งแต่ในปี พ.ศ.2436 สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการรวบรวมหัวเมืองเข้าเป็นมณฑลและจัดตั้งมณฑลเทศาภิบาลขึ้น และในปี พ.ศ.2443 เมืองเพชรบูรณ์ได้ยกฐานะขึ้นเป็นมณฑลเพชรบูรณ์มีพระยาเพชรบูรณ์สงคราม (เพื่อง) ได้ดำรงตำแหน่งมณฑลเทศาภิบาล และยกฐานะตำแหน่งหลักขึ้นเป็นจังหวัดหล่มสัก ต่อมา ในปีพ.ศ.2447 ได้มีประกาศยุบมณฑลเพชรบูรณ์ไปขึ้นกับมณฑลพิษณุโลก และเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2450 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ตั้งมณฑลเพชรบูรณ์ขึ้นอีกครั้งที่สอง จนกระทั่งถึงวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2458 สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ประกาศยุบมณฑลเพชรบูรณ์ไปขึ้นกับมณฑลพิษณุโลก และจังหวัดหล่มสักถูกยุบเป็นอำเภอ ต่อมาได้มีการยกเลิกมณฑลต่าง ๆ และมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติระเบียบราชการบริหารแห่งราชอาณาจักรสยาม ในปี พ.ศ.2476 ซึ่งได้จัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค ออกเป็น จังหวัดและอำเภอ โดยจังหวัดมีฐานะเป็นหน่วยบริหารราชการแผ่นดิน มีข้าหลวงประจำจังหวัด เป็นผู้บริหาร ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 และสงครามมหาเอเชียบูรพาญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกในประเทศไทยเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 และให้ประเทศไทยเป็นทางผ่านไปสู่ประเทศพม่า เพื่อทำสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ซึ่งจอมพลแปลก พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีสมัยนั้น ได้ดำเนินการในการเตรียมการต่อต้านญี่ปุ่นอย่างลับและขณะเดียวกันพยายามติดต่อให้ทางฝ่าย สัมพันธมิตรได้รู้ว่าประเทศไทยต้องการเป็นมิตรด้วย ซึ่งดำเนินการในเดือนมกราคม พ.ศ.2486 เป็นต้นมา ในระหว่างนั้นได้เร่งดำเนินการสร้างนครหลวงใหม่ขึ้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์ เพราะเห็นว่า เป็นจังหวัดที่มีชัยภูมิที่เหมาะสมมีภูเขาล้อมรอบ มีพื้นที่ราบที่อุดมสมบูรณ์อยู่ในตอนกลางของ จังหวัด สำหรับจุดมุ่งหมายที่แท้จริงก็คือ จะสร้างเพชรบูรณ์ให้เป็นฐานทัพ ดังนั้นคณะรัฐมนตรี ในรัฐบาลจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้ยกร่างพระราชกำหนดสร้างนครบาลใหม่ขึ้นชื่อว่า “พระราชกำหนดระเบียบราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ พ.ศ.2487” มีรายละเอียดที่สำคัญคือ ให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาค จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นนครบาลเพชรบูรณ์ และเรียกคณะกรรมการ จังหวัดว่า คณะกรรมการนครบาลเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย ข้าหลวงนครบาลเพชรบูรณ์ สังกัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานโดยตำแหน่ง รองข้าหลวง ผู้บังคับการตำรวจ ปลัด นครบาลจังหวัดเพชรบูรณ์ กับหัวหน้าส่วนราชการบริหารฝ่ายพลเรือนส่วนอื่น ๆ ตามที่กระทรวง

แต่งตั้งให้เป็นเจ้าหน้าที่ประจำนครบาลเพชรบูรณ์ และข้าหลวงนครบาลเพชรบูรณ์ให้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเท่ากับอำนาจหน้าที่ของข้าหลวงประจำจังหวัดเพชรบูรณ์และในเวลาเดียวกัน ในระหว่างนั้นได้มีการเตรียมการย้ายสถานที่ราชการส่วนกลางมาตั้งที่จังหวัดเพชรบูรณ์เช่น กระทรวงการคลัง ได้นำพระคลังสมบัติจากกรุงเทพมหานครมาเก็บไว้ที่ถ้ำฤๅษี ตำบลป่งน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก (ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ถ้ำฤๅษีสมบัติมาตราบเท่าทุกวันนี้) กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่บ้านหนองแ่ด ตำบลป่งน้ำเต้า อำเภอหล่มสัก โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อยู่ที่ บ้านป่าแดง ตำบลป่าเตา อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ทำเนียบจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ตั้งอยู่ที่ ตำบลโนนเมือง (ปัจจุบันเป็นที่ตั้งโรงงานน้ำตาลเพชรเจริญ) และเนื่องจากการย้ายหน่วยราชการไปอยู่ นครบาลเพชรบูรณ์ได้กระทำในเวลากระชั้นชิด จึงต้องปลูกสร้างอาคารชั่วคราวซึ่งสร้างด้วยไม้ไผ่เป็นส่วนมากและสร้างด้วยไม้จริงเป็นจำนวนน้อย จึงชำรุดหักพังไม่มีซากเหลือให้เห็นในปัจจุบัน

และเนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์ในขณะนั้นเป็นเมืองทุรกันดาร มีการคมนาคมทางถนนติดต่อกับจังหวัดภายนอกได้ทางเดียว คือ ถนนสายเพชรบูรณ์กับอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร จึงได้มีการเกณฑ์ประชาชนจากจังหวัดต่าง ๆ มาช่วยสร้างทางหลวงสายชัยวิบุรณ จากอำเภอชัยบาดาลผ่านอำเภอวิเชียรบุรีมาบรรจบถนนสายเพชรบูรณ์กับตะพานหิน ที่สามแยกวังฆมภู ซึ่งเป็นเหตุให้ประชาชนที่ถูกเกณฑ์มาพากันเจ็บป่วยและล้มตายเป็นอันมาก เพราะใช้มาเลเรือน จึงเป็นเหตุให้เมื่อมาพระราชกำหนดนครบาลเพชรบูรณ์เข้าสู่สภาผู้แทนราษฎรเพื่อขอความเห็นชอบปรากฏว่าฝ่ายรัฐบาลแพ้เสียง เพราะสภาผู้แทนราษฎรไม่ให้ความเห็นชอบตามประกาศของประธานสภาผู้แทนราษฎร ลงวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2487 และมีพระราชบัญญัติไม่อนุมัติ พระราชกำหนดระเบียบบริหารราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ พ.ศ.2487 ลงวันที่ 9 กันยายน พ.ศ.2487 ซึ่งทำให้จอมพลแปลก พิบูลสงคราม ต้องลาออกจากตำแหน่งนครบาลเพชรบูรณ์ จึงเป็นอันสิ้นสุดลง และสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง หน่วยราชการก็ย้ายกลับกรุงเทพมหานครเช่นเดิม (จำเนียร และคณะ, 2541 ; ราชกิจจานุเบกษา, 7487) ต่อมาในปี พ.ศ.2495 รัฐบาลได้ยกเลิกพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินฉบับหนึ่ง ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติม คือ ให้จังหวัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล และให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจในการบริหารงานภายในจังหวัด ให้มีคณะกรรมการจังหวัดทำหน้าที่เป็นคณะที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด ต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 24 กันยายน พ.ศ.2515 ได้จัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาค ออกเป็นจังหวัดและอำเภอ ด้วยการรวมท้องที่หลายอำเภอขึ้นเป็นจังหวัดให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล การตั้งการยุบและการเปลี่ยนแปลงเขตจังหวัดให้ตราเป็นพระราชบัญญัติ ซึ่งให้มีคณะกรรมการจังหวัดประกอบด้วย

ปลัดจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการประจำจังหวัด ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่ถูกส่งมาประจำ และในกรณีที่มีรองผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ช่วยผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ร่วมเป็นคณะกรรมการจังหวัดด้วย โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานคณะกรรมการจังหวัดโดยตำแหน่ง ในปัจจุบันจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจัดการบริหารราชการแผ่นดิน ดังนี้

1. การบริหารในจังหวัดที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลาง มีหน่วยงานซึ่งกระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจ ตั้งหน่วยงานมาปฏิบัติงานในจังหวัดเพชรบูรณ์โดยมีการบังคับบัญชาขึ้นตรงต่อส่วนกลาง มีจำนวน 39 หน่วยงาน

2. การบริหารส่วนภูมิภาค แบ่งการปกครองออกเป็นจังหวัดและอำเภอ ส่วนราชการระดับจังหวัดมีหน่วยงานซึ่งอยู่ในการบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัด จำนวน 32 หน่วยงาน และมีส่วนราชการระดับอำเภอ จำนวน 11 อำเภอ

3. ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น แบ่งการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นออกเป็น 4 รูปคือ

3.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 1 แห่ง

3.2 เทศบาล จำนวน 2 แห่ง

3.3 สุขาภิบาล จำนวน 14 แห่ง

3.4 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 110 แห่ง (ขนาดไทย, 2535)

จังหวัดเพชรบูรณ์แบ่งเขตการปกครองเป็น 11 อำเภอ 117 ตำบล 1,220 หมู่บ้าน มีเทศบาล 2 แห่ง คือ เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ และเทศบาลเมืองหล่มสัก มีสุขาภิบาล 14 แห่ง และมีองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 110 แห่ง ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามมาตรา 40 ของพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 (ถือผลทำเนียบตำบล หมู่บ้าน จังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2541 หน่วยงานปกครองจังหวัดเพชรบูรณ์ มีประชากรรวมทั้งสิ้น 1,040,917 คน เป็นชาย 523,242 คน หญิง 517,675 คน สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยจะแยกเป็นอำเภอดังปรากฏแสดงในตารางที่ 1 ในหน้าที่ 19

ตารางที่ 1 แสดงภาพสรุปกระบวนการตั้งแต่ต้นเข้ามามีในจังหวัดเลยตามลำดับ

[illegible]

หน้า 3 บันทึกไว้ในสมุดวันที่ 2561

**เศรษฐกิจ : เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ การเงิน การธนาคาร
การค้า การลงทุนในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีดังนี้
ด้านเศรษฐกิจ**

การเกษตรกรรมเป็นภาคที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบูรณ์ ในปี 2539 ประชากรมีรายได้ลดลงเหลือ 18,593 บาทต่อคนต่อปี คิดเป็นอันดับที่ 16 ของภาคเหนือ เมื่อเปรียบรายได้เฉลี่ยของคนกรุงเทพฯ 203,650 บาทต่อคนต่อปี และจังหวัดสุรินทร์ประชากรมีรายได้ต่ำสุด 18,199 บาทต่อคนต่อปี (เอ็นไอเอเอชอี, 2541) ต่อมาปี 2537 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม 20,782.34 ล้านบาท คิดเป็นรายได้จากภาคเกษตร 8,027.2 ล้านบาท แยกเป็นสาขาพืช 4,874.39 ล้านบาท การค้าส่งและค้าปลีก 4,564.8 ล้านบาท และการบริการ 2,498.4 ล้านบาท อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดเพชรบูรณ์ ร้อยละ 8.9 ของประเทศร้อยละ 7.2 ภาคเกษตรมีอัตราเติบโตเพียงร้อยละ 2.72 (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ 2540)

เกษตรกรรม

จังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ทำการเกษตร 4.08 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 52 ของพื้นที่ทั้งหมด การเกษตร ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวนผัก ผลไม้ ไม้ดอก เลี้ยงสัตว์ และการประมง มีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การทำนา ในปี พ.ศ.2540 มีพื้นที่ปลูกข้าว 1,306,594 ไร่ ผลผลิต 746,678 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 585 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่าการผลิต 4,292.62 ล้านบาท ต้นทุนการผลิต 1.64 บาทต่อกิโลกรัม รายได้สุทธิ 2,258 บาทต่อไร่ การทำนาส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่มีการปลูกข้าวโพดมากที่สุดของประเทศ ในปี พ.ศ.2540 มีพื้นที่ปลูก (ฤดูฝน) 1,501,286 ไร่ ได้ผลผลิต 487,064.93 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 324 กิโลกรัมต่อไร่ มูลค่า 2,191.79 ล้านบาท ต้นทุนการผลิต 1.71 บาทต่อกิโลกรัม รายได้สุทธิ 1,605 บาทต่อไร่ จังหวัดมีโครงการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตข้าวโพด ในปี 2540 สามารถลดต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะค่าเมล็ดพันธุ์ลดลงร้อยละ 144 บาท และได้ผลผลิต 750 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

3. พืชไร่อื่น ๆ ถั่วเขียว ถั่วเหลือง งา ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง ยาสูบ เพชรบูรณ์มีการปลูกถั่วเขียวมากที่สุดในประเทศเช่นเดียวกับข้าวโพด มีพื้นที่ปลูกถั่วเขียวมีงาและถั่วเขียวมีค่า รวม 385,808 ไร่ (ฤดูฝนและฤดูแล้ง) ผลผลิต 43,754.30 ตัน รายได้สุทธิ 480 บาทต่อไร่ ถั่วเหลืองมีพื้นที่ปลูก 60,683 ไร่ (ฤดูฝนและฤดูแล้ง) ผลผลิต 10,705.17 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 261 กิโลกรัมต่อไร่ เป็น

มูลค่า 365.77 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

สำหรับสาธูปพันธุ์เมอร์เลย์มีการปลูกมากระดังจากสุโขทัย มีพื้นที่ปลูก 17,028 ไร่ ได้ผลผลิต 6,750 ตัน (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

4. มะขามหวาน เพชรบูรณ์มีการปลูกไม่มณฑลหลายชนิด ผลไม้ที่สำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัดคือ มะขามหวานมีรสหวาน เนื้อเหนียวนุ่ม มะขามหวานพันธุ์ที่มีชื่อเสียงและนิยมปลูกคือพันธุ์สีทอง พันธุ์สีชมพู และพันธุ์ประกายทอง ซึ่งเป็นมะขามหวานพันธุ์ใหม่สุดมีลักษณะดีเด่นกว่าพันธุ์อื่นคือ มีขนาดใหญ่ เมล็ดหนา หวานจนตกหวาน เป็นพันธุ์เบา มีก้นยาว ทำให้ขายได้ในราคาสูง และในปี พ.ศ.2540 เกษตรกรได้ทดลองทำไร่สาธิตมะขามหวานด้วย เพชรบูรณ์มีการปลูกมะขามหวานมากที่สุดมีพื้นที่ปลูก 92,032 ไร่ ได้ผลผลิต 21,746.34 ตัน ผลผลิตเฉลี่ย 328 กิโลกรัมต่อไร่ มีมูลค่า 1,478.75 ล้านบาท (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541) (บุญเลิศ, 2541) นอกจากนี้มีการปลูกมะม่วง ลิ้นจี่ น้อยหน่า มะละกอ และฝรั่ง อีกด้วย

5. พืชผัก เพชรบูรณ์เป็นแหล่งปลูกพืชผักที่สำคัญของประเทศ มีการปลูกผักหลายประเภท ได้แก่ พริก หอมแดง กระเทียม ผักกาดขาวบด กระถั่วปด ในปี พ.ศ.2540 มีพื้นที่ปลูก 57,678 ไร่ ได้ผลผลิต 111,592 ตัน เป็นมูลค่า 1,004.87 ล้านบาท พืชผักปลูกมากที่อำเภอเขาค้อ อำเภอหล่มสัก อำเภอหนองไผ่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ และอำเภอบึงสามพัน การปลูกผักของเกษตรกรมีทั้งปลูกตลอดปี และปลูกหลังจากการไถนา (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

6. การคู่สัตว์ในเพชรบูรณ์มีการเลี้ยงสัตว์หลายประเภท เช่น การเลี้ยงโคเนื้อ 145,972 ตัว ไก่ 2,498 ตัว เป็ด 101,618 ตัว สุกร จำนวน 59,972 ตัว กระบือ จำนวน 5,320 ตัว มีพื้นที่เหมาะสมแก่การเลี้ยงสัตว์ โดยเฉพาะการเลี้ยงโคเพราะมีพื้นที่ลาดชันมาก มีทุ่งหญ้าตามธรรมชาติ ที่อุดมสมบูรณ์กว่าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้มีการส่งเสริมการเลี้ยงโค แต่ในปัจจุบันปริมาณการเลี้ยงลดลงกว่า ในปี พ.ศ.2538-2539

7. การประมง ในเพชรบูรณ์มีเกษตรกรที่เลี้ยงปลา จำนวน 10,828 ราย มีจำนวนปล่อยปลาลงน้ำ 13,257 ปลา คิดเนื้อทั้งหมด 18,273 ไร่ ปริมาณปลาน้ำจืดที่จับได้ 8,188,900 กิโลกรัม มีการเลี้ยงปลามากที่สุดในอำเภอเมือง โดยเฉพาะในบึงจตุรพักตรพิมานซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของวิสาหกิจการทำแบบครบวงจร คือ ตั้งแต่เลี้ยงปลา จำหน่ายปลาลด ทดปลาน้ำจืด มีร้านค้าส่วนรับวางจำหน่าย และส่งออกไปยังต่างประเทศเน้นการเลี้ยงปลาในจังหวัดเพชรบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

8. การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม สำหรับในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีบริษัทไหมไทย ได้ทำการส่งเสริมให้เกษตรกรหลายจังหวัดประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเป็นอาชีพหลักหรืออาชีพรองอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ.2500 มาจนถึงปัจจุบัน ในเพชรบูรณ์มีเกษตรกรที่สามารรถประกอบ

อาชีพนี้ จำนวน 725 ราย และมีรายได้เฉลี่ย 81,577 บาทต่อรายต่อปี ซึ่งดูเหมือนว่าอาชีพนี้ไม่ประสบความสำเร็จแต่ความจริงมีเกษตรกรรายใหม่เพิ่มขึ้นมาก เกษตรกรที่มีอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมตั้งแต่ 8 ปีขึ้นไป จะมีรายได้ที่แน่นอน คือ ปีละมากกว่า 100,000 บาท ซึ่งเป็นรายได้ที่กระจายสม่ำเสมอตลอดปี (สุวรรณี, 2541)

การอุตสาหกรรม

เพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่ประชาชนประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ดังนั้นโรงงานอุตสาหกรรมมีอยู่แค่ 60 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตร ภายในจังหวัดมีโรงงานทั้งสิ้น 1,492 โรง เป็นโรงงานอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการเกษตรมี 988 โรง ซึ่งเป็นโรงสีข้าว 982 โรง แต่ส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก มีทุนน้อยกว่า 10 ล้านบาท จำนวน 600 โรงงาน โรงงานขนาดกลาง มีเงินทุนตั้งแต่ 10-100 ล้านบาท (ไม่รวมโรงสีข้าว) จำนวน 28 โรงงาน และโรงงานขนาดใหญ่ (เงินทุนมากกว่า 100 ล้านบาท 2 โรงงาน (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540) และมีโครงการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนหลายโครงการ เช่น โครงการผลิตเส้นใยควบวงจรเป็นห่วงโซ่ ผลิตภัณฑ์โพลีเอสเตอร์เป็นอาหารสัตว์ ผลิตภัณฑ์และผลไม้กระป๋อง อุตสาหกรรมของเย็บสำหรับผ้าและเสื้อผ้า อุตสาหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ การผลิตถั่วเหลืองควบวงจรกับนมถั่วเหลือง การส่งเสริมการเลี้ยงโคนมควบวงจรเป็นนมพร้อมดื่ม ผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ควบวงจรผ่านการชำแหละ และการผลิตไม้แปรรูปจากการฟื้นฟูสภาพป่า (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537)

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีนโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตร เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีมลภาวะและที่ใช้แรงงานมาก (ณพนธ์, 2541) และทางจังหวัดได้กำหนดพื้นที่ตอนเหนือซึ่งมีที่วัดคันจิหลวงงาน ได้แก่ อำเภอชนแดน อำเภอหล่มเก่า เขาค้อ และน้ำหนาว เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามโรงงาน อุตสาหกรรมได้เฉพาะจุด ที่ไม่ก่อมลภาวะ เช่น โรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ดอกไม้ประดิษฐ์ การทอผ้า และเครื่องใช้ในสำนักงาน เป็นต้น ส่วนอำเภอทางตอนใต้ตั้งแต่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ อำเภอหนองไผ่ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอศรีเทพ และอำเภอชนแดน เป็นเขตอุตสาหกรรม สามารถตั้งโรงงานขนาดใหญ่ที่มีมลภาวะได้ (เกษม, 2541) นอกจากนี้จังหวัดเพชรบูรณ์ได้กำหนดให้ตำบลเพชรบูรณ์เป็นเขตนิคมอุตสาหกรรมอีกด้วย (บริษัทเอ็นไอแอลซี, 2541) ได้ทำการศึกษาพื้นที่เพื่อกำหนดเขตประกอบการอุตสาหกรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ดังนี้

เขตพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพมาก ได้แก่ อำเภอวังสามหมอ เมืองเพชรบูรณ์ หนองไผ่ และวิเชียรบุรี

เขตพื้นที่ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพปานกลาง ได้แก่ อำเภอชนแดน จังหวัด หล่มสัก และหล่มเก่า

การพาณิชย์ สำหรับการค้าในจังหวัดเพชรบูรณ์ส่วนใหญ่มีการค้าผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก เมื่อปี พ.ศ.2540 มีผู้ทำการจดทะเบียนพาณิชย์ จำนวน 2,410 ราย เป็นบริษัท จำกัดจำนวน 227 ราย และห้างหุ้นส่วนจำกัด จำนวน 760 ราย รวมทั้งสิ้น 3,397 ราย (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2541)

การธนาคาร ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีธนาคารทั้งหมด 50 ธนาคาร กระจายอยู่ทุกอำเภอ ยกเว้นอำเภอหนองน้ำหนาว ที่อำเภอเมืองเพชรบูรณ์มีธนาคารมากที่สุดจำนวน 12 ธนาคาร อำเภอวังโป่ง มี 1 ธนาคาร สำหรับในเดือนธันวาคม พ.ศ.2540 ธนาคารพาณิชย์มีเงินฝากทั้งสิ้น 11,405.19 ล้านบาท มีการให้สินเชื่อทั้งสิ้น 12,389.18 ล้านบาท (ธนาคารแห่งประเทศไทย สาขาภาคเหนือ, 2540)

สำนักงานการค้า ได้มีรายงานว่าเมื่อปี 2540 ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีรายรับทั้งสิ้น 7,023,621,562.62 บาท และมีรายจ่าย 5,884,084,106.11 บาท ซึ่งรายได้จากการจัดเก็บภาษีอากร ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง ธันวาคม 2539 รวมทั้งสิ้น 38.3 ล้านบาท และยังมีรายได้จากภาษีสรรพสามิต รวมทั้งสิ้น 3,160 ล้านบาท (สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540)

การสหกรณ์ สำหรับสหกรณ์ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีจำนวนทั้งสิ้น 42 สหกรณ์ และมีสมาชิกจำนวน 109,607 คน จำแนกตามประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร 31 สหกรณ์ มีสมาชิก 94,231 คน, สหกรณ์การประมง 3 สหกรณ์ มีสมาชิก 468 คน, สหกรณ์อุตสาหกรรม 6 สหกรณ์ มีสมาชิก 13,900 คน, สหกรณ์ร้านค้า 2 สหกรณ์ มีสมาชิก 644 คน, สหกรณ์บริการ 1 สหกรณ์ มีสมาชิก 264 คน สำหรับสหกรณ์การเกษตรนั้นได้รับเงินช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมสหกรณ์เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ ปีละเงิน 8 ล้านบาท และมีเงินกองทุนสงเคราะห์เกษตรกรดำเนินการตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าเพื่อการผลิตและแปรรูปผลผลิตข้าวของสหกรณ์ ซึ่งใช้เป็นทุนในการรวบรวมจัดซื้อข้าวเปลือก จำนวน 32 ล้านบาท โครงการพัฒนาธุรกิจตลาดกลางของสหกรณ์เพื่อใช้เป็นทุนในการทำธุรกิจตลาดกลาง การรวบรวมผลผลิตการให้บริการซื้อขายอีกจำนวน 5.25 ล้านบาท (สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2541)

นอกจากสหกรณ์แล้วยังมีกลุ่มเกษตรกรจำนวน 93 กลุ่ม มีสมาชิก 9,284 ราย ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จำนวน 669 กลุ่ม มีสมาชิก 18,993 ราย กลุ่มยุวมหาชน 339 กลุ่ม มีสมาชิก 7,013 ราย กลุ่มผู้ผลิตทางการเกษตร 929 กลุ่ม มีสมาชิก 21,432 ราย กลุ่มเหล่านี้ร่วมกันเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลาง โดยมีการรวมกันซื้อรวมกันขาย (สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์, 2541)

การศึกษา

สำหรับการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์มีทุกระดับตั้งแต่อนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา โดยมีโรงเรียนและสถาบันการศึกษาในสังกัดกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดำเนินการสอนตามนโยบายด้านการศึกษารองรัฐบาล ที่สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) โดยมอบหมายให้กระทรวงศึกษาธิการนำนโยบายดังกล่าวมาพิจารณาเป็นนโยบายด้านการศึกษา เพื่อดำเนินงานให้ตรงกับวัตถุประสงค์ตามความต้องการของรัฐดังต่อไปนี้

การศึกษาระดับประถมศึกษา

สำนักงานการศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการศึกษาของเด็กตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น รวม 3 ระดับ ได้แก่ ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น

โรงเรียนเทศบาล สังกัดกรมการปกครอง เปิดการสอนตั้งแต่ระดับก่อนเกณฑ์ จนถึงประถมศึกษา โดยอยู่ในความควบคุมของทางการเทศบาลเมือง และเทศบาลตำบล สำหรับจังหวัดเพชรบูรณ์มีโรงเรียนเทศบาล 6 แห่ง

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (ทช.) สังกัดกรมตำรวจ โดยเป็นนโยบายของกรมตำรวจที่จะเปิดสอนให้แก่เด็ก และเยาวชนในท้องถิ่นทุรกันดาร แต่เดิมเรียกว่า โรงเรียนทช. และไกลคนมากม ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 1 แห่ง คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบาราเคืว ที่บ้านคลองมะ ตำนธลาดแค อำเภอนนแดน และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโป่งตะแบก ที่บ้านโป่งตะแบก ตำบลห้วยบาท อำเภอนนแดน โรงเรียนทั้ง 2 แห่ง เปิดสอนระดับอนุบาล ถึงระดับประถมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาระดับมัธยมศึกษา

กรมสามัญศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 2 ระดับ คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษานอกโรงเรียน สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน รับผิดชอบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะผู้ที่พลาดโอกาสจากการเรียนในระบบ โดยมีแนวทางดำเนินการศึกษาดังกล่าวสามัญ การศึกษาสายอาชีพรวมทั้งการศึกษาตามกลุ่มผู้สนใจ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม สังกัดกรมการศาสนา ให้การศึกษาแก่พระภิกษุสงฆ์และสามเณร ให้ได้มีโอกาสได้ศึกษาธรรมะของพระพุทธเจ้า โดยปัจจุบันโรงเรียนพระปริยัติธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แบ่งการเรียนการสอนเป็น 2 แผนก คือ แผนกธรรม-บาลี และแผนกสามัญ ตลอดจนเปิดศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์

โรงเรียนสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีโรงเรียนเอกชนทั้งหมด 37 แห่ง เปิดการเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมศึกษา การศึกษาระดับอาชีวศึกษา

วิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา มี 4 แห่งคือ วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบูรณ์ วิทยาลัยสารพัดช่างเพชรบูรณ์ วิทยาลัยการอาชีพวิเชียรบุรีและวิทยาลัยการอาชีพชนแดน การศึกษาตามแผนพัฒนาอาชีวศึกษา ระยะ 15 ปี (พ.ศ.2540-2544) และตามแผนปฏิรูปการศึกษาพุทธศักราช 2539 เพื่อขยายโอกาสสถานศึกษาและมีวิชาชีพในสาขาวิชาและระดับที่หลากหลายให้แก่ประชาชนในชนบทเช่นเดียวกับคนในเมืองซึ่งมีทั้งหลักสูตรระยะสั้นและหลักสูตรระยะยาว

การศึกษาระดับอุดมศึกษา

สถานันราชภัฏเพชรบูรณ์ สังกัดสำนักงานสภามหาวิทยาลัย เป็นสถาบันที่เปิดทำการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา ตามพระราชบัญญัติสภามหาวิทยาลัย พ.ศ.2538 ในมาตรา 7 โดยให้สภามหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่นซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การวิจัย การให้บริการทางวิชาการแก่สังคมแล้วถ่ายทอด นวัตกรรม และพัฒนาเทคโนโลยี ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ส่งเสริมและส่งเสริมวิสาหกิจ ผลิตบัณฑิตสาขาต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่น และตลาดแรงงาน การดำเนินการเรียนการสอนโดยแบ่งเป็น 5 คณะ ประกอบด้วย คณะครุศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ และคณะเทคโนโลยีการเกษตร

มีการแบ่งการศึกษาในภาพรวมเป็น 3 สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาการศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสาขาสีศิลปศาสตร์ รับนักศึกษาภาคปกติและนักศึกษามหาวิทยาลัยศึกษาอบรมบุคลากรประจำการ (กศ.บป.)

จะเห็นได้ว่า จังหวัดเพชรบูรณ์มีศักยภาพในด้านการให้บริการทางการศึกษาแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ได้โอกาสทางด้านการศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ปัจจุบันมหาวิทยาลัยนครสวรรค์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยได้มีโครงการบัณฑิตภาคพิเศษในจังหวัดต่าง ๆ เปิดสอนหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำหรับในจังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งศูนย์วิทยบริการ มีสำนักงานชั่วคราวที่โรงเรียนวิทยานุกูลนารี

วิทยาลัยชุมชนเพชรบูรณ์ (เดิมวิทยาลัยพลศึกษา) สังกัดกรมพระศึกษาเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา มีบทบาทหน้าที่หลัก คือ จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น โดยการพัฒนาบทบาทของสถาบันการศึกษาเฉพาะทางให้เป็นวิทยาลัยชุมชน เพื่อผลิตกำลังคนระดับช่างฝีมือหรือผู้มีความรู้ในอาชีพและระดับช่างเทคนิค หรือระดับผู้ชำนาญเฉพาะทาง เป็นศูนย์กลางให้บริการด้านการศึกษา และพัฒนาอาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งในปีการศึกษา 2540 วิทยาลัยชุมชนเพชรบูรณ์ ได้ดำเนินการพัฒนาระดับประกาศนียบัตรการศึกษาระดับสูง วิชาเอกพลศึกษา และระดับปริญญาตรี สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา โดยทำโครงการร่วมมือกับสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ วิชาเอกการฝึกและการจัดการกีฬาและบุคลากรสายวิชาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

สำหรับจำนวนโรงเรียน นักเรียน นักศึกษา และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ได้แสดงไว้ในตารางข้างล่างนี้

หน่วยงานที่รับผิดชอบ กระทรวงศึกษาธิการ	ระดับการศึกษา	จำนวนโรงเรียน (โรง)	จำนวน นักเรียน (คน)
ต้นสังกัดที่รับผิดชอบโดยตรง			
	ระดับก่อนประถมศึกษา	55	2,126
สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับประถมศึกษา	586	109,355
สังกัดสำนักงานสามัญศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์	ระดับมัธยมศึกษา	34	31,641
สังกัดกรมอาชีวศึกษา	ระดับอาชีวศึกษา	3	6,778
สังกัดสำนักงานสภาพัฒนาการ ราชภัฏ	ระดับปริญญาตรีบัณฑิต วิทยาศาสตร์	1	
สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย	ระดับบัณฑิตศึกษา	1	
สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน	ระดับมัธยมศึกษา	12	10,563

จากรายงานการประเมินด้านคุณภาพของนักเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นดังนี้

1. นักเรียนที่ผ่านการเตรียมความพร้อมในระดับก่อนประถมศึกษา มีความพร้อมเข้าเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ร้อยละ 97.94
2. อัตราการขึ้นชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-6 ร้อยละ 4.10 ลดลงจากเดิม 0.24 เมื่อเปรียบ
เทียบกับปีการศึกษา 2538
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่
ตั้งไว้ ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับเป้า
หมายที่ตั้งไว้

กลุ่มประสบการณ์	เป้าหมาย %	ผลสัมฤทธิ์ % ปี 2539
ภาษาไทย	70	71.87
คณิตศาสตร์	70	66.03
กลุ่มประสบการณ์วิชาชีพ	70	68.03
กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	80	75.70
กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ	80	77.60
ภาษาอังกฤษ	70	71.13

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มประสบการณ์ของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้

- ภาษาไทย มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้ 71.87% เกินกว่าเป้าหมายที่วางไว้
- คณิตศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้ 66.03% ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้
- กลุ่มประสบการณ์วิชาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้ 68.03% ต่ำกว่าเป้าหมายที่
วางไว้
- กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้ 75.70% ต่ำกว่าเป้า
หมายที่วางไว้

กลุ่มงานพื้นฐานอาชีพ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้ 77.60% ดังค่าเป้าหมายที่วางไว้

ภาษาอังกฤษ มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้ 71.13% เกินกว่าเป้าหมายที่วางไว้

4. ทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต จากผลการวิจัยการศึกษา
ศักยภาพของนักเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2549 ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต จากผลการวิจัยการศึกษา
ศึกษาศักยภาพของนักเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์ ปีการศึกษา 2549

ทักษะ	ชั้น	ประถมศึกษาปีที่ 6 (%)	มัธยมศึกษาปีที่ 3 (%)
1. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้		70.83	71.29
2. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน		73.61	75.92
3. ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ ร่วมกันในสังคม		75.00	76.85

จากตารางที่ 3 สามารถอภิปรายผลทักษะ และคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตได้
ดังนี้

ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
70.83 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 71.29

ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงานชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ
73.61 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.92

ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 75.00 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 76.85

5. นักเรียนระดับประถมศึกษามีการหลุดออกนอกระบบ จำนวน 2,260 คน หรือร้อยละ 3.01
ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากรายงานผลการประเมินผลการศึกษาให้หลักสูตรของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ในปีการ
ศึกษา 2536 พบว่าการศึกษา 7 มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 เป็นดังนี้

ด้านความรู้ความคิด ผลการประเมินมีดังนี้

ภาพประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ความคิด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตการศึกษา 7 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนร้อยละระดับอยู่ในกลุ่มดีสูงสุดคือ ด้านพัฒนาสังคม มีจำนวนนักเรียนอยู่ในกลุ่มดีสูงร้อยละ 47.89 ส่วนอยู่ในระดับที่ดีต่ำสุดคือ คณิตศาสตร์ มีจำนวนนักเรียนอยู่ในกลุ่มดีร้อยละ 12.12

สำหรับในระดับปานกลางนั้น พบว่าด้านความคิดและแก้ปัญหา มีนักเรียนอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 85.44 ส่วนอยู่ในระดับปานกลางต่ำสุดคือ ด้านพัฒนาสังคมมีนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 42.58 ส่วนกลุ่มนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์รับต่ำร้อยละ 29.56 และด้านที่ไม่ผ่านเกณฑ์น้อยที่สุด คือ ด้านคิดและแก้ปัญหา มีนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์เพียงร้อยละ 0.36 เท่านั้น

จากรายงานผลการประเมินการใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2538 เขตการศึกษา 7 มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้านความสามารถ ผลการประเมินมีดังนี้

วิทยาศาสตร์ ได้คะแนนเฉลี่ย 14.81 (ร้อยละ 49.72) จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

พัฒนาสุขภาพ ได้คะแนนเฉลี่ย 15.85 (ร้อยละ 52.84) จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

พัฒนาสังคม ได้คะแนนเฉลี่ย 16.41 (ร้อยละ 54.71) จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

ภาษาไทย ได้คะแนนเฉลี่ย 22.32 (ร้อยละ 57.32) จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน

พัฒนาอาชีพ ได้คะแนนเฉลี่ย 17.26 (ร้อยละ 57.55) จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน

การคิดและแก้ปัญหา ได้คะแนนเฉลี่ย 106.89 (ร้อยละ 70.25) จากคะแนนเต็ม 140 คะแนน

ด้านความรู้ความคิด ผลการประเมินมีดังนี้

ได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพของนักเรียนเป็น 3 ระดับคือ ระดับดี ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับให้ปรับปรุงโดยให้คะแนนจุดตัด กำหนดเป็นเกณฑ์ผ่านของแต่ละระดับตามเทคนิคของ Nedelsky

ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความรู้ ความคิดนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เขตการศึกษา 7 ที่อยู่ในระดับดี พบว่าด้านพัฒนาสังคม มีจำนวนนักเรียนอยู่ในกลุ่มดีสูงถึงร้อยละ 47.17 ส่วนในด้านวิทยาศาสตร์มีจำนวนในกลุ่มดีเพียงร้อยละ 21.89 สำหรับในระดับปานกลางนั้น พบว่าด้านความคิดและการแก้ปัญหา มีจำนวนนักเรียนมากที่สุดถึงร้อยละ 69.24 และระดับปานกลางต่ำสุดคือ การพัฒนาสังคมมีจำนวนนักเรียนร้อยละ 36.23 ส่วนกลุ่มนักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ หรือกลุ่มปรับปรุง เบื้องกวดด้านวิทยาศาสตร์ มีจำนวนนักเรียนมากที่สุดถึงร้อยละ 29.73 และในด้านความคิดและแก้ปัญหาจำนวนต่ำสุดเพียงร้อยละ 0.40 เท่านั้น

จากผลการศึกษาการประเมินเกณฑ์การศึกษาของจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีปัญหาในรายวิชากลุ่มประสบการณ์วิชาชีพ และกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีปัญหาในรายวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนในกลุ่มขยายโอกาสสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

สำหรับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรของสภามัธยมศึกษา นั้น จากการประเมินของเขต 7 พบว่า วิชาคณิตศาสตร์นักเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำเพียงร้อยละ 39.58 เท่านั้น

สำหรับนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ตามหลักสูตรของสภามัธยมศึกษา ความสามารถด้านวิทยาศาสตร์เป็นความสามารถที่ไม่มีปัญหา เพราะจุดต่ำสุดเมื่อเปรียบเทียบกับวิชาอื่น ๆ คือ 14.91 แต่มีระดับพอติดเกณฑ์มาตรฐาน

หน่วยงานในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จำนวน 669 แห่ง แยกเป็น

- สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ 11 แห่ง

ขนาดใหญ่มาก คือ เมืองเพชรบูรณ์ วิเชียรบุรีหนองไผ่ ห่มสลับ

ขนาดใหญ่ คือ ชนแดน ห่มถ้ำ

ขนาดกลาง คือ ศรีเทพ ถึงสามพัน

ขนาดเล็ก คือ วังน้อย เขาค้อ

ขนาดเล็กมาก คือ น้ำหนาว

- กลุ่มโรงเรียน 76 กลุ่ม

ขนาดใหญ่ 2 กลุ่ม

ขนาดกลาง 29 กลุ่ม

ขนาดเล็ก 12 กลุ่ม

- โรงเรียน 1568 โรงเรียน 14 สาขา รวม 582 โรงเรียนสาขา)

เปิดสอนระดับอนุบาล 3 รวม 116 โรงเรียน

เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา 554 โรงเรียน

เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 136 โรงเรียน

โรงเรียนปฏิบัติการศึกษา 344 โรงเรียน

หลักสูตรพิเศษภาษา 264 โรงเรียน

จากดาวเทียม 172 โรงเรียน

โรงเรียนการศึกษาพิเศษเพชรบูรณ์ 572 โรงเรียน

โรงเรียนโครงการพระราชดำริ 2 โรงเรียน

โรงเรียนกึ่งตาว 54 โรงเรียน

โรงเรียนเครือข่ายตามนโยบายการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา

เครือข่ายสหวิทยาเขต	11 เครือข่าย
เครือข่ายโรงเรียนศูนย์ปฏิบัติการศึกษา	90 เครือข่าย
เครือข่ายวิทยากร	17 เครือข่าย

จำนวนบุคลากร

1. ลูกจ้างประจำ	458 คน
2. ครูอัตราจ้าง	199 คน
- ก่อนประถมศึกษา	68 คน
- ประถมศึกษา	40 คน
- มัธยมศึกษา	93 คน
3. ครูปฏิบัติการสอน	8,408 คน
4. ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา	106 คน
5. ผู้บริหารพหุงานศึกษา	569 คน
6. ศึกษานิเทศก์	53 คน
7. ข้าราชการพลเรือน และผู้บริหารใน สป./ทป/ส. 129 คน	
บุคลากรทั้งสิ้น	8,103 คน
อัตราส่วน ครู : นักเรียน	1 : 17

จำนวนนักเรียน

นักเรียนทุกระดับ รวมทั้งสิ้น 110,584 คน แยกเป็น

- ระดับก่อนประถมศึกษา	จำนวน	24,044 คน
- ระดับประถมศึกษา	จำนวน	74,877 คน
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	จำนวน	11,663 คน

อัตราส่วน นักเรียน : ห้องเรียน 20 : 1

งบประมาณที่ได้รับจัดสรรปี 2542

- แผนงานบริหารการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	5,184,789,- บาท
- แผนงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	132,511,237,- บาท
- แผนงานส่งเสริมและพัฒนาพหุงานนัก	69,666,971,- บาท
- งานปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน	5,637,360,- บาท
- แผนงานรักษาป้องกันและแก้ไขปัญหาคอรัปชั่น	40,000,- บาท
รวม	213,040,257,- บาท

ที่มา : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2542

ด้านการสาธารณสุข

ด้านการสาธารณสุขในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีโรงพยาบาลทั้งใน/นอกเขต 340 แห่ง จังหวัด 1 แห่ง โรงพยาบาลชุมชน 1 แห่ง มีขนาด 90 เตียง จำนวน 2 แห่ง ขนาด 60 เตียง จำนวน 4 แห่ง ขนาด 30 เตียง จำนวน 3 แห่ง และขนาด 10 เตียง จำนวน 1 แห่ง และมีโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม ขนาด 60 เตียง จำนวน 1 แห่ง โรงพยาบาลเอกชนขนาด 50 เตียง จำนวน 3 แห่ง อัตราส่วนของเตียง : ประชากร เท่ากับ 1 : 989 คน นอกจากนี้ยังมีสถานบริการสาธารณสุขในตำบล ได้แก่ สถานีอนามัยจำนวน 144 แห่ง อัตราส่วนจำนวนสถานีอนามัย : ประชากร เท่ากับ 1 : 7,229 คน และอัตราส่วนเตียงของสถานบริการสาธารณสุขภาครัฐและเอกชน ต่อประชากรจังหวัดเพชรบูรณ์ ในปีงบประมาณ 2541 มีดังนี้

จังหวัด เท่ากับ 1 : 989

เขต เท่ากับ 1 : 685

ประเทศ (รวมกรุงเทพฯ) เท่ากับ 1 : 501

(สรุปผลการพัฒนาสาธารณสุขเขต 9 ปี 2540)

ข้อมูลบุคลากรทางสาธารณสุข ๑๒ ประชากรในจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2541 เป็นดังนี้ สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

แพทย์ เท่ากับ 1 : 17,064

ทันตแพทย์ เท่ากับ 1 : 57,828

เภสัชกร เท่ากับ 1 : 28,914

พยาบาลวิชาชีพ เท่ากับ 1 : 2,376

ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรสาธารณสุขในกลุ่มแพทย์ ร้อยละ 37.40 และทันตแพทย์มีเพียงร้อยละ 43.33 มีการสูญเสียอัตราสูงในกลุ่มแพทย์จากการเสียชีวิตและการลาออก ซึ่งได้มีรายงานจากโรงพยาบาลเพชรบูรณ์ว่ามีแพทย์ปฏิบัติงานจริงจำนวน 16 คน ซึ่งในอัตราปฏิบัติงานของแพทย์จึงมีน้อยที่สุด เมื่อเทียบกับกรอบอัตราค่าจ้าง คือ ร้อยละ 23.1 (รายงานประจำปีโรงพยาบาลเพชรบูรณ์, 2๕40)

โดยสภาพทั่วไปคุณภาพชีวิตของประชากรจังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ในอันดับที่ 45 ของประเทศ มีค่า HDI เท่ากับ 0.637 ซึ่งมีคุณภาพชีวิตในระดับปานกลาง ตามกำหนดมาตรฐานของ UNDP (United Nations Development Program) และตัวชี้วัด สปฐ. อยู่ในอันดับที่ 64 ของประเทศ ตัวชี้วัดที่ยังไม่บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ 2, 7, 8, 9, 14, 18, 20, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33 (รายงานคุณภาพ

ชีวิตของคนไทย ปี 2539 จากข้อมูลความจำเกินพื้นฐาน 253๗ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับ ปรฎ ในภาคผนวก หน้า 3-4)

ในปี พ.ศ.2540 มีข้อมูลสถานะสุขภาพ : ต่อประชากร 1,000 คน สรุปได้ดังนี้

ประชากรมีอัตราเกิด 11.83 ต่อประชากร 1,000 คน, อัตราตาย 4.85 ต่อประชากร 1,000 คน อัตราการเพิ่มตามธรรมชาติ ร้อยละ 0.71, อัตราการตายของมารดา ร้อยละ 0.24 ต่อเกิดมีชีวิต 1,000 คน อัตราการตายของทารก ร้อยละ 0.17 ต่อการเกิดมีชีวิต 1,000 คน อัตราตายของเด็กอายุ 0-5 ปี ร้อยละ 2.67 ต่อประชากรเด็กอายุ 0-5 ปี 1,000 คน และพบว่าสาเหตุการเสียชีวิตของผู้ป่วยนอก 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคระบบหายใจ โรคระบบย่อยอาหารรวมโรคในช่องปาก โรคระบบกล้ามเนื้อโครงร่างและเนื้อเยื่อเกี่ยวพัน โรคเกี่ยวกับต่อมไทรอยด์และโภชนาการ และโรคติดเชื้อและปรสิตตามลำดับ)

และสาเหตุการป่วยของประชากร 5 อันดับแรก ได้แก่ โรคติดเชื้อของลำไส้ โรคระบบทางเดินหายใจส่วนบนติดเชื้อเฉียบพลัน รับพิจารณาการขาดแคลนได้รับบาดเจ็บในอุบัติเหตุขนส่ง โรคแผลในกระเพาะอาหารและลำไส้ส่วนต้น

อัตราป่วย (ต่อประชากร 100,000 คน) ของโรคที่มีองค์กันได้ด้วยโรคอื่น ในปีงบประมาณ 2540 ได้แก่ โรคต่อไปนี้

โรคมาลาเรียอีกเข็กแรกเกิด	0.09	(เป้าหมายแผน 8 เท่ากับ 0)
คหทิบ	0.19	(เป้าหมายแผน 8 เท่ากับ 0.05)
โอดรณ	9	(เป้าหมายแผน 8 เท่ากับ 1)
โปลิโอ	0	(เป้าหมายแผน 2 เท่ากับ 0)
หัด	3.61	(เป้าหมายแผน 8 เท่ากับ 15)
วัณโรค/ฮอต	21.44	(เป้าหมายแผน 8 เท่ากับ 160)

อัตราป่วย (ต่อประชากร 100,000 คน) ของโรคที่นำโดยอาหารและน้ำ ปีงบประมาณ 2540

อุจจาระร่วงอย่างแรง	1.07	
อุจจาระร่วงทุกกลุ่มอายุ	1,229.15	(เป้าหมายแผน 8 น้อยกว่า 1000)
อุจจาระร่วง (0-5 ปี)	7,412.77	(เป้าหมายแผน 8 น้อยกว่า 3500)
อาหารเป็นพิษ	24.46	
ไข้ไทฟอยด์	14.62	

ดัชนีถักเสบ	2.63	
อัตราป่วย (ต่อประชากร 100,000 คน) ของโรคทางเดินหายใจ ปีกบประมาณ 2540		
โรคปอดบวม อายุ 0-5 ปี	44.44	
ไข้หวัดใหญ่	31.67	
อัตราป่วย (ต่อประชากร 100,000 คน) ของโรคที่นำด้วยแมลง ปีกบประมาณ 2540		
ไข้มาลาเรีย	4.58	
โริเลื้อยดงอก	54.67	(เป้าหมายแผน 8 เท่ากับ 60)
ไข้สมองอักเสบ	1.17	
เชื้อหุ้มสมองอักเสบ	0.97	
อัตราป่วยต่อประชากร 100,000 คน ของโรคที่นำโดยสัตว์ ปีกบประมาณ 2540		
พิษสุนัขบ้า	0.08	(เป้าหมายแผน 8 เท่ากับ 0)

การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานบริการสาธารณสุขในจังหวัดเพชรบูรณ์

สถานีอนามัย โรงพยาบาลชุมชน โรงพยาบาลทั่วไปผ่านเกณฑ์มาตรฐาน โครงการพัฒนาระบบบริการของสถานบริการแพทยบริการสาธารณสุขในส่วนภูมิภาค เทบสว ทุกแห่งรวมทั้งระบบประกันสุขภาพทุกประเภทครอบคลุมประชาชนร้อยละ 98.12 มีบัตรสุขภาพร้อยละ 14.76 ในปีงบประมาณ พ.ศ.2541 ได้จำหน่ายบัตรสุขภาพจำนวน 23,912 บัตร คิดเป็นร้อยละ 69.6 ของเป้าหมาย ด้านสุขภาพดีด้วยหน้า ในภาพรวมของจังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถเร่งรัดให้ครอบคลุมบรรลุสุขภาพดีด้วยหน้าในเขตเมืองทุกชุมชน เขตชนบทกลุ่มทุกหมู่บ้าน ทุกตำบลและทุกอำเภอ แต่ยังไม่สามารถประกาศเป็นจังหวัดสุขภาพดีด้วยหน้าได้ เนื่องจากปัญหา คือ โรคพิษสุนัขบ้า ได้พบผู้ป่วยตาย 1 ราย ด้วยโรคพิษสุนัขบ้า ดังนั้นในปี 2541 ได้มุ่งเน้นพัฒนาทุกหมู่บ้านให้บรรลุเกณฑ์ 7 ประการ และมีการพัฒนาแบบยั่งยืน สำหรับปัญหาเครื่องวัดที่ทุกเกณฑ์ 7 ประการ จำนวน 6 วัด คือ 7 ประการ วัดที่ 8 วัดที่ 9 วัดที่ 15 วัดที่ 17 วัดที่ 28 และวัดที่ 35 (ดูรายละเอียด 7 ประการ ในภาคผนวก)

สำหรับด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและอาชีวอนามัย ได้มีการดำเนินงานเฝ้าระวัง และพัฒนาอนามัยสิ่งแวดล้อมชุมชน ได้มีโครงการพัฒนาเมืองน่าอยู่ โดยมีพื้นที่เฝ้าระวังที่อำเภอหล่มเก่าในเขตสุขภาพที่ 1 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล 4 แห่ง มีการเฝ้าระวังแม่น้ำป่าสักจำนวน 4 สถานี ผลการตรวจสุขภาพน้ำอยู่ในระดับ 3, 4 และ 5 คือ มีระดับคุณภาพของน้ำลดลง เพราะจาก การตรวจครั้งแรกพบอยู่ในระดับ 1 และ 2 นอกจากนี้คุณภาพน้ำประปาตามโครงการประปา

หมู่บ้าน หรือพระปาลุสาภิบาลมีผลการวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพียงร้อยละ 13.36 เท่ากับ ปัญหาที่พบคือ มีแบบที่ไร้ประโยชน์มาก วิจัยได้ด้วยภาพเดิมลดลงลงไปใมน้ำประปา นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบสภาพการได้ยินของผู้ประกอบการจำนวน 154 แห่ง โดยมีการตรวจสอบภาพเกี่ยวกับการได้ยินของผู้ประกอบอาชีพ พบการได้ยินผิดปกติจำนวน 3 ราย และยังมีการตรวจโลหิตเพื่อค้นหาผู้ที่เสี่ยงต่อการละเมิดพิษจากสารกำจัดศัตรูพืชว่าพบมีผู้เสี่ยงและไม่ปลอดภัยจำนวน 834 ราย คิดเป็นร้อยละ 27.73 และยังมีการเร่งรัดพัฒนาสุขภาพเด็กไทย ซึ่งพบว่าเด็กอายุ 0-5 ปี รวดสาขาอาหารระดับ 1 ร้อยละ 4.69 และระดับ 2 ร้อยละ 0.21 แต่ไม่พบเด็กขาดสารอาหารในระดับ 3 และในขณะเดียวกันหญิงมีครรภ์มีภาวะโลหิตจาง ร้อยละ 11.47 นอกจากนี้มีการควบคุมอุบัติเหตุ ชุกเฉิน และสาธารณภัย โดยมีการซ้อมและรับอุบัติเหตุ และจัดการอบรมการปฐมพยาบาลการเคลื่อนย้ายการพินกันชีพผู้ป่วยให้กับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขอาสาสมัครมูลนิธิเอกชน และอาสาสมัครสาธารณสุข รวมถึงจัดให้มีบริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยก่อนถึงโรงพยาบาล จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลเพชรบูรณ์ โรงพยาบาลวิเชียรบุรี โรงพยาบาลหล่มเก่า และโรงพยาบาลหนองลึก และมีการประเมินด้านสาธารณสุขที่สำคัญ จำนวน 105 ตำบล 562 หมู่บ้าน ประชาชน 353,334 คน ได้มีการเตรียมพร้อมในปัญหาภัยแล้งที่รุนแรงและโรคติดต่อที่เกิดจากภัยแล้ง สำหรับในด้านกาป้องกันและเฝ้าระวัง มีการตรวจพบยาฆ่าแมลงสารของนักเขียนนิพนธ์ศึกษาโรคละ 8.19 และมีการรับการรักษายาฆ่าแมลงในสถานศึกษา 57 แห่ง เพิ่มขึ้น 1.67 เท่า เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี พ.ศ.2539 มีการพบยาฆ่าแมลงในปลาสวายผู้ขายร้านพาหนะร้อยละ 11.0 และมีการตั้งสติร้อยละ 38.46 และในปี พ.ศ.2541 ผู้ป่วยโรคเอดส์ที่มีอาการ 942 ราย และเสียชีวิตไป 242 ราย พบว่ามีแนวโน้มผู้ป่วยโรคเอดส์เพิ่มขึ้น ประชากรอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ มีผู้ป่วยโรคเอดส์ 152 ราย สำหรับอุบัติการณ์โรคเอดส์สูงสุดที่อำเภอหล่มเก่า ในอัตรา 41.65 ต่อแสนประชากร ของลงมาคืออำเภอชนแดน พบอัตรา 36.8 ต่อแสนประชากร พบผู้ป่วยโรคเอดส์ทั้งเพศหญิงและเพศชาย ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุดร้อยละ 43.74 รองลงมา ได้แก่ เกษตรกรรมร้อยละ 27.36 และทำราชการร้อยละ 8.96 (ฝ่ายแผนงาน สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากความเพิ่มของประชากร จึงทำให้มีการใช้ทรัพยากรเพิ่มขึ้นทุกประเภทไม่ว่าป่าไม้ ที่ดิน แหล่งน้ำ และแร่ธาตุ ดังจะเห็นได้ว่า ในปี พ.ศ.2502 จังหวัดเพชรบูรณ์มีพื้นที่ป่าไม้ จำนวน 5,880,000 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 70.47 ของเนื้อที่จังหวัด แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการบุกรุกทำลายพื้นที่ป่าไม้เพื่อการเกษตรและสร้างที่อยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ทำให้ปัจจุบันมีป่าไม้เหลืออยู่ประมาณร้อยละ 19.90 ของพื้นที่จังหวัด โดยมีการประกาศกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 13 ป่า อุทยานแห่งชาติ 2 แห่ง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่ง รามอุทยาน 2 แห่ง เขตห้ามล่าสัตว์ป่า 2 แห่ง สวนรุกขชาติ 3 แห่ง นอกจากนี้กรมป่าไม้ได้ทำการแบ่งพื้นที่ป่าไม้ด้วยการแบ่งเป็นโซนรวมเนื้อที่ 3,953,456 ไร่ ได้แก่ โซน C เป็นป่าเพื่อการอนุรักษ์ มีเนื้อที่ 2,556,195.97 ไร่ โซน E เป็นป่าเศรษฐกิจ มีเนื้อที่ 1,133,384.63 ไร่ และ โซน A เป็นป่าที่เหมาะสมแก่การเกษตร มีเนื้อที่ 263,875 ไร่ ได้ทำการปลูกไม้สัก พุลาอินทผลุง สะเดา และประดู่ เป็นต้น ได้ทำการปลูกในพื้นที่ของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรของเกษตรกรจำนวน 3,187 ราย เป็นเนื้อที่ทั้งหมด 72,238 ไร่ และปลูกในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ จำนวน 10,917.68 ไร่ โดยให้บริษัทไม้กีดไทยเป็นผู้รับผิดชอบในการปลูก และมีพื้นที่ 3,761 ไร่ จำกาศปลูกโดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

ทรัพยากรดินในจังหวัดเพชรบูรณ์มีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอกับจำนวนของประชากรที่เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นสภาพพื้นที่ดินบางแห่งยังเสื่อมโทรม เนื่องจากมีการใช้พื้นที่ดินไม่เหมาะสมกับสมรรถนะหรือมีการปลูกพืชชนิดเดียวกันซ้ำกันติดต่อกันเป็นเวลานานทำให้ดินขาดธาตุอาหารสำหรับกลุ่มดินในจังหวัดเพชรบูรณ์มีทั้งหมด 30 กลุ่ม จากการศึกษาลักษณะทางธรณีวิทยากับสภาพทางภูมิศาสตร์ทำให้ทราบว่าดินของดินในจังหวัดเพชรบูรณ์มีความหลากหลาย เช่น ที่ดินบนที่ราบเชิงแม่น้ำหรือลาดตะกอนพัดน้ำเป็นดินที่พบหินแม่น้ำป่าสัก มีพื้นที่ทั้งหมด ร้อยละ 32 ส่วนที่ดินที่อยู่ในพื้นที่ทางตอนเหนือของจังหวัด ในดินมีธาตุอาหารสูงเหมาะแก่การปลูกไม้ผลกับพืชไร่ และพื้นที่ร้อยละ 47 เป็นเนินเขามีที่ดินตื้น อาจมีหินโผล่ไม่เหมาะแก่การเกษตร ตั้งแต่ปี พ.ศ.2521 ถึง 2533 ได้มีการปฏิรูปที่ดินในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการนำที่ดินจากป่าเสื่อมโทรมของกรมป่าไม้ไปจัดสรรให้ราษฎรเข้าทำกินจำนวน 70,809 ราย ได้แก่ ป่าเสื่อมวังโป่ง, ป่าเสื่อมชนแดน และป่าเสื่อมวังเก่าแดง ในเขตพื้นที่วังโป่ง ชนแดน ปิงสามพัน เป็นเนื้อที่จำนวน 229,444 ไร่ ป่าผิงช้างแม่น้ำป่าสักในเขตอำเภอวิเชียรบุรี วัฒนารักษ์เทพ จำนวน 4,142 ราย เนื้อที่ 101,115 ไร่ ป่าจำนงหมายเลข 22 ในท้องที่ตำบลเมือง อำเภอหนองไผ่ จำนวน 246 ราย พื้นที่ 60,202 ไร่ และ

ปานั่วหนานาโมท้องที่อำเภอหล่มเก่า จำนวน 131 ราย เมื่อปี ๒,๕73 ไร่ ทำให้ราษฎรมีพื้นที่ทำกิน
ทั้งหมด 17,388 ราย คิดเป็นเนื้อที่ทั้งหมด 471,๕76 ไร่ (สำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539)

นอกจากนี้ได้มีการจัดตั้งกองทุนปฏิรูปที่ดินในเขตอำเภอชนแดน มีพื้นที่ 710 ไร่ และกำลัง
อยู่ในระหว่างการแบ่งแปลง มีการจัดที่ดินพระราชทานในเขตอำเภอชนแดน จำนวน 100 ไร่ ให้แก่
ราษฎร ๘ ราย และอีก ๑๔ ไร่ ในเขตอำเภอวิเชียรบุรีให้แก่ราษฎร ๘ ราย และมีการได้ตั้งโครงการ
กองทุนที่ดินโดยการจัดที่ดินให้ราษฎรตามโครงการกองทุนที่ดินในท้องที่ ๘ อำเภอ ตั้งแต่อำเภอ
บึงสามพัน จำนวน ๕๕1 ไร่ มีราษฎรเข้าทำประโยชน์จำนวน 52 ราย อำเภอวิเชียรบุรี 302 ไร่
ราษฎรเข้าทำประโยชน์ 32 ราย อำเภอชนแดน 294 ไร่ ให้ราษฎรเข้าทำประโยชน์ 21 ราย อำเภอ
วังโป่ง 365 ไร่ ราษฎรเข้าทำประโยชน์ 32 ราย อำเภอศรีเทพ 1,147 ไร่ ราษฎรเข้าทำประโยชน์ 41
ราย และอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ 3,447 ไร่ ราษฎรเข้าทำประโยชน์ 239 ราย (สำนักงานเกษตรและ
สหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2540)

เนื้อดินของจังหวัดเพชรบูรณ์มีความหลากหลายตามพื้นที่ราบริมแม่น้ำ หรือลาดตะพักลำน้ำ
ประกอบด้วยดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ตั้งแต่ปานกลางถึงระดับสูงเหมาะแก่การเกษตร ดินที่พบอยู่
บนที่ราบลุ่มริมแม่น้ำและลาดตะพักลำน้ำของแม่น้ำป่าสักมีพื้นที่ ไร่ยกละ 32 เป็นดินที่มีความอุดม
สมบูรณ์ระดับต่ำและปานกลาง และในทางตอนเหนือของจังหวัดมีไร่ไถดำซึ่งให้ค่าดูไปแต่ผลขึ้น
สูง เหมาะกับการปลูกไม้ผล เพราะธาตุไนโตรเจนทำให้ไม้มีรสชาติดี สำหรับทางตอนใต้ของจังหวัด พบ
แหล่งปูนโดโลไมท์ปริมาณมาก มีความเหมาะสมในการปรับปรุงดิน แก้ไขดินเป็นกรด พื้นที่ที่ในเข
ติดประมาณร้อยละ 47 เป็นพื้นที่ภูเขา ไม่เหมาะกับการเกษตร

ทรัพยากรน้ำและการชลประทานในจังหวัดเพชรบูรณ์ น้ำจัดเป็นทรัพยากรที่มีความ
สำคัญต่อการเกษตรและการอุตสาหกรรม แหล่งน้ำธรรมชาติในจังหวัดเพชรบูรณ์มีอยู่ทั่วไปได้แก่
ลำคลอง แม่น้ำ ห้วย บึง กระจายอยู่เพราะสภาพพื้นที่เป็นแอ่งกระทะ แม่น้ำสำคัญเพียงสายเดียว
คือ แม่น้ำป่าสัก ไหลผ่านอำเภอหล่มสัก หล่มเก่า อำเภอเมือง ทนงไม้ บึงสามพัน วิเชียรบุรี และ
ศรีเทพ เป็นระยะทาง 350 กิโลเมตร ในอดีตแม่น้ำป่าสักมีความอุดมสมบูรณ์ มีการใช้น้ำในการ
เกษตรตลอดปี แต่ในปัจจุบันสภาพของแม่น้ำจะแห้งขาดเป็นตอน และทำให้น้ำไม่เพียงพอต่อการ
เพาะปลูก แต่อย่างไรก็ตามมีแหล่งน้ำใต้ดินที่มีปริมาณปานกลาง คือ ไหล 100 - 200 แกลงบนตอ
นาที่ และเป็นน้ำที่มีคุณภาพ สำหรับในอำเภอหล่มสัก และอำเภอเมือง มีระดับน้ำใต้ดินปานกลาง
คือ ไหล 100 - 200 แกลงบนตอนาที่ เหมือนกัน แต่น้ำมีคุณภาพต่ำ

ส่วนในอำเภอชนแดน อำเภอศรีเทพ มีน้ำใต้ดินมีปริมาณน้ำน้อยคือไหล 10 - 100 แกลลอน ต่อ นาที แต่เป็นน้ำที่มีคุณภาพดีใช้ได้ดื่มได้ นอกจากนี้ยังมีแหล่งน้ำชลประทานทั้งจังหวัดมีอยู่จำนวน 8 โครงการ ได้แก่ โครงการอ่างเก็บน้ำห้วยป่าแดง โครงการฝายฝังซ้ายแม่น้ำป่าสัก โครงการฝาย ศรีจันทร์ โครงการฝายวังโป่ง และอ่างเก็บน้ำห้วยชนแดน มีพื้นที่การเกษตรได้รับประโยชน์ ประมาณ 87,090 ไร่ ซึ่งเป็นโครงการชลประทาน และมีการชลประทานจากโครงการพระราชดำริ จำนวน 8 โครงการ โครงการชลประทานขนาดเล็กจำนวน 34 โครงการ โครงการศูนย์บริการการ เกษตรเคลื่อนที่จำนวน 208 โครงการ โครงการขุดลอกหนองน้ำและคลองจำนวน 128 โครงการ โครงการแหล่งน้ำในไร่นาตามแผนพัฒนาชนบท พ.ศ.2538-2539 และแผนฉบับโครงการ พ.ศ. 2537-2539 ได้มีการขุดสระเก็บน้ำให้ได้ 2,640,389.96 ลูกบาศก์เมตร สามารถช่วยเกษตรกรได้ 2,028 ราย มีพื้นที่การเกษตรประมาณ 8,778 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.22 ของพื้นที่การเกษตรทั้งจังหวัด รวมพื้นที่การเกษตรทั้งหมดที่ได้รับประโยชน์จากโครงการชลประทาน 11 อำเภอ เป็นพื้นที่ 389,718 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 9.87 ของพื้นที่ทำการเกษตรในปี 2539 จำนวน 3,753,714 ไร่

ทรัพยากรแร่ จากลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นเทือกเขาและเป็นเขา เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งลักษณะเช่นนี้ในทางธรณีวิทยาจะถือว่าต้องมีแหล่งแร่อยู่เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่ มีการสำรวจอย่างจริงจัง แร่ในเพชรบูรณ์ที่พบ ได้แก่ หินอ่อน พบที่อำเภอนาด้วง หินแกรนิต พบที่ ตำบลหนองแม่นา หินปูน พบที่อำเภอวิเชียรบุรี นอกจากนี้ยังพบปูนน้ำมันในอำเภอนิคมพัฒนาอุตสาหกรรม แต่ยังมีปริมาณไม่มากพอที่จะทำเป็นอุตสาหกรรมได้ และยังมีแร่ทองคำที่ติดตัว แต่ยังไม่ไปติดตาม จังหวัดเพชรบูรณ์มีทรัพยากรดินที่เหมาะสมกับการเกษตร ดังนั้นประชาชนจึงมีอาชีพทำการเกษตร มากที่สุดถึงร้อยละ 65 และเป็นอาชีพหลักของประชาชน

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในจังหวัดเพชรบูรณ์

ส่วนในอยู่ในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาทั้งเพชรบูรณ์ ซึ่งมีหน้าที่ผลิตครูผู้สอนวิทยาศาสตร์ และผลิตนักวิทยาศาสตร์ เช่น นักเคมี นักชีวประยุต์ นักคอมพิวเตอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสถาบันศึกษาแห่งอื่น ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคเพชรบูรณ์ ได้ผลิตนักศึกษาไปเพื่อประกอบอาชีพทางด้านวิทยาศาสตร์ประยุกต์ เช่น ผลิตช่างยนต์ ช่างไฟฟ้า ช่างเชื่อม จึงเป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์เพื่อการนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ นอกจากนี้ยังมี วิทยาลัยเกษตรกรรมและเทคโนโลยีเพชรบูรณ์ ที่ผลิตนักวิทยาศาสตร์ ทางด้านพืชไร่

สัตว์บาล และยังมีภาวผลผลิตนักสรีรวิทยาในการออกกำลังกาย โดยวิทยาลัยชุมชนเพชรบูรณ์ (วิทยาลัยพลศึกษาเพชรบูรณ์) และเป็นการผลิตนักวิทยาศาสตร์ประยุกต์เพื่อไปประกอบอาชีพในด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาไปทำงานในสถานที่ออกกำลังกาย สำหรับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมมักใช้วิธีการท่องจำเป็นส่วนใหญ่จึงทำให้เด็กขาดทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเอกสารงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์มีปรากฏในบางนักเท่าที่ปรากฏ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยของอาจารย์ในสถานบันราชภัฏเพชรบูรณ์ ตัวอย่างเช่น เรื่องการหาปริมาณสารอาหารของมะขามหวานพันธุ์สีทองและพันธุ์ศรีชมภู การควบคุมการระบาดของแมลงโดยชีววิธี การหาปริมาณสารฟอสเฟตในชีวีร์ของเกษตรกร เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยที่กล่าวมาเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับบุคลากรทางด้านวิทยาศาสตร์มีจำนวนน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ในระดับอุดมศึกษาและเป็นบุคลากรในหน่วยงานภายในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ สำนักงานโยธาธิการจังหวัด ชุดอาทกรมจังหวัด เป็นต้น สำหรับเทคโนโลยีในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ปรากฏอยู่และพบได้ เช่น ในรูปการนำเอาพลังงานแสงอาทิตย์มาให้เป็นประโยชน์ เช่น การเปิดการนำเอาพลังงานของมะขามหวาน ด้วยการอบในตู้อบพลังงานแสงแดด เป็นการกับมะขามหวานก่อนที่จะนำไปบรรจุที่ช่องเพื่อให้เกิดให้ได้มากกว่าขณะที่จะนำส่งไปจำหน่ายในแหล่งต่าง ๆ นอกจากนี้อาจมีเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรรม เช่น การใช้เทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อใช้มะขามออกดอกและติดฝักเป็นการเพิ่มรายได้ของเกษตรกร ซึ่งเป็นการคิดค้นจากเจ้าของสวนมะขามหวานเองที่เกิดจากภูมิปัญญาและมีการแปรรูปผลไม้ ได้แก่ มะขาม มะม่วง ทุเรียน มะละกอ ผลไม้แช่อิ่ม โดยใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ได้แก่ การดอง การแช่อิ่ม มีขนาดภาพที่ไม่ซับซ้อน ส่วนมากจะเริ่มจากการพัฒนาอุตสาหกรรมในครัวเรือนมาเป็นโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตข้าวโพดเพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์แบบครบวงจร และมีการผลิตมากที่สุดไม่ซ้ำขนาดเช่นเตา และอ่างอาบน้ำของไฟ สำหรับพลังงานไฟฟ้าที่มีอยู่กระจายในจังหวัดเพชรบูรณ์มีไฟฟ้าเพื่อใช้ในการอยู่อาศัยและการลงทุน สำหรับเทคโนโลยีและเครื่องจักรกลที่มีอยู่ส่วนใหญ่เป็นของเอกชน และได้สั่งซื้อจากต่างประเทศแทบทั้งสิ้น

การท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์

เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่เป็นสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ มีพิษณุวรบุรีกึ่งทำให้เพชรบูรณ์มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วประเทศนั้นคือมะขามหวาน นอกจากนั้นเพชรบูรณ์ยังมีอาหารพื้นเมืองที่ขึ้นชื่อ มีขนบธรรมเนียม ประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ดังนั้นจึงได้รับการอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้จังหวัด เพชรบูรณ์เป็นจังหวัดที่ได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดหนึ่งเมื่อปีพ.ศ.2528 (องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด 2533) จังหวัดจึงเน้นการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางพัฒนาและส่งเสริมด้านการบริการ โครงสร้างสอยกาย ทั้งในด้านการคมนาคม ที่พัก ร้านอาหาร และของที่ระลึก ตลอดจนการวางแผนการจัดระบบรักษาความปลอดภัยให้แก่นักท่องเที่ยว โดยตึกกักกัน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน (สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์ 2537)

ศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์

แหล่งท่องเที่ยว

จังหวัดเพชรบูรณ์มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถจัดเป็นสินค้าบริการแก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนได้ครบตามที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดไว้ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่

1. ประเภทธรรมชาติ มีอุทยานแห่งชาติ 3 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว ซึ่งอุทยานแห่งนี้มีสภาพป่าธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ดังนั้นจึงมีการจัดการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เพื่อให้ผู้มาท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อุทยานแห่งนี้ด้วย หรือที่เรียกว่าการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศน์ นอกจากนี้ยังมีอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติเขาค้อ เขาค้อ เขาค้อ และยังมีทะเลภูเขาที่สวยงาม เป็นต้น

2. ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและศาสนา เช่น อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสรีเทพ อุทยานวีรยุทธเมือง พิพิธภัณฑสถานและถ้ำเขาค้อ หอสมุดแห่งชาติ พระพุทธมหามหาราช และ ศาลสมเด็จพระนเรศวร เป็นต้น

3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เช่น พระตำหนักเขาค้อ ไร่ก้านกล้วย ไร่ปี่เข่ง ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ และเทศกาลปีใหม่เมือง เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์จะกระจายอยู่ทั่วไปในลักษณะต่าง ๆ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2537)

ตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์

ในปี พ.ศ.2538 มีจำนวนนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน 661,000 คน เพิ่มขึ้นจากปีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ศึกษาไว้ในปี พ.ศ.2530 ซึ่งมีเพียง 496,057 คน ผู้มาเยือนเยือนชาวไทยมีส่วนแบ่งตลาดถึงร้อยละ 99 ส่วนที่เหลือเป็นผู้เยี่ยมชมเยือนชาวต่างประเทศ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538)

พื้นที่เครือข่ายการท่องเที่ยว เพชรบูรณ์นั้นหากจากจะมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย และยังตั้งอยู่ในกลุ่มพื้นที่ต่อเนื่องระหว่างจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางตอนบน และรายล้อมด้วยพื้นที่ท่องเที่ยวที่มีตลาดการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ ทำให้จังหวัดเพชรบูรณ์มีศักยภาพในการท่องเที่ยว ซึ่งมีโครงข่ายการท่องเที่ยว ดังนี้

ระดับประเทศ สามารถเชื่อมโยงกับโครงข่ายการท่องเที่ยวระดับประเทศ คือ เชื่อมโยงกับ พิษณุโลก ซึ่งเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางภาคเหนือตอนล่าง โดยทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางเครื่องบินไปสู่ กรุงเทพฯ เชียงใหม่ เชียงราย ซึ่งเป็นประตูการท่องเที่ยวของประเทศ

ในขณะเดียวกันการพัฒนาระบบคมนาคมทางน้ำแล้วเสร็จ จะเพิ่มศักยภาพของจังหวัดในการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและการกระจายนักท่องเที่ยว เชื่อมโยงกับโครงข่ายการท่องเที่ยวในระดับประเทศและภูมิภาคได้มากขึ้น สามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวต่อไปยังต่างประเทศ โดยผ่านขอนแก่น อันเป็นเมืองหลักและศูนย์กลางการคมนาคมทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือไปสู่ชายแดนที่เป็นประตูการท่องเที่ยวเพื่อสู่อินโดจีน ได้แก่ หนองคาย มุกดาหาร อุบลราชธานี และ ซึ่งเป็นเมืองชายแดนที่เชื่อมโยงไปสู่แขวงไชยบุรี นครพนมบางของลาว และลาว ซึ่งเป็นเมืองชายแดนไปสู่พม่าตอนใต้และมหาสมุทรอินเดีย

การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์

จากโครงการศึกษาและจัดทำแผนการลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2537 : 5) กล่าวว่า จังหวัดเพชรบูรณ์มีศักยภาพในการขยายตัวด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวได้มาก จากปัจจัยสนับสนุนหลายประการพอสรุปได้ ดังนี้

1. ความพร้อมในด้านสภาพธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ควบคู่ไปกับคุณค่าทางประวัติศาสตร์
2. สภาพภูมิอากาศที่มีอากาศหนาวเย็น และมีช่วงระยะเวลายาวนานประมาณ 6 เดือน คือ ประมาณเดือนตุลาคม ถึง เดือนมีนาคม ร้อนแต่เย็น
3. การคมนาคมที่เข้าถึงไปยังแหล่งท่องเที่ยวคั่นข้างสะดวก และมีความสะดวกอื่นในท้องถิ่น

ดังนี้ จังหวัดและองค์กรต่าง ๆ จึงได้ร่วมกันส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ เพื่อสร้างวิสัยทัศน์ และแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว แนวความคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ จะเน้นการพัฒนาเพชรบูรณ์ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และการมีอากาศดี เน้นความหลากหลายของวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นจุดเสริมเพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีส่วนอนุรักษ์ พัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติและ ศิลปกรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และนำประโยชน์สู่ท้องถิ่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย น.ป.ป. เกษม วิทยสิทธิ์ กล่าวไว้ว่าจังหวัดได้กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ด้านการท่องเที่ยว โดยแบ่งพื้นที่จังหวัดเป็น 2 โซน โซนใต้เป็นเขตอุตสาหกรรม โซนเหนือเป็นเขตพื้นที่สีเขียว เพื่อสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ เป็นการเดินทางไปยังสถานที่ที่คงที่ยามแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาค้นคว้า และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ โดยนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจะเป็นกลุ่มเดินทางที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ (วีดิซีธ ไชยรัตน์ชัย 2540)

2. การกำหนดบทบาทของกลุ่มท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ จังหวัดได้พิจารณากำหนดบทบาทของกลุ่มท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1) กลุ่มเพชรบูรณ์ตอนบน พัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ โดยมีเขาค้อ อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า อุทยานแห่งชาติน้ำหนาวเป็นจุดดึงดูดหลัก

2) กลุ่มเพชรบูรณ์ตอนกลาง พัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ ศาสนา โดยมีพระพุทธบาทพระมหาราชาวัดไตรภูมิ และประวัติศาสตร์สงครามเพชรบูรณ์เป็นจุดดึงดูดหลัก และเป็นจุดเชื่อมโยงทางการท่องเที่ยวระหว่างตอนบนและตอนล่างของจังหวัด อีกด้วย

3) กลุ่มเพชรบูรณ์ตอนล่าง พัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยมีอุทยานประวัติศาสตร์เมืองสทิงเทพ เป็นจุดดึงดูดหลัก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย น.ป.ป.)

3. ตลาดการท่องเที่ยวและความต้องการในอนาคต ผู้เยี่ยมชมจังหวัดเพชรบูรณ์จะเพิ่มจาก 861,000 คน ใน พ.ศ. 2538 เป็น 1,059,255 คน ในพ.ศ. 2554 จำนวนผู้เยี่ยมชมเพิ่มขึ้นนี้จะทำให้ความต้องการนักท่องเที่ยวประเภทเพิ่มขึ้นจาก 1,210 แห่ง ในปี พ.ศ. 2538 เป็น 1,450 แห่งในปี พ.ศ. 2544 และเพิ่มเป็น 1,680 แห่ง และ 1,960 แห่งในปีพ.ศ. 2549 และ 2554 ตามลำดับ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย น.ป.ป.)

วัฒนธรรมและศาสนา

วัฒนธรรม วัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นวัฒนธรรมที่หลากหลาย เป็นเพราะวัฒนธรรมเหล่านี้มีมาจากการอพยพของชนกลุ่มชนที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ ผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีอยู่แล้วและปรับแต่งวัฒนธรรมให้กลมกลืนกันจนเป็นวัฒนธรรมของเพชรบูรณ์ที่มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกับวัฒนธรรมอื่น ๆ และมีรูปแบบเฉพาะของตนเองจนเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด ถึงอย่างไรก็ตามเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมบ่งบอกว่าเพชรบูรณ์โดยแท้จริง คือ ภาษาพูดของชาวเพชรบูรณ์ ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้คือ

1. กลุ่มภาษาหม่น กลุ่มภาษานี้จะใช้พูดในเขตอำเภอตอนเหนือของจังหวัด คือ อำเภอหล่มเก่า และอำเภอหล่มสัก
2. กลุ่มภาษาเพชรบูรณ์ กลุ่มภาษานี้จะใช้พูดตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมือง คือ บ้านสระเตือง บ้านนาจำ บ้านท่าพล บ้านหนองไทร บ้านนาชุม
3. กลุ่มภาษาเพชรบูรณ์ตอนใต้ กลุ่มภาษาที่ใช้พูดตามหมู่บ้านจะเป็น 2 กลุ่ม จากการอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานที่มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ ภาษาไทยภาคกลาง และกลุ่มภาษาอีสาน
4. กลุ่มภาษาชาวนา เป็นกลุ่มชนเพชรบูรณ์ดั้งเดิม ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชนโบราณเผ่าทวารวดี มีภาษาพูดหลายตระกูลย่อยของภาษาเขมรและเขมร ซึ่งอาศัยอยู่บนไหล่เขา ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำป่าสัก คือ บ้านน้ำเลา บ้านหัวขี้ไคร้ บ้านท่าดง
5. กลุ่มภาษาจีนฮกเก้ง กลุ่มภาษานี้จะใช้พูดตามชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่บนภูเขาโดยเฉพาะพวกทางฝั่งที่อาศัยที่บ้านเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ และบ้านทับเบิก อำเภอหล่มเก่า

ศาสนา จังหวัดเพชรบูรณ์ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ ๘ (พ.ศ.2540-2544) โดยส่งเสริมบทบาทขององค์กรศาสนาต่าง ๆ ให้มีการเผยแผ่หลักธรรมของศาสนา และพัฒนาวัด คือ ศาสนสถานให้เป็นศูนย์กลางชุมชน “ร่มเย็น” เป็นลานกีฬาตำบลเกษตร จังหวัดเพชรบูรณ์มีศาสนาที่ประชาชนนับถือ 3 ศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม มีศาสนสถานดังนี้

วัด	จำนวน 543 แห่ง
สำนักสงฆ์	จำนวน 384 แห่ง
โบสถ์คริสต์	จำนวน 22 แห่ง
มัสยิด	จำนวน 2 แห่ง

สมุดรายงานสถิติจังหวัด ฉบับ พ.ศ.2543)

จะเห็นได้ว่าประชาชนของจังหวัดเพชรบูรณ์มีผู้นับถือศาสนาพุทธเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถเห็นได้จากมีวัด และสำนักสงฆ์เป็นจำนวนมากกว่าศาสนาคริสต์ และศาสนาอิสลาม

การสื่อสารและการคมนาคม ซึ่งเป็นสาระภูมิภาคในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่สำคัญ คือ

การคมนาคม ในปัจจุบันจังหวัดเพชรบูรณ์ มีการคมนาคมและการขนส่งทางเดียว คือ ทางบก เนื่องจากที่ตั้งของจังหวัดเพชรบูรณ์อยู่ใจกลางตอนบนของประเทศ ระหว่างทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีการคมนาคมขนส่งกับจังหวัดใกล้เคียงโดยสะดวก มีทางหลวงแผ่นดินที่ติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงได้ทั้งหมด 7 จังหวัด เช่น ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดเลย ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดลพบุรี ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดชัยภูมิและจังหวัดขอนแก่น ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดพิจิตร พิษณุโลก นครสวรรค์ และลงมาถึงติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้สะดวกอีก โดยให้ทางหลวงหมายเลข 21 มีระยะทางจากเพชรบูรณ์ ถึง กรุงเทพมหานคร ระยะทาง 346 กิโลเมตร มีรถยนต์โดยสารประจำทาง รถยนต์โดยสารปรับอากาศให้บริการทุกระยะเวลา 1 ชั่วโมง ซึ่งทางหลวงหมายเลข 23 นี้ เส้นเส้นทางหลักที่ผ่านอำเภอต่าง ๆ เกือบทุกอำเภอในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ อำเภอศรีเทพ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอวังสามหมอ อำเภอหนองไผ่ อำเภอเมืองเพชรบูรณ์ ไปสิ้นสุดที่หล่มสัก และต่อจากหล่มสักไปอำเภอหล่มเก่า มีเส้นทางสายหล่มสัก ถึง จังหวัดเลย สำหรับการเดินทางไปอำเภอภูพานนั้น มีเส้นทางสายหล่มสัก ถึง ขุนแพ แล้วมีทางแยกเป็นถนนลาดยางที่บ้านห้วยสนามพ่ายเข้าไปประมาณ 21 กิโลเมตร เส้นทางนี้สามารถยกกลับมาหล่มเก่าได้ ส่วนการเดินทางไปอำเภอเขาค้อสามารถเดินทางไปได้ 3 ทาง คือ ตามเส้นทางสายเพชรบูรณ์ ถึง หล่มสัก ห่างจากตัวเมืองเพชรบูรณ์ 12 กิโลเมตร มีทางแยกด้านซ้ายมือเป็นทางลาดยางเข้าไปประมาณ 34 กิโลเมตร อีกเส้นทางหนึ่งเส้นทางหลวงหมายเลข 12 จากหล่มสัก ถึง พิษณุโลก ห่างจากหล่มสักประมาณ 34 กิโลเมตร มีทางแยกด้านซ้ายมือ เรียกว่า ปากทางแคมป์สน มีถนนลาดยางเข้าไปประมาณ 33 กิโลเมตร จะมีอำเภอเขาค้อ ส่วนการเดินทางไปอำเภอชนแดน มีทางหลวงหมายเลข 113 จากวังชมภู ถึง ตะพานหิน เป็นถนนลาดยางผ่านอำเภอชนแดน เป็นระยะทางประมาณ 60 กิโลเมตร สำหรับอำเภอวังโป่งสามารถเดินทางได้ 2 เส้นทาง คือ แยกจากอำเภอชนแดน ขวามือตรงที่ว่าการอำเภอเป็นระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร สภาพเป็นถนนลาดยาง อีกเส้นทางหนึ่งแยกด้านขวามือก่อนถึงตลาดคงชุมประมาณ 300 เมตร เป็นถนนลาดยางตลอดระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร ส่วนการเดินทางระหว่างอำเภอไปตำบลไปหมู่บ้านมีถนนลาดยางและถนนลูกรังติดต่อกันเกือบทุกหมู่บ้าน สภาพเส้นทางสามารถใช้งานได้สะดวกในเฉพาะฤดูแล้ง สำหรับในฤดูฝนไม่สะดวกเท่าที่ควร

นอกจากนี้ยังมีเส้นทางสายเศรษฐกิจระหว่างเพชรบูรณ์กับอำนาจเจริญอีกเส้นทางหนึ่งคือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2275 ซึ่งใช้ขนส่งผลิตผลทางการเกษตร ผ่านอำเภอศรีเทพ วิเชียรบุรี บึงสามพันหนองไผ่ จนถึงอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ขนานไปกับทางหลวงสาย 21 อีกด้วย (สำนักงานขนส่งจังหวัดเพชรบูรณ์: 2541)

การประปา สำหรับการประปาในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดำเนินการโดยการประปาส่วนภูมิภาค มีจำนวน 9 แห่ง (สำนักงานประปาจังหวัดเพชรบูรณ์: 2541) ดังต่อไปนี้

1. การประปาเพชรบูรณ์ มีแหล่งน้ำดิบจากทางแม่น้ำห้วยป่าแดงจำนวน 20 ล้านลูกบาศก์เมตร มีความต้องการใช้น้ำ 2.3 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี มีอัตราค่าส่งผลิต 330 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง และในฤดูร้อนมีปริมาณน้ำดิบไม่เพียงพอ มีแหล่งน้ำดิบจากหนองนาสี 20 ล้านลูกบาศก์เมตร ซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบเสริมในช่วงฤดูแล้ง มีอัตราค่าส่งผลิตไม่เพียงพอกับความต้องการใช้น้ำของชุมชน ซึ่งความต้องการใช้น้ำประมาณ 340-380 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง

2. การประปาล่มสัก มีแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำป่าสัก ความต้องการใช้น้ำ 1.61 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ค่าส่งผลิต 180 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปัญหาในปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบมีปริมาณไม่เพียงพอ

3. การประปาล่มเก่า มีแหล่งน้ำดิบจากคลองน้ำพุ มีความต้องการใช้น้ำ 259,200 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ค่าส่งผลิต 30 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปัญหาในปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบไม่เพียงพอ

4. การประปาหนองไผ่ มีแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำป่าสักมีระยะพิก่น้ำดิบ 9 แสงลูกบาศก์เมตร มีความต้องการใช้น้ำ 1.50 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี ค่าส่งผลิต 160 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปัญหาในปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบไม่เพียงพอ

5. การประปาบึงสามพัน มีแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำป่าสัก มีความต้องการใช้น้ำ 432,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ค่าส่งผลิต 50 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปัญหาในปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบมีไม่เพียงพอ

6. การประปาศรีเทพ มีแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำป่าสัก และระยะพิก่น้ำดิบ 3 แสงลูกบาศก์เมตร มีความต้องการใช้น้ำ 432,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี ค่าส่งผลิต 50 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปัญหาในปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบไม่เพียงพอ

7. การประปาวิเชียรบุรี มีแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำป่าสัก มีความต้องการใช้น้ำ 692,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี มีค่าส่งผลิต 80 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปัญหาในปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบมีไม่เพียงพอ

8. การประปาพุทธย มีแหล่งน้ำดิบจากแม่น้ำป่าสัก มีความต้องการใช้น้ำ 432,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี มีกำลังผลิต 80 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปัญหาในปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบมีไม่เพียงพอ

9. การประปาชนแดน มีแหล่งน้ำดิบจากคลองบุษบง มีความต้องการใช้น้ำ 864,000 ลูกบาศก์เมตรต่อปี มีกำลังผลิต 100 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ปัญหาในปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบไม่เพียงพอ

นอกจากนี้ทั้งมีการประปาของสุขาภิบาลวังชมภู (อยู่ในความรับผิดชอบของสุขาภิบาล) มีแหล่งน้ำดิบจากคลองห้วยนา มีความต้องการใช้น้ำ 185,200 ลูกบาศก์เมตรต่อปี (880 วัน) กำลังผลิต 30 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง (500วัน) ปัญหาปัจจุบันคือ แหล่งน้ำดิบไม่เพียงพอ
สำนักงานประปาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

การไฟฟ้า ด้านรับการไฟฟ้าในจังหวัดเพชรบูรณ์ในระยะแรกมีการนำมาใช้ในด้านให้แสงสว่างมีการเปิดปิดเป็นเวลาและมีใช้เฉพาะตัวเมืองที่เป็นเขตชุมชนเป็นเทศบาลหรือเขตสุขาภิบาลเท่านั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นเพียงหน่วยงานในท้องถิ่นที่ผลิตกระแสไฟฟ้านั่นเอง ต่อมาในปี พ.ศ.2503 การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้เข้ามามีบทบาทในการรับโอนกิจการไฟฟ้าของท้องถิ่นมาดำเนินการให้บริการ โดยในระยะแรกผลิตกระแสไฟฟ้าด้วยเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาดเล็กใช้เฉพาะในท้องถิ่น ยังไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างตำบล เพราะมีข้อจำกัดเรื่องแหล่งผลิต ต่อมาในปี พ.ศ.2518 ได้มีการเชื่อมโยงไฟฟ้าระหว่างอำเภอขึ้น ซึ่งได้จัดสร้างสถานีจ่ายไฟฟ้าขึ้นเป็นแห่งแรกของจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ตำบลบ้านโคก ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการจ่ายกระแสไฟฟ้าในปี พ.ศ.2520 และสร้างการจ่ายกระแสไฟฟ้าได้ตลอด 24 ชั่วโมง มีการส่งเสริมให้ขยายเขตไฟฟ้าเข้าไปยังทุกอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน จนในปัจจุบันทำให้พื้นที่ทุกอำเภอ ทุกตำบล และทุกหมู่บ้านในจังหวัดเพชรบูรณ์มีกระแสไฟฟ้าใช้ครอบคลุมทุกแห่ง แต่ยังไม่ครบทุกหลังคาเรือน เพราะสภาพแวดล้อมในการสำรวจและบ้านเรือนที่อยู่อาศัยของประชาชนไม่เป็นระบบกระจายตัวเกินไปทำให้การขยายเขตไฟฟ้าให้ครอบคลุมทุกหลังคาเรือนเป็นการยาก ซึ่งต้องใช้ต้นทุนสูง และระยะทางมาก ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและเศรษฐกิจ แต่อย่างไรก็ตามการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้มีการจัดทำแผนงานโครงการ เพื่อเสริมการจ่ายกระแสไฟฟ้าให้ครอบคลุมทุกหลังคาเรือนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง สำหรับแหล่งผลิตกระแสไฟฟ้าที่เรียกว่า “สถานีไฟฟ้าย่อย” ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยได้จำหน่ายให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค เพื่อนำไปจำหน่ายและบริการให้ประชาชนในพื้นที่ของจังหวัดเพชรบูรณ์อีกทอดหนึ่ง ซึ่งมีสถานี 3 แห่ง ได้แก่ สถานีไฟฟ้าเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ตำบลบ้านโคก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกำลังผลิตขนาด 50 MVA (กิโลวัตต์แอมป์)

จำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่อำเภอเมือง อำเภอเขาค้อ (บางส่วน) อำเภอชนแดน อำเภอวังโม่ง มีการใช้กระแสไฟฟ้าสูงสุด (โหลดสูงสุด) 25 MW (เมกกะวัตต์) สถานีไฟฟ้าหม่มสัก ตั้งอยู่ตำบลหนองไขว่ อำเภอหม่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกำลังผลิต 25 MVA จำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่อำเภอหม่มสัก หม่มเก่า น้ำหนาว และเขาค้อ (บางส่วน) มีการใช้กระแสไฟฟ้าสูงสุด (โหลดสูงสุด) 19 MW (เมกกะวัตต์) สถานีไฟฟ้าบึงสามพัน ตั้งอยู่ตำบลรับลมทอย อำเภอ บึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์ มีกำลังผลิต 50 MVA เพื่อจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้ครอบคลุมพื้นที่ อำเภอบึงสามพัน หนองไผ่ จิเยียรบุรี และศรีเทพ มีการใช้กระแสไฟฟ้าสูงสุด (โหลดสูงสุด) 21 MW (เมกกะวัตต์) จึงสรุปได้ว่าจังหวัดเพชรบูรณ์มีหน่วยงานที่ให้บริการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าคือ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในระดัจังหวัด (กรุงเทพมหานคร และระดับอำเภอ จำนวน 6 แห่ง ได้แก่ การไฟฟ้าส่วน ภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์ จำหน่ายกระแสไฟฟ้าครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จังหวัดเพชรบูรณ์ 2541)

การสื่อสาร การสื่อสารในจังหวัดเพชรบูรณ์ให้ให้บริการประชาชน ได้แก่ การบริการ ไปรษณีย์โทรเลขในจังหวัดเพชรบูรณ์มีดังต่อไปนี้ (สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ 2540)

1. ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลข ประเภทรับ-ส่ง จำนวน 18 แห่ง
2. ไปรษณีย์อำเภอ (ไปรษณีย์) - แห่ง
3. ไปรษณีย์อู่ไปรษณีย์เอกชน จำนวน 54 แห่ง

การดำเนินงานทางด้านการสื่อสารมีดังนี้ (สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ 2540) ไปรษณีย์ไปรษณีย์ อนุญาตเอกชน

1. ไปรษณีย์ลงทะเบียน รับฝาก 67,487 ชิ้น
2. พัสดุไปรษณีย์ รับฝาก 731,243 ชิ้น
3. โทรเลข รับฝาก 39,987 ชิ้น
4. ไปรษณีย์ภัณฑ์ธรรมดา รับฝาก 3,042,927 ชิ้น

การโทรศัพท์ ปัจจุบันจังหวัดเพชรบูรณ์ มีสำนักงานบริการโทรศัพท์ จำนวน 5 แห่ง ได้แก่ สำนักงานบริการโทรศัพท์เพชรบูรณ์ สำนักงานบริการโทรศัพท์หม่มสัก สำนักงานบริการโทรศัพท์ รับลมทอย สำนักงานบริการโทรศัพท์หนองไผ่ สำนักงานบริการโทรศัพท์ชนแดน และมีการเปิด ให้บริการจำนวน 14 ชุมสาย ในพื้นที่ดังกล่าวจำนวนรวม 18,240 เลขหมาย และมีบริษัทร่วมลงทุน (G&T) เป็นบริการจำนวน 26 ชุมสาย รวมทั้งสิ้น 16,536 เลขหมาย ซึ่งมีระบบสายเหินมาใช้ใน โครงการโทรศัพท์สาธารณะประจำหมู่บ้านและตำบล (ฝ่ายพาณิชย์ องค์การโทรศัพท์จังหวัดเพชร- บูรณ์ 2541)

สื่อมวลชน

ในจังหวัดเพชรบูรณ์ยังไม่มีกำหนดค่าที่ควร ซึ่งควรจะเสริมสร้างในการพัฒนาการสื่อสาร เพราะการสื่อสารมวลชนมีหน้าที่ให้ข้อเท็จจริง ให้ความรู้ ความบันเทิง และให้บริการ ดังนั้นจึงต้องปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ผู้ที่ทำหน้าที่ในด้านนี้ ซึ่งการสื่อสารมวลชนในจังหวัดเพชรบูรณ์มีหลายประเภทด้วยกัน ได้แก่ สื่อมวลชนประเภทสิ่งพิมพ์มีดังนี้ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 10 ฉบับ มีการพิมพ์จำหน่ายเป็นรายสัปดาห์ในบางวันและรายสัปดาห์สัปดาห์ละฉบับ พิมพ์พร้อมกับฉบับจำหน่ายในตราสารสัปดาห์แบ่งรัฐบาลของทุกจังหวัด มีการจำหน่ายทั้งในเขตอำเภอเมืองและต่างอำเภอที่เป็นอำเภอขนาดใหญ่ (ประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2541)

สื่อประเภทอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์

สื่อวิทยุโทรทัศน์ ในท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ไม่มีสถานีถ่ายทอดโดยตรง แต่จะมีตัวแทนของผู้สื่อข่าวทางทีวีของช่องต่าง ๆ ได้แก่ ผู้สื่อข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 5 ช่อง 6 ช่อง 7 ช่อง 11 และ ITV โดยการเข้ามาพาดำแล้วส่งไปถึงสถานีเครือข่ายและสถานีส่วนกลาง

สื่อวิทยุกระจายเสียง

จังหวัดเพชรบูรณ์ มีสถานีวิทยุกระจายเสียงจำนวน 5 แห่ง ได้แก่

1. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง ถนนสายสระบุรี - หล่มสัก
2. สถานีวิทยุกระจายเสียงกองบัญชาการตำรวจภูธร 3 ตั้งอยู่บ้านสองขวาง ตำบลน้ำตุน อำเภอหล่มสัก
3. สถานีวิทยุกระจายเสียงกองทัพอากาศที่ 3 1601 หมู่ 1 ตำบลวัดป่า อำเภอหล่มสัก
4. สถานีวิทยุกระจายเสียงอัคร ตั้งอยู่ที่ตำบลหนองไผ่ อำเภอหล่มสัก
5. สถานีวิทยุกระจายเสียง 92.1 สำนักงานพัฒนาพิเศษ กท.1กลาง ตั้งอยู่ที่ตำบลนาแซง อำเภอหล่มสัก

การสื่อสารโทรคมนาคม

การสื่อสารโทรคมนาคมในจังหวัดเพชรบูรณ์ ตั้งอยู่ที่ถนนสระบุรี - หล่มสัก อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000 ดำเนินการโดยสำนักงานการสื่อสารโทรคมนาคมเขตกลางจังหวัด นครสวรรค์ โดยมีจุดประสงค์เพื่อขยายและพัฒนากิจการด้านโทรคมนาคมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาคอนโดมิเนียมด้านการสื่อสาร นอกจากนี้การสื่อสารโทรคมนาคมจังหวัดเพชรบูรณ์ ยังมีหน้าที่รับผิดชอบในด้านการบริการโทรคมนาคมทุกประเภท งานด้านบริการข้อมูล และยังมีการควบคุมและติดตามหนี้ของการสื่อสารแห่งประเทศไทย ประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดเพื่อที่จะให้

ประชาชนได้เข้าใจการสื่อสารแห่งประเทศไทยให้มากยิ่งขึ้นเพื่อจะได้รองรับการเปลี่ยนแปลง มีการแข่งขันอย่างเสรีด้านโทรคมนาคมพร้อมที่จะสนองความต้องการของผู้ใช้บริการเพื่อก่อให้เกิดความพึงพอใจยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ที่ทำการสื่อสารโทรคมนาคมเพชรบูรณ์ ยังได้วางแผนขยายงานการให้บริการไม่ครอบคลุมในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบตามแผนพัฒนาจังหวัดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งตามนโยบายการสื่อสารแห่งประเทศไทย และเป็นการเตรียมความพร้อมการแปรรูปไปสู่การแข่งขันเสรีด้านโทรคมนาคมตามแผนแผน 8 ของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและรัฐบาลต่อไป และเป็นการพัฒนาเกี่ยวกับการสื่อสารโทรคมนาคมอีกแขนงหนึ่งด้วย สื่อที่สำคัญและกำลังได้รับความสนใจอันเป็นผลจากความก้าวหน้าทางวิทยาการ คือ คอมพิวเตอร์ระบบ ๓๒๐๐๑ ซึ่งเป็นระบบเครือข่ายที่เชื่อมต่อกันได้ทั่วโลก ทำให้มีการสื่อสารกันอย่างกว้างขวางทั้งในด้านการศึกษา ธุรกิจ การแพทย์ และการสื่อสารต่าง ๆ จำนวนมาก ซึ่งสถานการณวิทยุเพชรบูรณ์ได้จัดตั้งศูนย์เครือข่ายระบบ ๓๒๐๐๑ ขึ้น โดยมีสถานที่ดำเนินการอยู่ที่ศูนย์วิทยุบริการ โดยมีผลึกในการดำเนินการดังนี้

ทำการสมัครเป็นสมาชิก ๒๒๐๐๑ ของไทยสาร ซึ่งเป็นเครือข่ายเพื่อการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของไทย ได้เริ่มตั้งขึ้นเมื่อปีพ.ศ. 2534 โดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) เป็นผู้สนับสนุนเครือข่ายไทยสารให้สามารถเชื่อมต่อกับประตู Internet (Internet Gateway) ด้วยความเร็ว 2 Mbps และ สถานบริการวิทยุเพชรบูรณ์ ได้เช่าสายจากเครือข่ายไทยสารแห่งประเทศไทย (ทสท.) ซึ่งมี Computer ส่วนนี้เป็นผู้รับข้อมูลข่าวสารจาก WWW ซึ่งเชื่อมโยงกับ Computer เครือข่ายอีก 15 ตัว และยังมีโครงการเชื่อมโยงกับ Computer ในคณะวิทยาศาสตร์และสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ เช่น คณะวิทยาการจัดการ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโครงการขอเบอร์โทรศัพท์สายนอกจากองค์การโทรศัพท์เพิ่มอีกจำนวน 1๖ หมายเลข เพื่อการให้บริการให้แก่คณาจารย์และบุคคลทั่วไปอีกด้วย

ทรัพยากรบุคคล ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาเกิดจากการเรียนรู้จากผู้ใหญ่โดยตรง และจากประสบการณ์สะสมของตนเอง ทำให้ภูมิปัญญาหรือมรดกวัฒนธรรมได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการดำรงชีวิต เช่น ในการอบรมสั่งสอนสมาชิกของสังคมให้มีคุณภาพ ชาวจังหวัดเพชรบูรณ์จะถ่ายทอด โดยารสืบทอดทางมุขปาฐะ (ทางภาษาพูดและเขียน)

ลักษณะของภูมิปัญญาส่วนใหญ่สืบทอดเรื่องราวมาแต่ยุค ให้อริรักษ์บุญคุณกับผู้ที่มีพระคุณอันเป็นภักดีกระณะที่มีปรากฏอยู่ในหลักพุทธศาสนา เป็นการถ่ายทอดมรดกของธรรมชาติให้แก่ผู้สืบทอด

คือ ต้องการให้ประเพณีอยู่ในกรอบของวัฒนธรรมและความกตัญญูวิคุณ

มรดกทางภูมิปัญญาอีกประเภทหนึ่งคือภูมิปัญญาด้านเทคโนโลยีการประกอบอาชีพ ได้แก่ การประดิษฐ์เครื่องมือในการประกอบอาชีพ จัดเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านมรดกวัฒนธรรมทางด้าน อารยปาฐ (ไม่ใช่ภาษา) การประกอบอาชีพเป็นการปรับตัวเพื่อความอยู่รอด ซึ่งคนตาย จะเป็นตาย (๒๕๓๕) ได้ทำการศึกษาระดับภูมิปัญญาของชาวบ้านเพชรบูรณ์ ได้กล่าวถึงลักษณะของภูมิปัญญา ชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์จากเครื่องมือในการประกอบอาชีพ โดยได้แบ่งอาชีพของชาวบ้าน เพชรบูรณ์ ไว้ดังนี้

อาชีพทางการเกษตร ได้แก่ การทำไร่ ขาสูง ทำนา ปลูกพืช ผัก ผลไม้ การประมง น้ำจืดการเลี้ยงสัตว์

อาชีพอุตสาหกรรม ได้แก่ ถลุงแร่ หินผา หิน และเครื่องโลหะ สีย้อม

เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบอาชีพเหล่านี้แสดงถึงภูมิปัญญาในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับต่ำ ระดับกลาง และระดับสูง โดยให้เกณฑ์ในการกำหนดดังนี้ สำเกศ เปรมเป็ด (๒๕๓๖) ได้จัด เทคโนโลยีหรือภูมิปัญญาชาวบ้านไว้ คือ

1. เทคโนโลยีระดับต่ำ เป็นเทคโนโลยีที่มีอยู่ในชุมชนมานาน มีการสืบทอดสืบต่อกันมา อย่างมีระบบ ตัวเทคโนโลยีไม่ยุ่งยากซับซ้อน ให้เครื่องมือง่าย ๆ เพียงทำให้ดูเป็นตัวอย่าง สามารถ เรียนรู้ได้ ตัวอย่างของชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ เช่น การใช้คันเคียวเกี่ยว กระดกแกมด เป็นต้น

2. เทคโนโลยีระดับกลาง เป็นเทคโนโลยีที่ใช้อุปกรณ์ง่าย ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน การสืบทอด ต้องมีการเรียนรู้ ตัวอย่างของชาวบ้านเพชรบูรณ์ ได้แก่ สกัดไม้ เครื่องแกะสลักโพด เป็นต้น

3. เทคโนโลยีระดับสูง เป็นเทคโนโลยีที่ต้องใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เป็นอุปกรณ์ที่ยุ่ง ยาก ตัวอย่างของชาวบ้านเพชรบูรณ์ ได้แก่ สีย้อม ไส ล้อพริ้นกวีเย็บ หวีไม้ และกันดักหนู เป็นต้น

ภูมิปัญญาที่เกิดจากมรดกทางวัฒนธรรมแบบประสมประผสาน ได้แก่ ภูมิปัญญาที่เกิดจาก การปรับเปลี่ยนของชนชั้นชนนิยม ประเพณีให้สอดคล้องกับวิถีการดำรงชีวิต เช่น ประเพณี บวชนาค ขึ้นบ้านใหม่ การเกิด และการตาย เป็นต้น

การถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมทางภูมิปัญญาเป็นผลในการพัฒนาบุคลากรซึ่งเป็น สมาชิกของสังคมให้มีคุณภาพ เพราะมรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาเป็นกรอบของโครงสร้าง ทางสังคมเป็นกรอบของการหล่อหลอมเวลา ทำให้สมาชิกของสังคมมีประสิทธิภาพ ดังจะเห็นได้จาก บุคลากรของจังหวัดเพชรบูรณ์ ความสามารถเป็นที่ยอมรับว่าเป็นผู้มีประสบการณ์และมีชื่อเสียงทั้ง ในระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น เช่น อภินันท์นพนาถ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผู้ทรงภูมิปัญญาทาง ด้านการประกอบอาชีพการเกษตร และผู้ทรงภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม อีกด้วย

บทที่ 3

บทสังเคราะห์องค์รวมแห่งความรู้เกี่ยวกับจังหวัดเพชรบูรณ์

ในการศึกษารวบรวมข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 13 ประเด็นในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อมูลจากองค์ความรู้ถึงจุดเด่น จุดด้อย ของจังหวัดเพชรบูรณ์ในแต่ละประเด็น และได้พิจารณาภาพรวมประเด็นต่าง ๆ ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลองค์ความรู้โดยภาพรวมมีดังต่อไปนี้

จุดแข็ง

1. เนื่องจากจังหวัดเพชรบูรณ์ตั้งอยู่กึ่งกลางของ 3 ภูมิภาคในประเทศไทย ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงทำให้มีเส้นทางคมนาคมในการขนส่งผลผลิตไปยัง จังหวัดต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายทางวัฒนธรรมอีกด้วย

2. จากลักษณะพื้นที่ของจังหวัดที่มีความหลากหลายเช่น พื้นที่ราบลุ่ม พื้นที่ดอน พื้นที่เนิน ตามเชิงเขา พื้นที่ราบสูงภูเขาจึงทำให้สามารถปลูกพืชได้หลายชนิดและผลไม้ที่ปลูกมีรสชาติดี

3. มีแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่มีคุณค่า ได้แก่ แร่ใยหิน แร่ทองคำ และบ่อน้ำร้อน

4. ลักษณะดินในจังหวัดเพชรบูรณ์อุดมสมบูรณ์ เช่น ดินบริเวณแม่น้ำป่าสัก มีความสมบูรณ์ในระดับปานกลางถึงระดับสูง นอกจากนี้มีพื้นที่ดินในเขตอำเภอเขาค้อซึ่งเป็นป่าเบญจพรรณ มีความอุดมสมบูรณ์สูงมากมีแร่ธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของพืชได้แก่ธาตุโปแตสเซียมสูงซึ่งทำให้ไม้มีรสชาติดี และมีธาตุฟอสฟอรัสสูงทำให้พืชออกดอกและออกผลดก มีปูนโคโคไคท์มากซึ่งเป็นแร่ธาตุสำคัญในการปรับสภาพความเป็นกรดเป็นด่างของดิน

5. ปริมาณน้ำฝนที่ตกแต่ละปี มีปริมาณสูง และเพียงพอต่อการเกษตร ซึ่งมีฝนตกกระจาย เป็นระยะเวลานานถึง 8 เดือนภายในเวลา 1 ปี

6. ภูมิประเทศมีภูเขาเขานานทั้งสองด้าน ทำให้พื้นที่เหมาะแก่การสร้างอ่างกักเก็บน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูกในฤดูแล้ง ไร่และการบริโภค

7. มีผลผลิตทางการเกษตรหลากหลาย ทำให้สามารถประกอบอุตสาหกรรมด้านการเกษตรได้หลายรูปแบบ

8. มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม จึงเหมาะแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยว

9. รัฐบาลเสนอให้เพชรบูรณ์เป็นเมืองพักผ่อนเพื่อสุขภาพ เนื่องจากมีแหล่งที่มีอากาศหนาวเย็น เช่น เขาค้อ และยังมี การปลูกพืชเมืองหนาวซึ่งได้ผลดี เหมาะที่จะจัดทำแหล่งท่องเที่ยวสวนเกษตร และยังมีระยะทางไม่ไกลจากกรุงเทพมหานคร

10. เพชรบูรณ์มีสภาพภูมิอากาศเหมาะแก่การพักผ่อน ดังนั้นจึงควรที่จะตั้งโรงงานผลิตลูกโป่ง และสามารถทำเป็นโรงงานอุตสาหกรรมได้

11. ในด้านสาธารณสุขประสบความสำเร็จในการรณรงค์ให้มีการใช้ไคโอตินประกอบอาหาร เพื่อป้องกันโรคหอยทาก และรณรงค์ให้มีการเลี้ยงลูกด้วยน้ำนมมารดา ซึ่งผ่านเกณฑ์มาตรฐานตามที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด

12. วิธีการดำเนินชีวิตของประชากรชาวเพชรบูรณ์เริ่มเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อ เป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ปัญหาอาชญากรรมมีน้อย เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น

13. บุคลากรในท้องถิ่นมีความรู้ความสามารถที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติในระดับจังหวัด ระดับชาติ ซึ่งเป็นการเผยแพร่ชื่อเสียงให้จังหวัดเพชรบูรณ์เป็นอย่างดีมาก เช่น แชมเปียนมวยโลก

จุดอ่อน

ด้านสภาพภูมิศาสตร์

1. สภาพของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีความยาวมากถึง 296 กิโลเมตร และมีเส้นทางคมนาคมทางรถยนต์เพียงทางเดียว ทำให้เส้นทางคมนาคมระหว่างอำเภอต่างไกลกัน ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทางและการขนส่งสินค้าสูง นอกจากนี้เส้นทางคมนาคมมีเพียง 2 ช่องจราจร

2. แหล่งน้ำสายสำคัญมีอยู่เพียงสายเดียวคือ แม่เฒ่าป่าสัก ซึ่งมีลักษณะที่แคบ คุดเคียว และมีตะกอนทับถมมาก ทำให้แม่น้ำตื้นเขิน ในฤดูฝนมีน้ำไหลบ่า ไม่สามารถระบายได้ทัน ก่อให้เกิดอุทกภัยเป็นประจำทุกปี ส่งผลให้มีผลเสียหายการเกษตรเสียหายปีละไม่ต่ำกว่า 3 แสนไร่ นอกจากนี้ที่ตื้นเขินของแม่เฒ่าป่าสักมีความลาดชันสูง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการสร้างฝายและเขื่อน และไม่สามารถกั้นกั้นน้ำไว้ให้ได้ตลอดปี เกษตรกรจึงต้องใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำขนาดเล็ก พื้นที่ทางการเกษตรได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำเพียงร้อยละ 7.5 เท่านั้นที่เหลือร้อยละ 92.5 ต้องอาศัยน้ำฝน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

1. แม้ว่าที่ดินในจังหวัดเพชรบูรณ์จะมีราคาไม่แพง แต่ส่วนใหญ่เป็นที่ดินของทางราชการ หรือที่ราชพัสดุ ทำให้นักลงทุนไม่กล้าลงทุน นอกจากนี้เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน จึงทำให้เกษตรกรไม่มีการอนุรักษ์และพัฒนาที่ดินในระยะยาว

2. การใช้พื้นที่ทางการเกษตรไม่เหมาะสม เช่น การให้พื้นที่ลาดชันในการเพาะปลูกพืชไร่ทำให้เกิดการพังทลายของดินอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้มีการใช้ที่ดินปลูกพืชชนิดเดียวกัน ติดต่อกันเป็นเวลานาน ทำให้ดินเสื่อมคุณภาพ

ด้านการประกอบอาชีพทางการเกษตร

1. เกษตรกรขาดระเบียบวินัย และความรับผิดชอบต่อกลุ่ม จึงทำให้เกิดการไม่ซื้อสัตย์ต่อกลุ่ม

2. ประชาชนได้รับสารพิษผ่านแมลงเข้าไปสะสมอยู่ในร่างกาย อันเนื่องจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร จึงทำให้ร่างกายอ่อนแอ ร่างกายไม่แข็งแรง และตายก่อนวัยอันควรในปริมาณที่สูง อันเนื่องจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร

ด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม

1. การลงทุนในธุรกิจอุตสาหกรรมโดยเฉพาะด้านการท่องเที่ยวมีไม่เพียงพอ และส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐาน และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ การจัดกิจกรรมตามสถานที่ท่องเที่ยวมีน้อยไม่เหมาะสมกับสภาพทรัพยากรท่องเที่ยว

2. ขาดการพัฒนาด้านความรู้ด้านการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้แก่บุคคลในท้องถิ่น

3. ขาดการลงทุนในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และขาดการส่งเสริมการลงทุนจากภาครัฐบาล และเอกชนในท้องถิ่น

ด้านการสาธารณสุขภาค

1. น้ำดื่มไม่สะอาด มีจุลินทรีย์สูงเกินมาตรฐาน

2. การแพร่ระบาดของโรคเขตร้อนในกลุ่มเกษตรกรรมและผู้ให้บริการงาน

3. การสืบค้นสารเสพติดในกลุ่มเสี่ยง

4. การสืบค้นสารเสพติดและยาบ้าในกลุ่มเสี่ยง

ด้านการประชาสัมพันธ์

1. ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดแหล่งการสื่อสารมวลชนที่ได้มาตรฐานและขาดการผลิตรายการที่ช่วยพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น

2. ขาดการประสานกับองค์กรเพื่อช่วยเหลือและจัดหาบุคลากรทางด้านวัฒนธรรม

ด้านประชากร

1. ประชากรขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น เช่น ทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวถูกทำลาย

2. ประชากรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาน้อย ทำให้ประชากรขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินชีวิต เช่น เกษตรกรไม่มีความรู้ ไม่เข้าใจวิธีการอนุรักษ์ดิน การกำจัดศัตรูพืช ขาดการวางแผนและการจัดการที่ดี

3. ประชากรส่วนใหญ่มีวิถีการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิม ขาดความกระตือรือร้นไม่มีวิสัยทัศน์เชิงธุรกิจ ทำให้พัฒนาได้ยาก

4. ขาดการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นให้กับสมัย

5. ขาดการส่งเสริมการถ่ายทอดภูมิปัญญาให้แก่เด็กรุ่นใหม่ในระบบการศึกษาและในโรงเรียน

ด้านการศึกษาและศาสนา

1. การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา วิชาการที่สำคัญยังไม่ได้มาตรฐาน ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ศาสนา ศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ควรจะมีการปรับปรุง

2. กิจกรรมห้องเรียนยังมีลักษณะหลากหลายยังขาดการศึกษา ค้นคว้า และอนุรักษ์ เพื่อปลูกฝังให้แก่เยาวชนต่อไป

3. ด้านศาสนา ประชาชนไม่สนใจด้านพิธีกรรม สนใจเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์

บทที่ 4

วิสัยทัศน์จังหวัดเพชรบูรณ์

วิสัยทัศน์จังหวัดเพชรบูรณ์

1. เป็นศูนย์กลางคมนาคมระหว่าง 3 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 2. มีการส่งเสริมการลงทุน เพื่อพัฒนาทรัพยากรแร่ธาตุและน้ำมัน
 3. มีโรงงานอุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตรที่มีคุณภาพเพื่อการส่งออก
 4. ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพที่สมบูรณ์แบบ
 5. มีการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อการเกษตรและการเกษตรอุตสาหกรรม
 6. พัฒนาและแปรรูปวัสดุทางการเกษตรที่มีในท้องถิ่น เพื่อเป็นของที่ระลึกและสินค้าส่งออก
 7. เป็นแหล่งผลิตทางด้านเกษตรที่สามารถเลี้ยงประชากรได้ทั้งประเทศ
- จากการประเมินองค์ความรู้ ของจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ การสอบถามจากผู้รู้ และได้นำเสนอทิศทาง นิวอิม โภชนา การวิจัย ดังนี้

โอกาส

1. เป็นศูนย์กลางการคมนาคมระหว่าง 3 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
 2. เป็นจังหวัดที่อยู่ในบริเวณสี่แยกอินโดจีน ซึ่งมีเส้นคมนาคมผ่านระหว่างเมืองตวัน ประเทศเวียดนาม ไปยังเมืองมียวดี ประเทศพม่า
 3. เป็นจังหวัดที่ได้รับสิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุนในเขต 3
 4. รัฐบาลมีนโยบายจัดให้จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นจังหวัดที่ได้รับการสนับสนุนด้านอุตสาหกรรมอุปสรรค
1. สภาวะเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัว ทำให้เกิดการชะงักงันในการพัฒนา
 2. งบประมาณที่ได้จากรัฐบาล ไม่เป็นไปตามความต้องการของเกษตรกร
 3. ราคอศกรที่จะช่วยประสานงานในการพัฒนาจังหวัด ด้านการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมเกษตร

บทที่ 5

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาจังหวัด

ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ

1. ควรศึกษาและพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ ให้เป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ตลอดปี เพื่อการเกษตร และเกษตรอุตสาหกรรม

2.สำรวจสภาพพื้นที่ที่จะพัฒนาให้มีการสร้างแหล่งน้ำ เพื่อการเพาะปลูก

ด้านการเกษตร

1. ศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรที่มีในท้องถิ่น ให้เป็นของที่ระลึกที่มีคุณภาพ แสดงเอกลักษณ์ของจังหวัด มีรูปแบบที่ดึงดูดใจและเป็นสินค้าส่งออก

2. ศึกษาวิธีการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร โดยให้ต้นทุนต่ำ

3. ศึกษารูปแบบและความต้องการในผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตรของผู้บริโภค

4. ศึกษาความรู้และความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

5. ศึกษาศักยภาพในการผลิตของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ และความต้องการของ

ตลาด

ด้านอุตสาหกรรม

1. รวบรวมข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดให้ชัดเจน

2. วิจัยเพื่อผลิตบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการใช้แรงงานในด้านอุตสาหกรรม

ด้านธุรกิจและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

1. ศึกษาปัญหาธุรกิจบริการของแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว

2. ศึกษาแนวโน้มการตลาดท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านการสาธารณสุข

1. ศึกษาสภาพการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร

2. ศึกษาหาปริมาณสารพิษในซีรัมของเกษตรกรอย่างรีบด่วน

3. ทำการศึกษาโดยใช้ Biological Control แทนการใช้สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1. ควรศึกษาความหลากหลายตามธรรมชาติของพืชสมุนไพรในน้ำหนาว ซึ่งยังเป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์

ด้านวัฒนธรรม

1. ทดสอบถึงผลกระทบที่ทำให้วัฒนธรรมของจังหวัดเพชรบูรณ์ต้องมีการเปลี่ยนแปลง

ด้านการศึกษา

1. ทำการวิจัยเพื่อการสร้างหลักสูตรท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. ทำการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหลื คงอยู่ปัจจุบันในจังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเอกสารอ้างอิง

การประมวล การตีความ การสังเคราะห์และการวิเคราะห์ การศึกษาการประเมินคุณภาพ องค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารรวมทั้งหมดจำนวน 221 เล่ม แยกเป็น เอกสารจำนวน 138 เล่ม* และงานวิจัยจำนวน 83 เรื่อง* โดยทำการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือประเด็นศึกษา ซึ่งได้แบ่งความน่าเชื่อถือเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ปานกลาง และระดับต่ำ

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
1. ประวัติการตั้งถิ่นฐาน และข้อมูลทางกายภาพ	การประมวลการศึกษาอำเภอวังโป่ง, สำนักงาน, หน่วยศึกษานิเทศก์, หอขุนผาเมือง จังหวัดแห่งเมืองราช. เพชรบูรณ์ : สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์, 2533. 58 หน้า.	ระดับปานกลาง
	เกษตรและสหกรณ์กระทรวง.สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์. รายละเอียดโครงการและงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ พัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539	
	จำเนียร ปฏิเวชวรรณกิจ และคณะ. เพชรบูรณ์ในอดีต. เพชรบูรณ์ : โรงพิมพ์ ตีดีการพิมพ์, 2540. 86 หน้า.	
	เจือ นครราชเสนี. ประวัติเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สมุหนายกและแม่ทัพใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรุงเทพการพิมพ์, 2521. 198 หน้า.	
	ตี.จี.อี.ชอลดี. ประวัติศาสตร์เคหะสถานออกเฉียงใต้ เล่ม 1. แปล โดย วรณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และ คณะ. พิมพ์ครั้งที่ ที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526. 596 หน้า.	
	ตำราฐานภาพ. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา เทวมนุชาตเพชรบูรณ์ ม.ป.ท. (คัดสำเนา)	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. ข้อมูลท่องเที่ยวเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ป. 30 หน้า.	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. "แผนที่เพชรบูรณ์". อนุสาร ช.ส.ท. ปีที่ 26 ฉบับที่ 7 : 2529.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	ธานี สุเทพสม. รายงานการวิจัย เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : ภาควิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. 2538, 79 หน้า.	
	นิเพทย์นิติสรรค์, หลวง. ชนชาติไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2520, 156 หน้า.	
	ประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. แผนที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2538. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2538, 37 หน้า.	
	ประกาศวิ พวงจันทร์. การวิเคราะห์ที่อยู่บ้านและตำบลในเมืองลำปางเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : ประธานมิตร, 2539, 306 หน้า.	
	"พระราชบัญญัติโอนนามวัดพระบาทกำหนดระเบียบราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์. ทุทธศักราช 2487". ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 61. ตอนที่ 66, หน้า 782-10 กันยายน 2487.	
	เพชรบูรณ์, ลำปางเมือง. ที่ระลึกเนื่องในพิธีเปิดอาคารที่ว่าการอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท. 2539, 48 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, สำนักงาน. ข้อมูลสถิติจำนวนราษฎรของจังหวัด แผนงานสำนักงานทะเบียนตามหนังสือกรมการปกครอง ความที่ สด.ที่ ทม0310/0569 ลงวันที่ 12 มีนาคม 2541.	
	พัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. รายงานผลการสำรวจข้อมูล ชปฐ. และการเทียบเกณฑ์เป้าหมาย 2540 จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : พัฒนาชุมชน, 2540, หน้า 2/2. (จัดสำเนา)	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	เพชรบูรณ์การปกครองจังหวัด. ทำเนียบ ด้านต. หมู่บ้าน จังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2541.	
	เพชรบูรณ์พัฒนาชุมชน, จังหวัด. รายงานผลการสำรวจข้อมูลสรุป. และผลการเทียบเกณฑ์เป้าหมาย 2540. เพชรบูรณ์ : พัฒนาชุมชน, 2540.	
	เพชรบูรณ์, วิทยาลัยครู. เอกลักษณ์ไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2524, 15 หน้า.	
	พรเลิศ พันธุ์วัฒนา. โครงการย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯไปเพชรบูรณ์ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2521. 239 หน้า.	
	มหาดไทย, กระทรวง. ประวัติไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิจิตรเพรส, 2535. 134 หน้า.	
	แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดเลย. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2538, 83 หน้า.	
	วิศิษฐ์ชัย, บุญเลิศ และจุลพงษ์ วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาการด้านเกษตรและอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์. คณะกรรมการประชาคมจังหวัดเพชรบูรณ์ : ศึกษาเพื่อการพัฒนาสี่แยกอินไตจีน ค.ศ.2020 (พ.ศ.2563). (ัดสำเนา)	
	ศรีเพ็ญ จันทะศรี, อุดม สิบหล้า และจุลทัศน์ พยาธยานนท์. ประวัติการสร้างถนนสายวิชัยชุมพลเมือง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิบูลย์. 2535, 299 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
	ศิลปากร, กรม. กองโบราณคดี. โครงการอุทยานประวัติศาสตร์. ชุมชนก่อนเมืองศรีเทพ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ฟิวเจอร์เพรส, 2534. 151 หน้า.	
	ศิลปากร,กรม. รายงานทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำ แผนแม่บทโครงการอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2533. 220 หน้า.	
	ศิลปากร, กรม. แผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ. นครสวรรค์ : โรงพิมพ์โกลาการพิมพ์, 2534. 160 หน้า.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม แห่งชาติ. คู่มือความรู้วัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ อมรินทร์ พริ้นติ้ง กรุ๊ป, 2533. 199 หน้า.	
	สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. สมุดรายงานสถิติจังหวัด เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540. 99 หน้า.	
	สิน อินทร์ทอง. ประวัติอำเภอเมืองสามพิ่นและประวัติหลวงพ่อ บึงสามพิ่น. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท. : ม.ป.ป., 9 หน้า.	
	สุเทพ จันทน์หวาง. ประเพณีท้องถิ่นอำเภอส้มแกว. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท. 2539. 42 หน้า.	
	สุเทพ จันทน์หวาง.เมืองส้มแกว.เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2539. 13 หน้า.	
	สุนทรี พรหมเมศ.ชาวเขาในประเทศไทย. ภาควิชาสังคมวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529. 218 หน้า.	
	สุภัทระดิศ ลิศกุล, ม.จ. ประวัติศาสตร์เอเชียอาคเนย์ ถึง พ.ศ.2000. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2522. 257 หน้า.	
	สุรินทร์ จันทะคิด. จังหวัดเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏ เพชรบูรณ์. ม.ป.ป. 16 หน้า. (อัดสำเนา)	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	สุรินทร์ จันทะจิต. ชื่อเมืองลพบุรี. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ 2541. (นพสัณนาชณ) 2541.	

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 28 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.28

มีงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงจำนวน 8 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 9.63

สำหรับหนังสือที่ใช้อ้างอิงนั้นเป็นหนังสือที่เขียนโดยหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องเฉพาะในเรื่องนั้น ๆ และได้เผยแพร่ไปในหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการท้วงติงกลับมาว่ามีข้อผิดพลาด คาดว่าเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้

สำหรับงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเชิงวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีอาจารย์ที่ปรึกษาในสาขานั้น ๆ เป็นผู้ควบคุม จึงเชื่อถือได้ แต่อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ประเด็นนี้เอง ประสิทธิภาพดั้งเดิมฐาน และข้อมูลทางกายภาพ มีเนื้อหามากจึงทำให้เอกสารฉบับนี้มีน้ำหนักในเรื่องดังกล่าวมากเกินไป จึงทำให้องค์ความรู้ในภาพรวมมีจำนวนมาก และไม่สอดคล้องกับประเด็นศึกษาอื่น ๆ

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
2. ประชากร ชาติพันธุ์ และภาษาของพหุวัฒนธรรม	ตำราพระราชานุภาพ. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวมนตรลพบุรี ม.ป.พ. (คัดสำเนา)	ระดับปานกลาง
	นิเทศนิเทศสรค์, หลวง. ชุมชาติไทย พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุทธภาดาพรวิฑู. 2520. 156 หน้า.	
	ประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน แะมาจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2539. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท. 2539. 37 หน้า.	
	พรเลิศ พันธุ์วัฒนา. โครงการย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯ ไปเพชรบูรณ์ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม. วิทยาปริพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2521. 229 หน้า.	
	รายงานและสถิติการสังคม, กระทรวง. ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน : ราชอาณาจักรไทยเพชรบูรณ์และจังหวัดเลย. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท. 2538. 83 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. ผลการดำเนินงานประจำปีศูนย์พัฒนาและส่งเสริมการค้าชายแดน เพชรบูรณ์ 2539, เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท. 2539, 45 หน้า.	

มีหนังสือที่ให้อ้างอิงจำนวน 4 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.89

มีงานวิจัยที่ให้อ้างอิงจำนวน 2 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.48

สำหรับหนังสือที่ให้อ้างอิงนั้นเป็นหนังสือที่เขียนโดยหัวหน้าหน่วยงานหรือผู้ที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น เรื่องข่าวเรา เขียนโดย กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ จึงเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้

สำหรับงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ ได้มีการศึกษาในทางมานุษยวิทยา ซึ่งผู้ที่ทำการวิจัยได้ศึกษาข้อมูลอย่างละเอียด มีการควบคุมดูแลการวิจัย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอยควบคุมดูแล จึงมีความน่าเชื่อถือได้ แต่อย่างไรก็ตามข้อมูลการศึกษาเรื่องชาติพันธุ์ ที่ปรากฏในจังหวัดเพชรบูรณ์มีไม่มากนัก และในการศึกษาเรื่องนี้ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจ และภาพที่ปรากฏในเอกสารฉบับนี้ที่เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีปริมาณจำนวนปานกลาง

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
3. การเมืองการปกครอง	เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์. รายละเอียดโครงการและงบประมาณตามแผนปฏิบัติการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ 2539.	ระดับปานกลาง
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. ข้อมูลท่องเที่ยวเพชรบูรณ์-เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท. 30 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	ธานี สุขเกษม. รายงานการวิจัย เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : ภาควิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2539, 79 หน้า.	
	ประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน, แผนที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2539, เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2539, 37 หน้า.	
	เพชรบูรณ์พัฒนาชุมชน, จังหวัด, รายงานผลการสำรวจข้อมูลเศรษฐกิจ และการเทียบเกณฑ์เป้าหมาย 2540, เพชรบูรณ์ : พัฒนาชุมชน, 2540.	
	พรเลิศ พันธุ์วัฒนา. โครงการย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯ ไปเพชรบูรณ์ของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2521, 238 หน้า.	
	มหาตไทย, กระทรวง, ประวัติไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์หิวงษ์เจริญพรต, 2535, 134 หน้า.	

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.17

มีงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงจำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 4.81

สำหรับเรื่องการเมืองการปกครองมีความน่าเชื่อถือปานกลาง ซึ่งหนังสือส่วนใหญ่มีการเขียนโดยองค์กรของรัฐ เช่น กระทรวงมหาดไทย เป็นหนังสือที่ใช้พิมพ์เผยแพร่สำหรับบุคคลหรือหน่วยงานทั่วไปอ่าน เพื่อการศึกษาค้นคว้า

สำหรับงานวิจัยที่มีสืบทอดมาได้อ่านได้เข้าใจการศึกษาค้นคว้า และเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบัน ซึ่งจะมีอาจารย์ควบคุมงานวิทยานิพนธ์เหล่านี้ จึงทำให้มีความน่าเชื่อถือของการวิจัยในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตามประเด็นในการศึกษาเรื่องการเมืองการปกครอง มีความน่าเชื่อถือในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
4. เศรษฐกิจ : เกษตรกรรม พืชสวนกรรม บริการ การเงิน การธนาคาร การค้า การลงทุน	การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร, สำนักงาน พระราชบัญญัติ การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.2518. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : 2538. 32 หน้า.	ระดับสูง
	การฝึกหัดครู, กรม การอบรมสัมมนากระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ 1/2538 จังหวัดเพชรบูรณ์ 18-20 มกราคม 2538. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2538. 139 หน้า.	
	การพัฒนาชุมชน, กรม แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2540-2544) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน, 2540.	
	เกษตรและสหกรณ์, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เพชรบูรณ์ แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ 5 ปี (พ.ศ. 2540-2544). เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์, 2540. 101 หน้า.	
	เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน ข้อมูลการ เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2539/40, เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เพชรบูรณ์, 2540.	
	เกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน รายละเอียดโครงการและ งบประมาณตามแผนปฏิบัติการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรจังหวัด, 2539.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
	เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์. รายละเอียดโครงการและงบประมาณตามแผนปฏิบัติการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539.	
	เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์. ข้อมูลการเกษตรและสหกรณ์จังหวัด เพชรบูรณ์ ปี 2539/40. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539. 147 หน้า.	
	ก้ากับการจัดทำแผนลงทุนจังหวัด. คณะกรรมการ. ขั้นตอน การปฏิบัติการจัดทำแผนลงทุนจังหวัด. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย, 2538.	
	จุฬาลงกรณ์, มหาวิทยาลัย. โครงการศึกษาและจัดทำแผนการ ลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์ สถาบันวิจัยสังคม. แผนลงทุน จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานโครงการศึกษา และจัดทำแผนการลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539. 84 หน้า.	
	ชวนพิศ แดงสวัสดิ์. รายงานการวิจัย เรื่อง ศึกษาวิถีการทำสวน มะขามหวานของเกษตรกรในจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2531- 2532. เพชรบูรณ์ : ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2533. 154 หน้า.	
	เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. ข้อเสนอการศึกษาจัดทำแผนลงทุน จังหวัดเพชรบูรณ์. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.	
	เชียงใหม่, มหาวิทยาลัย. ข้อเสนอการศึกษาจัดทำแผนลงทุน จังหวัดเพชรบูรณ์. เชียงใหม่ : ศูนย์บริการวิชาการ และ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน, ข้อมูลการตลาดจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2537, เพชรบูรณ์ : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2537, 190 หน้า	
	นพนธ์ ธิษะณางกูร, 2541, บทสัมภาษณ์	
	บุญเลิศ พุทธิเจริญ, ปัญหาสำคัญทางปศุสัตว์ของชาวสวนของเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2541, 2 หน้า (บทสัมภาษณ์)	
	พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน, ข้อมูลการตลาดจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2535, เพชรบูรณ์ : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2535, 93 หน้า	
	พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน, ข้อมูลการตลาดจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2538, เพชรบูรณ์ : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2538, 172 หน้า	
	พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, กระทรวง, ข้อมูลการตลาดจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539, เพชรบูรณ์ : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539, 159 หน้า	
	พาณิชย์, กระทรวง, แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2540-2544) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์, กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์, 2540	
	พาณิชย์, กระทรวง, แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2540-2544) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์, กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์, 2540	
	เพชรบูรณ์, สำนักงานจังหวัด, แผนลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, ม.ป.ป., 135 หน้า	
	เพชรบูรณ์, สำนักงาน, บรรยายสรุปจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539, 32 หน้า	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	เพชรบูรณ์, สำนักงานอุตสาหกรรม, ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2539, เพชรบูรณ์ : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539.	
	มหาดไทย, กระทรวง, ขั้นตอนการปฏิบัติการจัดทำแผนลงทุนจังหวัด, กรุงเทพฯ : คณะกรรมการกำกับการจัดทำแผนลงทุนจังหวัด กระทรวงมหาดไทย, 2536.	
	มหาดไทย, กระทรวง, สำนักงานสถิติจังหวัด, สมุดรายงานสถิติจังหวัด, เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ กระทรวงมหาดไทย, 2537.	
	มหาดไทย, กระทรวง, สำนักงานสถิติจังหวัด, สมุดรายงานสถิติจังหวัด, เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ กระทรวงมหาดไทย, 2538.	
	มหาดไทย, กระทรวง, สำนักงานสถิติจังหวัด, สมุดรายงานสถิติจังหวัด, เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ กระทรวงมหาดไทย, 2540.	
	แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง, แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี พ.ศ.2540-2544 จังหวัดเพชรบูรณ์, กรุงเทพฯ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2540.	
	วิจิตร ไชยพัฒนา, มะขามหวาน, กรุงเทพฯ : โครงการหนังสือเกษตรชุมชน, ม.ป.ป., 72 หน้า.	
	วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, จังหวัดลุ่มจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, ม.ป.ป., 45 หน้า.	
	สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน, รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน, เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, 2537.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. สมุดรายนงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2537.	
	สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. สมุดรายนงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540, 99 หน้า.	
	สถิติสังคม, กอง. ตารางสถิติโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรระดับจังหวัด กุมภาพันธ์ 2540. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540.	
	สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. ตารางสถิติโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร รอบที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540.	
	สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. ตารางสถิติโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร รอบที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2538 ระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2538.	
	สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2537. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2537.	
	สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลเบื้องต้น สัมมะโนอุตสาหกรรม พ.ศ. 2540 (งานสัมมนาประเมินสถานการณ์ประกอบการอุตสาหกรรมและธุรกิจ พ.ศ. 2539) จังหวัดเพชรบูรณ์ (เฉพาะในเขตเทศบาลและสุขาภิบาล). กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540.	
	สหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. รายงานประจำปี. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2541. 25 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	สุรินทร์ จันทะคิด. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านในลุ่มแม่น้ำป่าสักตอนบน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2475-2535. เพชรบูรณ์ : ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์. 2538.	
	สุวรรณีย์ คู้นวงศ์. ภาษีปลูกหม่อนเลี้ยงไหมกับการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์. 2541, 5 หน้า. (คัดสำเนา)	
	แห่งประเทศไทย สาขาสถาปัตยกรรม. ธนาคาร. เงินฝากและเงินให้สินเชื่อของสาขาสถาปัตยกรรมพาณิชย์ในจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์. ม.ป.ท., 2541. 2 หน้า. (คัดสำเนา)	
	อุตสาหกรรม, กระทรวง. แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (2540-2544) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 จังหวัดเพชรบูรณ์, กระทรวงอุตสาหกรรม. ม.ป.ท., 14 หน้า.	
	อุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. รายงานประจำปี. 2541. 32 หน้า.	
	เอกชัย ไอลเจริญ, สุรพันธ์ พิณโชติชัย. พัฒนาการระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย, กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร. 2540.	
	เอ็นไวเนอร์. โครงการศึกษาเพื่อเพื่อกำหนดเขตปกครองการอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์. 2541.	

มีหนังสือที่ได้อ้างอิงจำนวน 20 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.01

มีงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงจำนวน 17 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 20.48

หนังสือที่ได้อ้างอิงมีความน่าเชื่อถือสูง เนื่องจากว่าเอกสารที่ได้ในการศึกษาเป็นการรายงานผลงานของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานสถิติจังหวัด สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นต้นแทนหน่วยงาน กระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้ากระทรวงต้นสังกัด ดังนั้นจึงเป็นเอกสารที่มีความเชื่อถือได้

สำหรับงานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าอย่างแท้จริง และเป็นงาน
งานการวิจัยที่ได้เผยแพร่ไปยังหน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ จึงคาดว่าการศึกษาในประเด็นนี้มีความ
น่าเชื่อถือในระดับสูงเช่นกัน

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
5. การศึกษา	การประเมินศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน รายงานการ วิจัย เรื่อง การศึกษาค้นคว้าของนักเรียนจังหวัดเพชร บูรณ์ เพชรบูรณ์ : สำนักงานการประเมินศึกษาเพชรบูรณ์, 2540,	ระดับสูง
	การประเมินศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน รายงานการ วิจัยเรื่อง การศึกษาค้นคว้าของนักเรียนจังหวัดเพชร บูรณ์ เพชรบูรณ์ : สำนักงานการประเมินศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์ 2540 77 หน้า	
	การประเมินศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน รายงานการ ประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการ ศึกษา 2538 เพชรบูรณ์ : สำนักงานการประเมินศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539, 148 หน้า	
	การประเมินศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน รายงานการ ตรวจสอบคุณภาพนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการ ศึกษา 2538 เพชรบูรณ์ : สำนักงานการประเมินศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539, 98 หน้า	
	การประเมินศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน สำนักวิจัยและ บริการการศึกษาและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด เพชรบูรณ์, รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษามาตรฐาน ของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ระดับประถมศึกษา จังหวัดเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ : สำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดเพชรบูรณ์, 2539, 276 หน้า	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน สำนักวิจัยและบริการการศึกษาและสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดเพชรบูรณ์. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษา มาตรฐานของกระบวนการจัดการเรียนการสอน ระดับมัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์, 2538, 278 หน้า.	
	ธรรม - บาลี, แผนก, บัญชีรายละเอียดการจัดสรรเงินอุดหนุน โรงเรียนพระปริยัติธรรม, เพชรบูรณ์ ; สำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540,	
	พัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 7, สำนักงาน. รายงานติดตามประเมินการใช้หลักสูตรของ สถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2538 เขตการ ศึกษา 7. 2538, 238 หน้า,	
	พลศึกษาเพชรบูรณ์, วิทยาลัย. สรุปผลการดำเนินงานวิทยาลัย พลศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปีงบประมาณ 2540. งานวางแผนงบประมาณและติดตามผล กรมพลศึกษา เอกสารลำดับที่ 7/2540. เพชรบูรณ์ ; วิทยาลัยพลศึกษา เพชรบูรณ์, 2540,	
	พลศึกษาเพชรบูรณ์, วิทยาลัย. แผนปฏิรูปวิทยาลัยพลศึกษา จังหวัด ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา. งานวางแผนงบประมาณและติดตาม กระทรวงศึกษาธิการ เอกสาร ลำดับที่ 5/2540. เพชรบูรณ์ ; วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัด เพชรบูรณ์, 2540.	
	วางแผนและพัฒนา. สำนัก. สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. นโยบายคณะกรรมการสถาบันราชภัฏ (ค.ส.ส.) คณะกรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ (ส.ป.ส.) พ.ศ.2540-2544,	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	วางแผนและพัฒนา, สำนัก. รายงานประจำปี 2540 สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ 2541, 145 หน้า.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมการฝึกหัดครู: สรุปผลการวิจัยแบบมีส่วนร่วมสำหรับการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง สถาบันอุดมศึกษากับการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น. กทม.แห่งเพชร : วิทยาลัยครูกำแพงเพชร, 2538, 143 หน้า.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรสภาลาดพร้าว, 2540, 289 หน้า.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมอาชีวศึกษา. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2541, 117 หน้า.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนพัฒนาอาชีวศึกษา ระยะ 15 ปี (พ.ศ.2540-2544) ของกองการศึกษาอาชีว. กรุงเทพฯ : กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานปลัดกระทรวง. แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ "เพื่อชีวิตที่ดีของไทยในประชาคมโลก". กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรสภาลาดพร้าว, 2540, 97 หน้า.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุรสภา, 2541, 52 หน้า.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ กระทรวงศึกษาธิการ. ประจำปีงบประมาณ 2540-2544, 28 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	ศึกษาธิการ กระทรวง, สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม, สำนักงานปลัดกระทรวง ศึกษาธิการ, หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สำหรับวิทยาลัยชุมชน พุทธศักราช 2538, กรุงเทพฯ : โรง พิมพ์สุรสภา, 2538.	
	สามัญ, แผนก, รายงานข้อมูลจำนวนนักเรียนโรงเรียนพระยาวิจิตร ธรรม ปีการศึกษา 2540, น.ป.ท. : 2540	

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 9 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 6.52

มีงานวิจัยที่ใช้จำนวน 12 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 14.46

เอกสารที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่เป็นรายงานเกี่ยวกับการศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานนั้น ๆ และผู้เขียนก็เป็นผู้ที่ทำงานในองค์กรเหล่านั้น ซึ่งเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้มีความถูกต้องในระดับสูง

สำหรับงานวิจัยเป็นงานวิจัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านสังกัด เช่น สำนักงานการประถมศึกษา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนนักเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ส่วนสำนักงานจังหวัดก็ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและงานวิจัยเหล่านี้ ได้ถูกนำเสนอต่อต้นสังกัด เช่น สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ กรมสามัญศึกษา หรือกรมวิชาการที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้งานวิจัยเหล่านี้มีความน่าเชื่อถือและถูกต้องในระดับสูง

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
6. การสาธารณสุข	มหาดไทย, กระทรวง, กรมการพัฒนาชุมชน, รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2539 จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (รพฐ.) กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, 2539, 222 หน้า	ระดับสูง
	สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน, สมุดรายงานสถิติจังหวัด, เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2537.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	สาธารณสุข, กระทรวง. โรงพยาบาลเพชรบูรณ์. รายงานประจำปี 2537. เพชรบูรณ์ : โรงพยาบาลเพชรบูรณ์. กระทรวงสาธารณสุข, 2537, 44 หน้า.	
	สาธารณสุข, กระทรวง. รายงานประจำปี 2538. เพชรบูรณ์ : โรงพยาบาลเพชรบูรณ์. กระทรวงสาธารณสุข, 2538, 96 หน้า.	
	สาธารณสุข, กระทรวง. รายงานประจำปี 2539. เพชรบูรณ์ : โรงพยาบาลเพชรบูรณ์. กระทรวงสาธารณสุข, 2539, 98 หน้า.	
	สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. ผลการบริการประชาชนดีเด่น ด้านสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2540. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540, 345 หน้า.	
	สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. แผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ.2540-2544). เพชรบูรณ์ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540, 200 หน้า.	
	สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. รายงานผลการระบาดของโรคในจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ.2538-2540. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540, 102 หน้า.	

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 2 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 1.44

มีงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงจำนวน 7 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 3.82

หนังสือที่ใช้ในการศึกษาที่กล่าวโดยย่อแผนงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นผู้ที่ทำหน้าที่วางแผนในการพัฒนางานด้านสาธารณสุขของจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งหมด จึงเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้

สำหรับงานวิจัยเป็นรายงานการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ได้จากกระบวนการแบบ การทดลอง การศึกษาค้นคว้า ตามข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับทางด้านสุขภาพอนามัยของประชากรในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเฉพาะเรื่อง เช่น ด้านโรคติดต่อ ด้านโรคติดต่อ ด้านชีวอนามัย จึงเป็นประเด็นการศึกษาและข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
7. ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. นารายอนุรักษ์ทรัพยากรทาง ท่องเที่ยวทั่วกันและ, กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ไทย, 2540.	ระดับสูง
	ประเวศ วะสี และคณะ, ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ ยั่งยืน, พื้ญโลก, คณะศึกษาศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ อินโดจีน, 2540, 84 หน้า.	
	ป่าไม้, กรม. สำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์ : แผนกาปฏิบัติ งานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2540, เพชรบูรณ์ : สำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์, 2540, 27 หน้า.	
	ป่าไม้, กรม. จังหวัดเพชรบูรณ์, กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้, ม.ป.ป., 12 หน้า. (จัดสำเนา)	
	ป่าไม้, กรม. สำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์, กองแผนงาน, การตรวจเยี่ยมและมอบหมายให้กรมป่าไม้, กรมป่าไม้, 2540.	
	ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอนนงไม้, การ. รายงานข้อมูลสำคัญ ประจำปีเดือน 2541, เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอนนงไม้, 2541, 48 หน้า.	
	ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, การ. รายงานข้อมูล สำคัญ ประจำปีเดือนมีนาคม 2541, เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, 2541, 374 หน้า.	
	ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอหล่มสัก, การ. สรุปผลงานประจำ เดือนมกราคม 2541, เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอหล่มสัก, 2541, 35 หน้า.	
	แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง, ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้าน ชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดเลย, เพชรบูรณ์ : ม.ป.ป., 2538, 63 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง ผลการดำเนินงานประจำปี ศูนย์พัฒนาและส่งเสริมชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2539. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2539. 45 หน้า.	
	วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. สิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. ม.ป.ป., 45 หน้า.	
	ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. โครงการผู้นำอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม. สิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : โครงการผู้นำอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2539.	
	ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. สิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : โครงการผู้นำอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2539.	

มีหนังสือที่ให้อ้างอิงจำนวน 8 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 5.79

มีงานวิจัยที่ให้อ้างอิงจำนวน 5 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 6.82

เอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นเอกสารที่เขียนโดยหน่วยงานนั้น ๆ เช่น สำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ดังนั้นข้อมูลที่ใช้วิเคราะห์จึงเชื่อถือได้

สำหรับงานวิจัยนั้นได้ทำการศึกษาโดยนักวิชาการประจำหน่วยงานหรือผู้ที่สนใจได้ทำการวิจัยและได้รวบรวมสืบพินิจรายงานการวิจัยเพื่อเผยแพร่ให้แก่ชุมชนผู้สนใจและหน่วยงานที่คึกได้ศึกษาค้นคว้า ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ และสามารถเพิ่มพัฒนาผลบหรือเท็จจริงได้ ดังนั้นประเด็นที่ศึกษาในเรื่องนี้จึงมีความน่าเชื่อถือได้

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
๕. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	ชวนพิศ แดงสวัสดิ์. การสำรวจพันธุ์มะขามหวานที่ปลูกใน จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ.2536. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏ เพชรบูรณ์, 2536.	ระดับสูง
	ชวนพิศ แดงสวัสดิ์. ระดับซีรัมโคเลสเตอรอลในเกษตรกร โครงการไร่ฝ้าย อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2538.	
	ชวนพิศ แดงสวัสดิ์. HDL-Cholesterol ในบุคคลที่ประกอบอาชีพ ต่าง ๆ กัน, เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2538.	
	เปรมฤดี ศรีเงิน. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศทางห้องสมุดวิทยาลัย ครู วิทยาพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม - มหาวิทยาลัย มหาสารคาม, 2540. 156 หน้า. (คัดสำเนา)	
	ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์. การ. รายงานข้อมูล สำคัญ ประจำปีเดือนตุลาคม 2539. เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้า ส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539. 22 หน้า. (คัดสำเนา)	
	ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์. การ. รายงานประจำปี 2538. เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชร- บูรณ์, 2538. 41 หน้า.	
	ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์. การ. รายงานข้อมูล สำคัญ ประจำปีเดือนมกราคม 2541. เพชรบูรณ์ : การ ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, 2541. 127 หน้า.	
	มหาดไทย, กระทรวง. คู่มือการใช้ไฟฟ้าอย่างปลอดภัยและการ ประหยัดไฟฟ้า. เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค. 2539. 18 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง. สำนักงาน เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. สิ่งแวดล้อม จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและ สหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์, ๒๕๖๒. 45 หน้า.	
	ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. โครงการผู้นำอาสาพัฒนา สิ่งแวดล้อม. สิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : โครงการผู้นำอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริม คุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2538	

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 3 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 1.36

มีงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงจำนวน 7 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 8.43

สำหรับหนังสือที่ใช้อ้างอิงทุกเรื่องเป็นข้อเขียนของหน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบเพื่อแสดงศักยภาพและเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าวได้ศึกษาค้นคว้าและในขณะเดียวกันเป็นการเสนอผลงานของตนเองรับผิดชอบให้แก่กระทรวงที่สังกัดได้รับทราบถึงข้อมูลและการสรุปผลงานประจำตำแหน่งของตนเองจึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

สำหรับงานวิจัยเป็นงานวิจัยของคณาจารย์ในสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ได้รับทุนอุดหนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น สำนักงานเลขาธิการสถาบันราชภัฏ คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบงานวิจัยและผลของรายงานวิจัย นอกจากนี้นงานวิจัยเหล่านี้ยังได้ถูกเผยแพร่เพื่อเป็นองค์ความรู้ใหม่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัย ตามลำดับ จึงเป็นงานที่น่าเชื่อถือได้

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
๑. การท่องเที่ยว	การฝึกหัดครู, กรม, หน่วยศึกษานิเทศก์. การท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา, 2533. 186 หน้า.	ระดับสูง
	เกษตรสหกรณ์, กระทรวง. แผนพัฒนาการเกษตรโครงการพัฒนาสู่แม่น้ำเจ้า. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2526. (จัดสำเนา)	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
	เกษม ชัยสิทธิ์. การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ 2541. (บทสัมภาษณ์)	
	เกษม ชัยสิทธิ์. 2541. บทสัมภาษณ์	
	คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน แผนการ ลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ :สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. 138 หน้า.	
	คณะผู้จัดรายงานสถานีวิทย์แห่งประเทศไทย. การประจํา- สัปดาห์การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. 9 พฤษภาคม 2541. (บทสัมภาษณ์)	
	จุฬาลงกรณ์, มหาวิทยาลัย, แผนลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : น.ป.ท. 2539. 84 หน้า.	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. สำนักงานภาคเหนือเขตหนึ่ง. ปฏิทินท่องเที่ยวเพชรบูรณ์ 41, พิษณุโลก : น.ป.ท. 2541.	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. การเป็นนักท่องเที่ยวยอดเยี่ยม (เอกสารแผ่นพับ)	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. "แนะนำเพชรบูรณ์". อนุสาว ร.ล.ท. ปีที่ 26 ฉบับที่ 7 : 2529.	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. เอกสารประกอบการประชุม ชี้แจงผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำ แผนแม่บทส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : น.ป.ท. 21 หน้า	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. รายงานเบื้องต้น การจัดทำ แผนแม่บทส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. 2538 59 หน้า.	
	เทียนชัย อุทัยวงศ์. เพชรบูรณ์ 2528. กรุงเทพฯ : บริษัท บีเอส- ทีวีสติ้ง แอนด์พับลิเคชั่น จำกัด. 2528. 80 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	ธานี สุรเกษม. รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. 2539. 145 หน้า.	
	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร. การศึกษาความพร้อมขององค์กรที่สนับสนุนต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ.2540. เพชรบูรณ์ : สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. 2540. 145 หน้า.	
	ฐิติณี ชูชาติ. ฤดูกาลธรรมชาติท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. สดสมบุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2532. 164 หน้า.	
	เด่นชัย กระต่ายเผือก. การส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. 10 พฤษภาคม 2541.	
	ทหารม้าที่ 1, กองพล. การพัฒนาโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ทบ. เลขที่ 335/41 28. ม.ป.ท. 1 เมษายน 2541. 3 หน้า. (อัดสำเนา)	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540.	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศไทยในหลายๆ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540.	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. มาช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวกันเถอะ. กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540.	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ. โครงการแผนตลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 2. ม.ป.ท., 2531. 36 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	ห้องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ เพชรบูรณ์. เอกสารแผ่นพับ	
	ประชาสัมพันธ์จังหวัด. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัด เพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์. ประชาสัมพันธ์จังหวัด. 2541.	
	ประติษฐ์ เขียวทอง. การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์และแนวทางการ พัฒนา. น.ป.ท. 2541	
	ประทีพ ฐปมจล. เอกสารประกอบการสอน สอ๑๑3 ท้องถิ่นของ เรา. เพชรบูรณ์. น.ป.ท. น.ป.ป. 71 หน้า	
	พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงาน. ข้อมูลการตลาดจังหวัด เพชรบูรณ์ ประจำปี 2535. เพชรบูรณ์ : สำนักงานพาณิชย์ จังหวัดเพชรบูรณ์. 2535, 93 หน้า	
	เพชรบูรณ์, จังหวัด. รายงานสรุปคำทับผู้บริหารโครงการศึกษา จัดทำแผนปฏิบัติการและบริหารจัดการลำดับความสำคัญการ ลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาเชิงแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอสจีเอส เอนไวรอนเม้นทอล เทควิชั่น, 2539, 144 หน้า	
	เพชรบูรณ์. สำนักงาน. บรรยายสรุปจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์. 2539, 140 หน้า	
	เพชรบูรณ์. สำนักงาน. บรรยายสรุปจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์. สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์. 2537.	
	เพชรบูรณ์. สำนักงาน. แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติจังหวัด เพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเพชร บูรณ์. 2540. (จัดสำเนา)	
	เพชรบูรณ์. สำนักงาน. แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชร บูรณ์ พ.ศ. 2540. เพชรบูรณ์ : สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัด เพชรบูรณ์. 2541. (จัดสำเนา)	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
	เพชรบูรณ์, จังหวัด, ประชาคมเพชรบูรณ์. สรุปรายงาน การประชุมประชาคมเพชรบูรณ์ ศึกษาเพื่อพัฒนา สี่แยกอินโดจีน, 1/40 22 ตุลาคม, 2540. 7 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, วิทยาลัยครู. การสัมภาษณ์วิชาการเรื่องจาก นครเก่าเพชรบูรณ์ถึงยุทธภูมิเขาค้อและภูหิน ร่องกล้า. เพชรบูรณ์ : วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์, 2533.	
	เพชรบูรณ์, สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. อินทนิลโพธิ์. 2539, 49 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, สำนักงานสถิติจังหวัด. สมุดรายนามสถิติ จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย, 2537, 88 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, สำนักงานจังหวัด. บรรยายสรุปจังหวัดเพชร- บูรณ์ ประจำปี 2537. เพชรบูรณ์ : สำนักงาน จังหวัดเพชรบูรณ์, 2537, 87 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, สำนักงานจังหวัด. บรรยายสรุปจังหวัดเพชร- บูรณ์. สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2533, 90 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, องค์การบริหารส่วนจังหวัด. แผนการตลาด และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัด เพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : องค์การบริหารส่วน จังหวัด, 2533, 33 หน้า.	
	พลเดช ปิ่นประทีป. 2020 พิชญ์โลก วิสัยทัศน์และยุทธ- ศาสตร์การพัฒนาสี่แยกอินโดจีน. พิชญ์โลก : โรงพิมพ์สุริยสีห์กราฟฟิค, 2540. 283 หน้า.	
	ภาคเหนือ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศูนย์การพิมพ์ดวงกมล, 2532. 354 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	มหาดไทย, กระทรวง. ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาค, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิจิตรเพรส, 2535, 138 หน้า.	
	ราชภัฏเพชรบูรณ์, สถาบัน. หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์, 2538, 55 หน้า.	
	วิชาการและฝึกอบรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กอ4. คู่มือสหกรณ์การท่องเที่ยว, น.ป.ท., ม.ป.ป., 28 หน้า.	
	วินิจ วีรขางกูร. การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532, 363 หน้า.	
	วิศิษฐ์ โฆษิตานนท์. สภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ และแนวทางการพัฒนา, เพชรบูรณ์ : น.ป.ท., 2541.	
	ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, ศูนย์ ของดีเมืองเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : โรงพิมพ์สุโขทัยการพิมพ์, 2539, 160 หน้า.	
	ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, ศูนย์. วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณีจังหวัดเพชรบูรณ์, น.ป.ท. : 2531, 77 หน้า.	
	ศึกษาธิการ, กระทรวง. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. การทดลองนำร่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2540, 193 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	สุวรรณี คำนวณศรี แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ ม.ป.ท., 2541, (ยึดสำเนา และบทสัมภาษณ์)	

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 41 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 29.71

มีงานวิจัยที่ใช้อ้างอิงจำนวน 9 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 10.84

เอกสารที่ใช้ในการค้นคว้าประเด็นนี้เขียนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น นายกมลวาทิต ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักสารนิเทศเหนือเขต 3 แผนแม่บทการพัฒนาเพชรบูรณ์ให้เป็นเมืองท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการพิจารณาจังหวัดเพชรบูรณ์ได้จัดในปี พ.ศ.2540-2542 เป็นปีการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้เขียนเอกสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างหลากหลาย และได้เผยแพร่ให้แก่ผู้มาเยือนจังหวัดเพชรบูรณ์อย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงเป็นเอกสารที่เชื่อถือได้ และในขณะเดียวกัน ได้มีนักวิชาการและนิสิตปริญญาโท แห่งมหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้เป็นงานที่ต้องเสนอต้นฉบับต่อวิทยานิพนธ์ มีการตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและข้อมูล มีอาจารย์ที่ปรึกษาทำการควบคุมงานวิจัยอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ยังมีอาจารย์จากสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้ทำการวิจัยศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งในด้านสถานที่ ด้านวัฒนธรรม และผู้ที่มาเยือน และได้เสนอข้อมูลเป็นงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ ได้ทำการตรวจสอบอย่างถูกต้อง จึงมีความเชื่อถือในระดับสูง

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
10. วัฒนธรรมและศาสนา	การประถมศึกษาอำเภอวังโป่ง เพชรบูรณ์, สำนักงาน ประเพณีและสิ่งสำคัญในท้องถิ่น สำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอวังโป่ง เพชรบูรณ์ : 2533, 54 หน้า.	ระดับสูง

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความ น่าเชื่อถือ
	ธีระชัย มังกรทอง. "จำนลีสำนมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีอุ้มพระดำน้ำเพียงหนึ่งเดียวในโลกที่ เพชรบูรณ์". เพชรบูรณ์ : 2539, 4 หน้า (คัดสำเนา)	
	โบราณคดี, กอง. โครงการอุทยานประวัติศาสตร์. แผน แม่บทอุทยานประวัติศาสตร์ห้วยเทพ. โรงพิมพ์ ไพศาลการพิมพ์. 2534, 160 หน้า.	
	คมคาย หมีนสาย. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาภูมิ ปัญญาชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์จากเครื่องมือ ประกอบอาชีพของชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. 2535, 351 หน้า	
	ชวนพิศ แดงสวัสดิ์, จินตนา สนามชัยสกุล และ เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว. รายงานการวิจัย เรื่อง การสำรวจลายผ้าทอขัดและมัดหมี่จังหวัดเพชร บูรณ์. เพชรบูรณ์ : ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจังหวัด เพชรบูรณ์. สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. 2540, 178 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, วิทยาลัยครู. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒน ธรรม. นิทรรศการเอกลักษณ์ไทย. เพชรบูรณ์, 2524, 115 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, สถาบันราชภัฏ. รายงานการสำรวจแหล่ง ศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอศรีเทพ - อำเภอวิเชียรบุรี. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏ เพชรบูรณ์. 2539, 100 หน้า.	

ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
	เพชรบูรณ์, สถาบันราชภัฏ, รายละเอียดการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น เพชรบูรณ์: สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2539, 27 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, สถาบันราชภัฏ, ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, รายงานการสำรวจแหล่งศิลปกรรมท้องถิ่น จังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มสัก, อำเภอวังโป่ง. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2538, 64 หน้า.	
	เพชรบูรณ์, สถาบันราชภัฏ, สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2539, 48 หน้า.	
	ตุมาลี, กระดาษศรี. วรรณกรรมนิทานทรงเครื่องจากสมุดไทย. ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528, 329 หน้า.	
	เลขานุการสมัชชา, สำนักงาน. เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา แนวทางประสานงานการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม 13 - 14 สิงหาคม 2539 ณ โรงแรมคิมพีเรียลทาวเวอร์ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. 2539.	
	วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, ศูนย์. คู่มือปฏิบัติการของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น. เพชรบูรณ์ : ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, ม.ป.ป., 39 หน้า.	

มีหนังสือที่ให้อ้างอิงจำนวน 6 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 4.34

มีงานวิจัยที่ให้อ้างอิงจำนวน 7 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 8.43

สำหรับเอกสารที่ได้ศึกษาค้นคว้าในประเด็นศึกษานี้ ส่วนใหญ่จะเขียนโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงเช่น สำนักศิลปและวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ ศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์ ศูนย์ศิลป/วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบโดยตรงภายในจังหวัด นอกจากนี้ยังได้มีการพิมพ์เผยแพร่ไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์วัฒนธรรมแห่งชาติ กรมศิลปากร กระทรวงวิทยาศาสตร์และสิ่งแวดล้อม จึงเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้

สำหรับงานวิจัยเป็นภาระศึกษาค้นคว้าที่ได้รับทุนอุดหนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ในสถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ได้ทำการศึกษาตามประเด็นที่ต้องการของผู้ให้ทุนสนับสนุน และได้ส่งผลงานวิจัยที่สำเร็จไปยัง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อทำการตรวจสอบและพิมพ์เผยแพร่ ดังนั้น ความน่าเชื่อถือในประเด็นการศึกษาจึงสูง

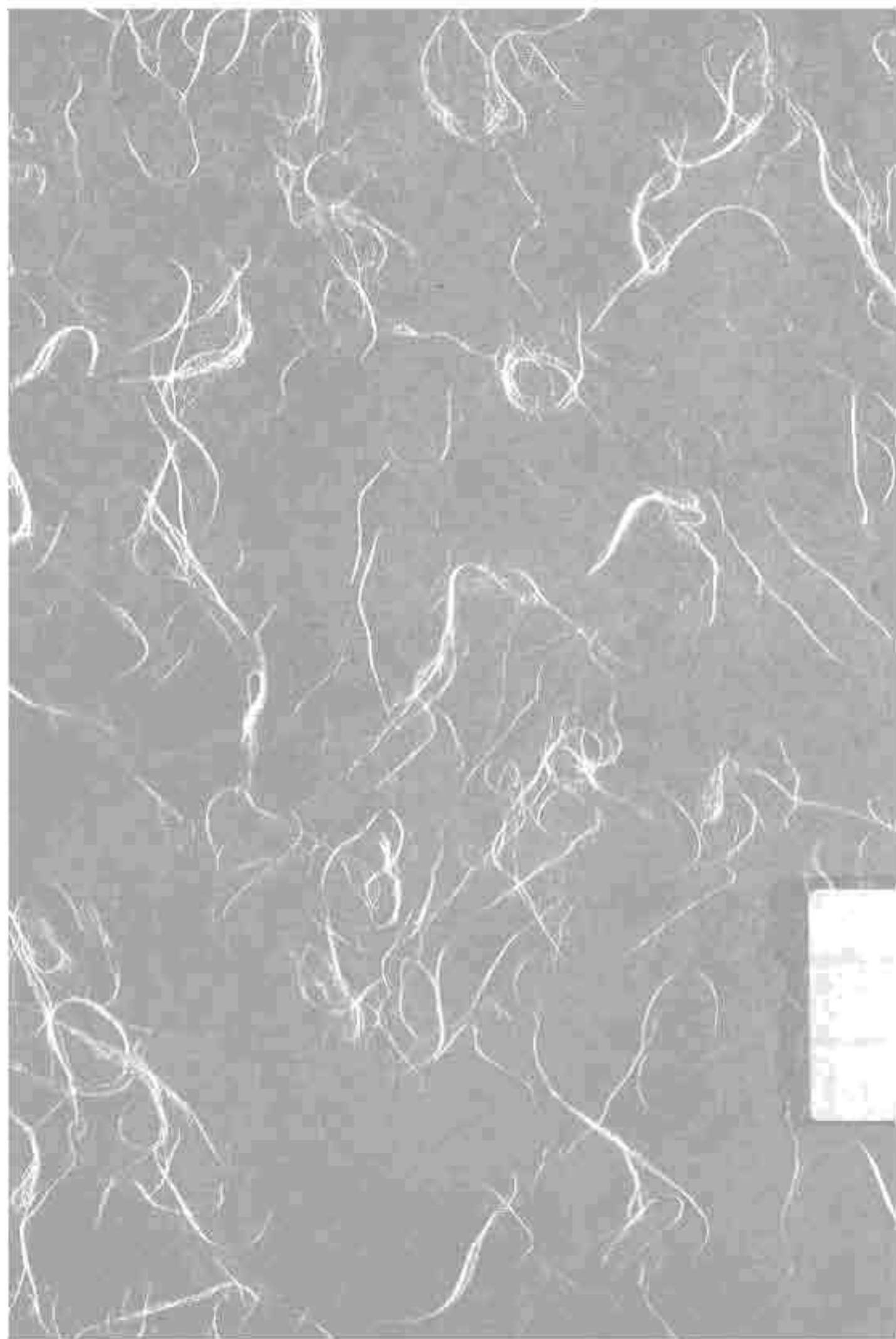
ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
11. การสื่อสารและการคมนาคม	การบริการองค์การโทรศัพท์จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ. 2538-2540. ผลิตสำเนา	ระดับสูง
	การบริการด้านสื่อสารในจังหวัดเพชรบูรณ์ เอกสารแผ่นพับ	
	จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. การขนส่งภายในจังหวัด ไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ	
	ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. สำนักงานทัวริสติกโลก, แผนที่ท่องเที่ยวภาคเหนือตอนล่าง. สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. น.ป.ป.	

มีหนังสือที่ใช้อ้างอิงจำนวน 4 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 2.89

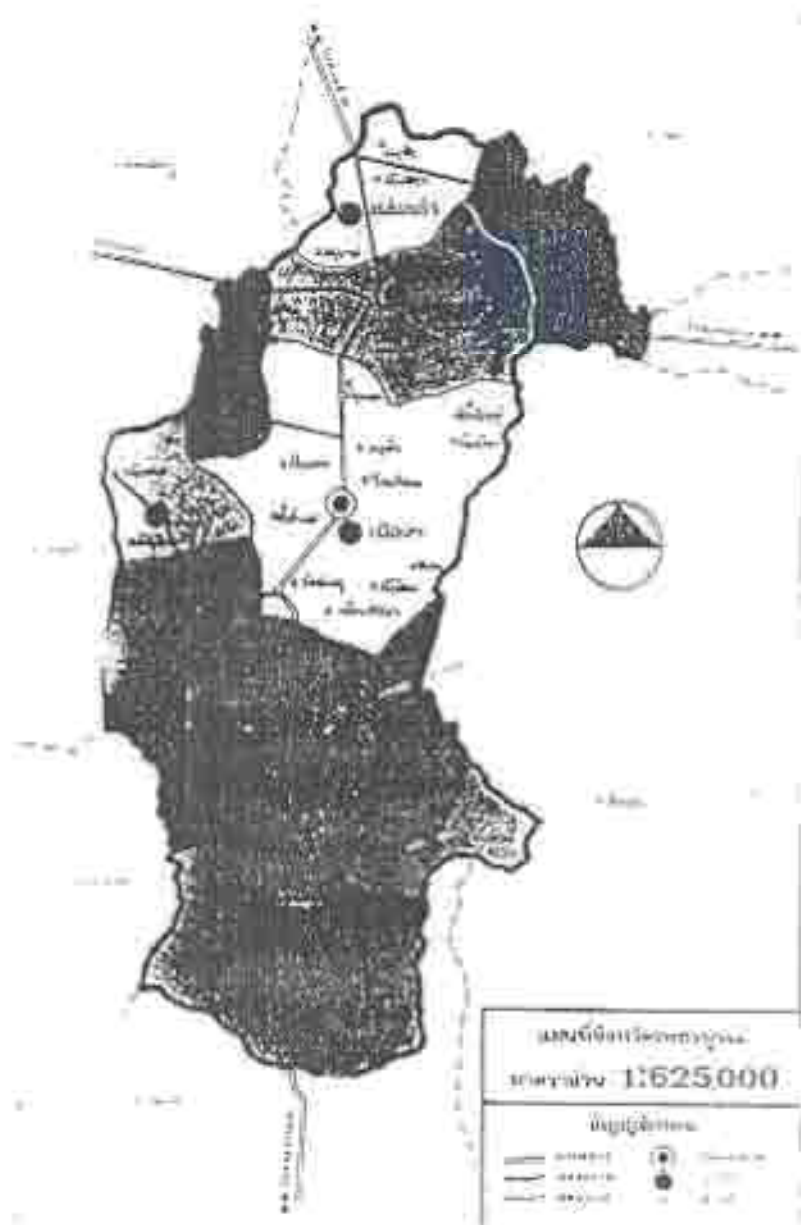
เอกสารที่ใช้ในการศึกษาในเรื่องการสื่อสาร ซึ่งเขียนโดยหน่วยงานที่รับผิดชอบในหน้าที่นี้โดยตรง ได้แก่ องค์การโทรศัพท์จังหวัดเพชรบูรณ์ การสื่อสารแห่งประเทศไทย นักวิชาการขนส่งจังหวัดเพชรบูรณ์ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เขียนเผยแพร่ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ เพื่อทราบ ในขณะเดียวกันก็นำข้อมูลไปเผยแพร่เพื่อประชาสัมพันธ์ประกอบการท่องเที่ยวภายใน

จังหวัดเพชรบูรณ์อีกด้วย ซึ่งเอกสารเหล่านี้ได้ให้เป็นข้อมูลการสื่อสาร การคมนาคม การขนส่ง และการโทรศัพท์ที่ปรากฏให้เห็นและสามารถตรวจสอบข้อมูลได้ตามข้อเท็จจริงจึงมีความเชื่อถือในระดับสูง

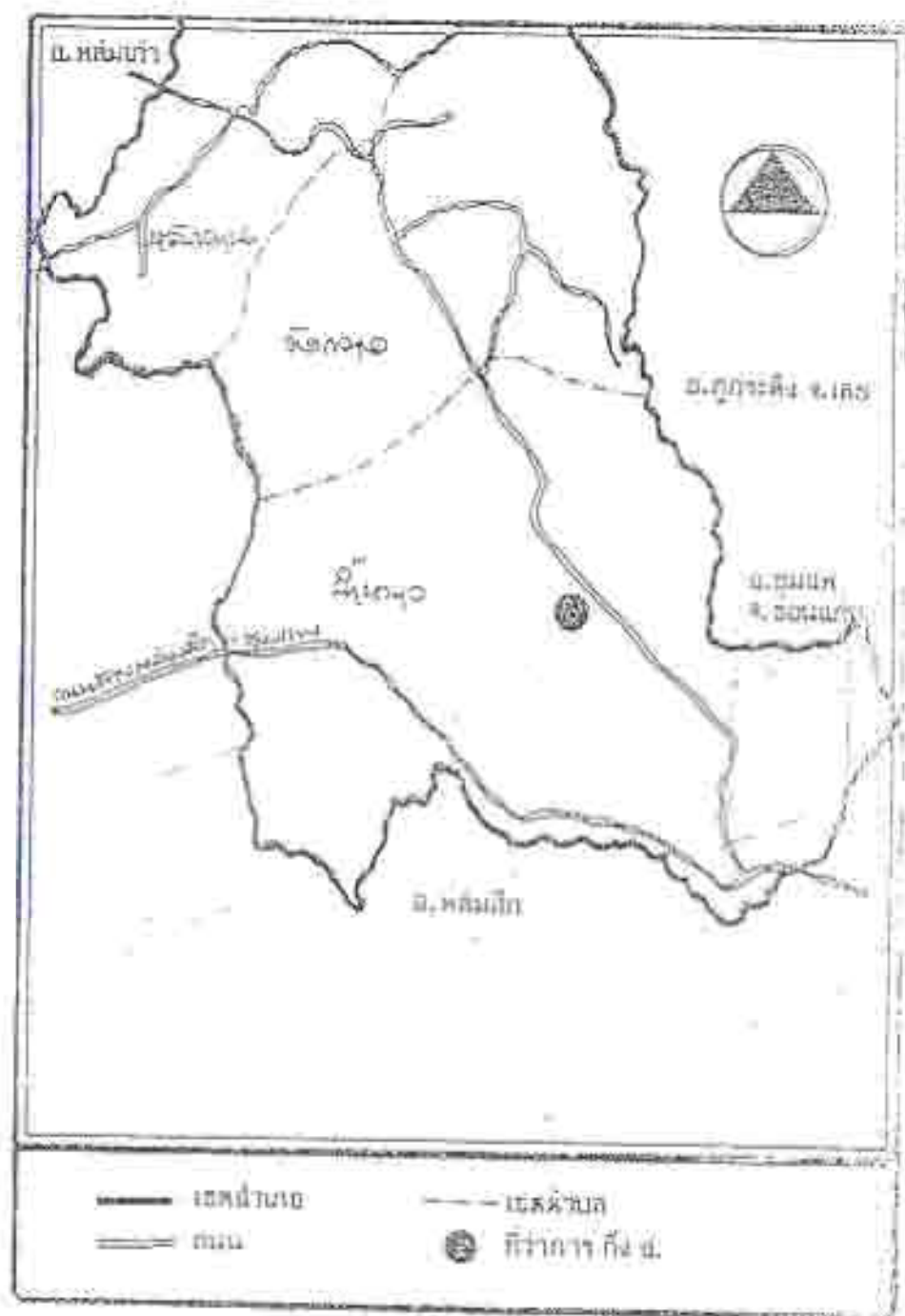
ประเด็นศึกษา	ชื่อเอกสาร/งานวิจัยที่ศึกษา	ระดับความน่าเชื่อถือ
12. ทวีตภาพบุคคลชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่น	ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทกระทรวงมหาดไทย, ศูนย์หมู่บ้านชนบทไทย ปี 2539 จากข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน กทข. 2 ค. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน, 2540	ระดับสูง
	คมคาย นนีนสวย. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์จากเครื่องมือประสมคำศัพท์ของชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2535. 161 หน้า.	
	ชวนพิศ แดงสวัสดิ์, แฉะวิญ สุนทรสารทูล และ พิชรินทร์ ไชยเดช. การศึกษาชุมชนเพชรบูรณ์. ม.ป.ท., 2536. 37 หน้า.	
	ชวนพิศ แดงสวัสดิ์, จันทนา สนามชัยสกุล และ เพ็ญจันทร์ สังข์แก้ว. รายงานการวิจัย เรื่อง การสำรวจลายผ้าทอขัดและมัดหมี่จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2540. 178 หน้า.	
	ชวนพิศ แดงสวัสดิ์. โครงการศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านเมืองนครเดิด (โครงการสำรวจเพื่อการพัฒนาศิลปกรรมท้องถิ่นเมืองนครเดิด ตำบลหนองน้ำ จังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ.2539). ม.ป.ท., 2539. 97 หน้า.	

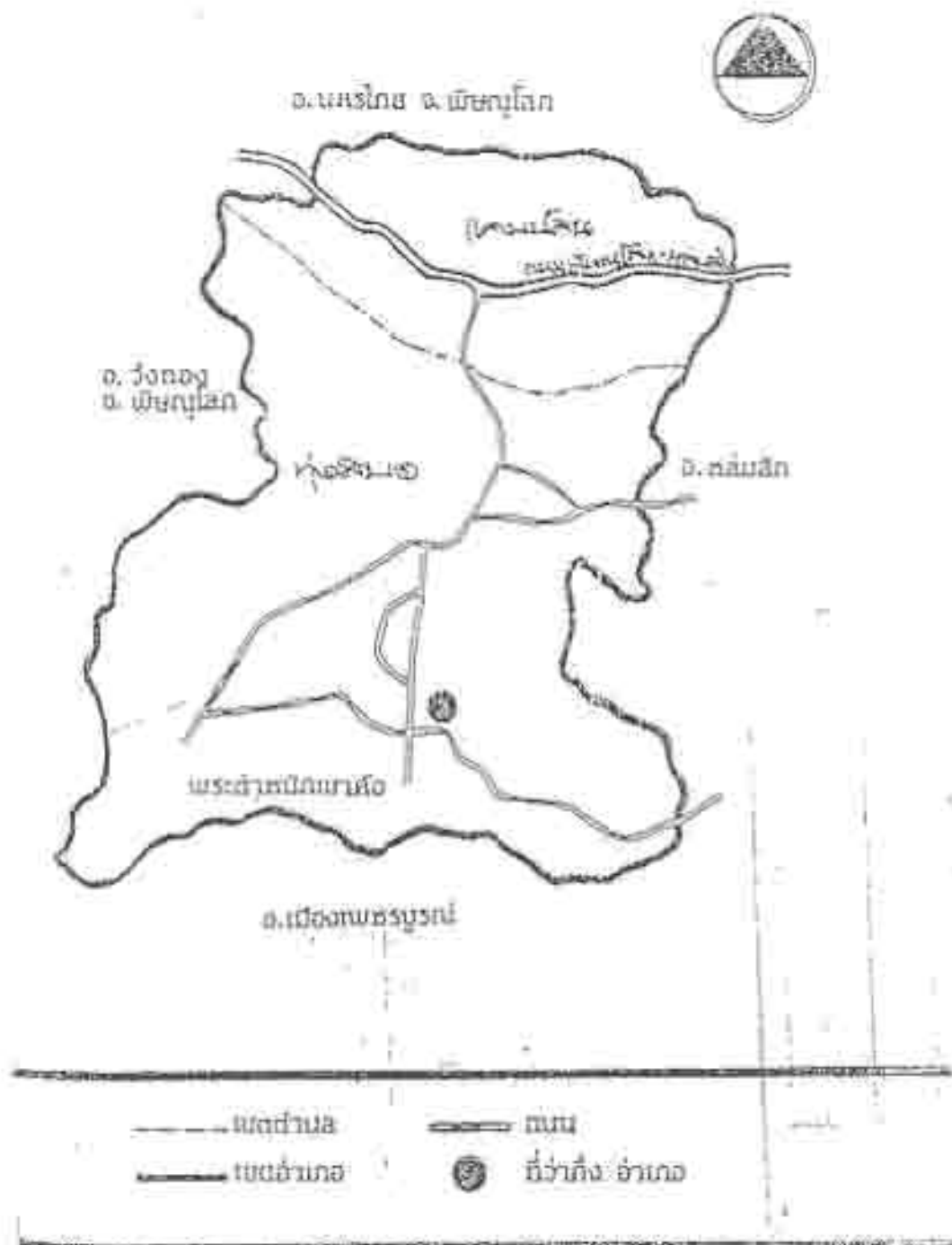
ภาคผนวก

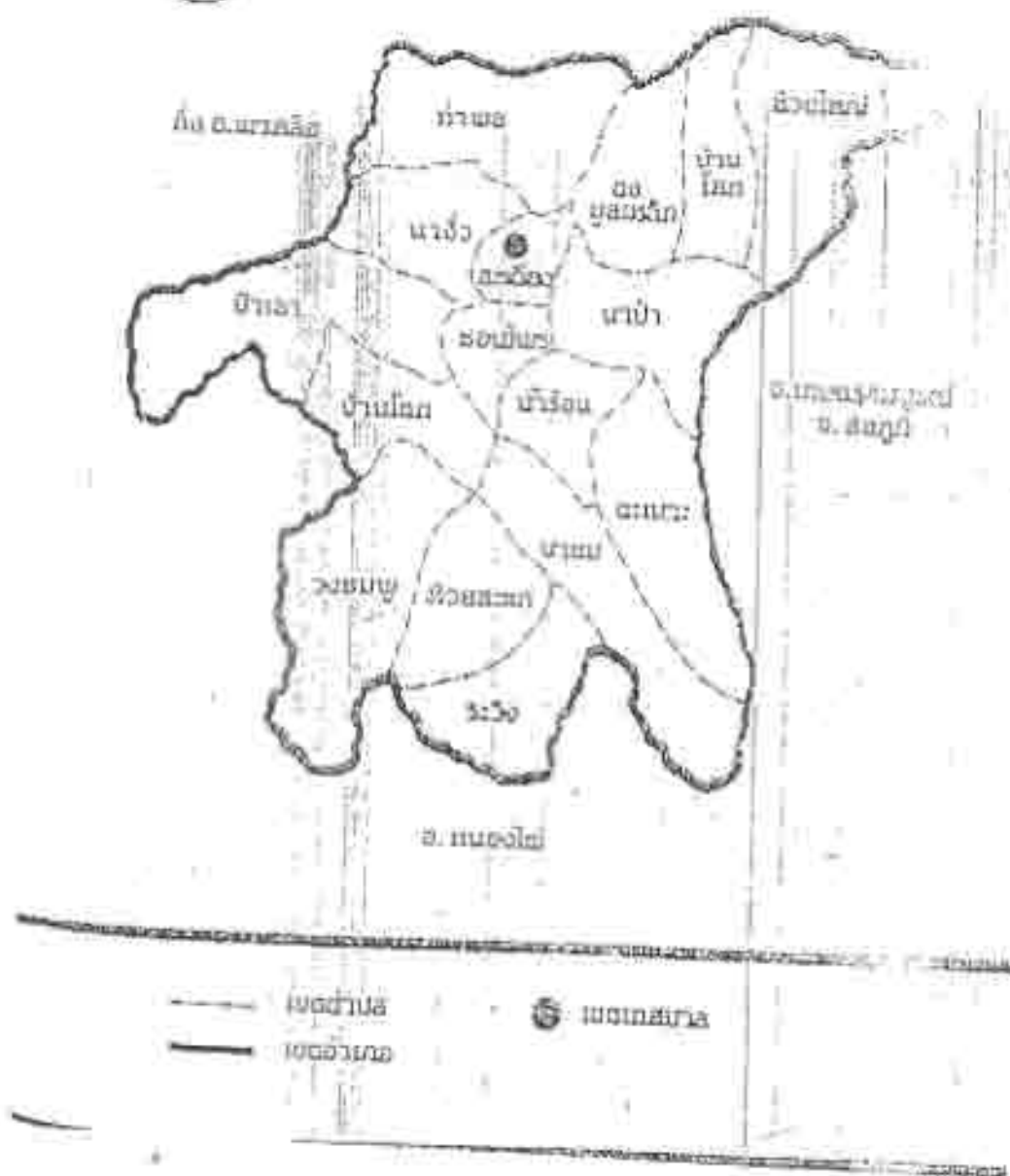
แผนที่จังหวัดเพชรบูรณ์

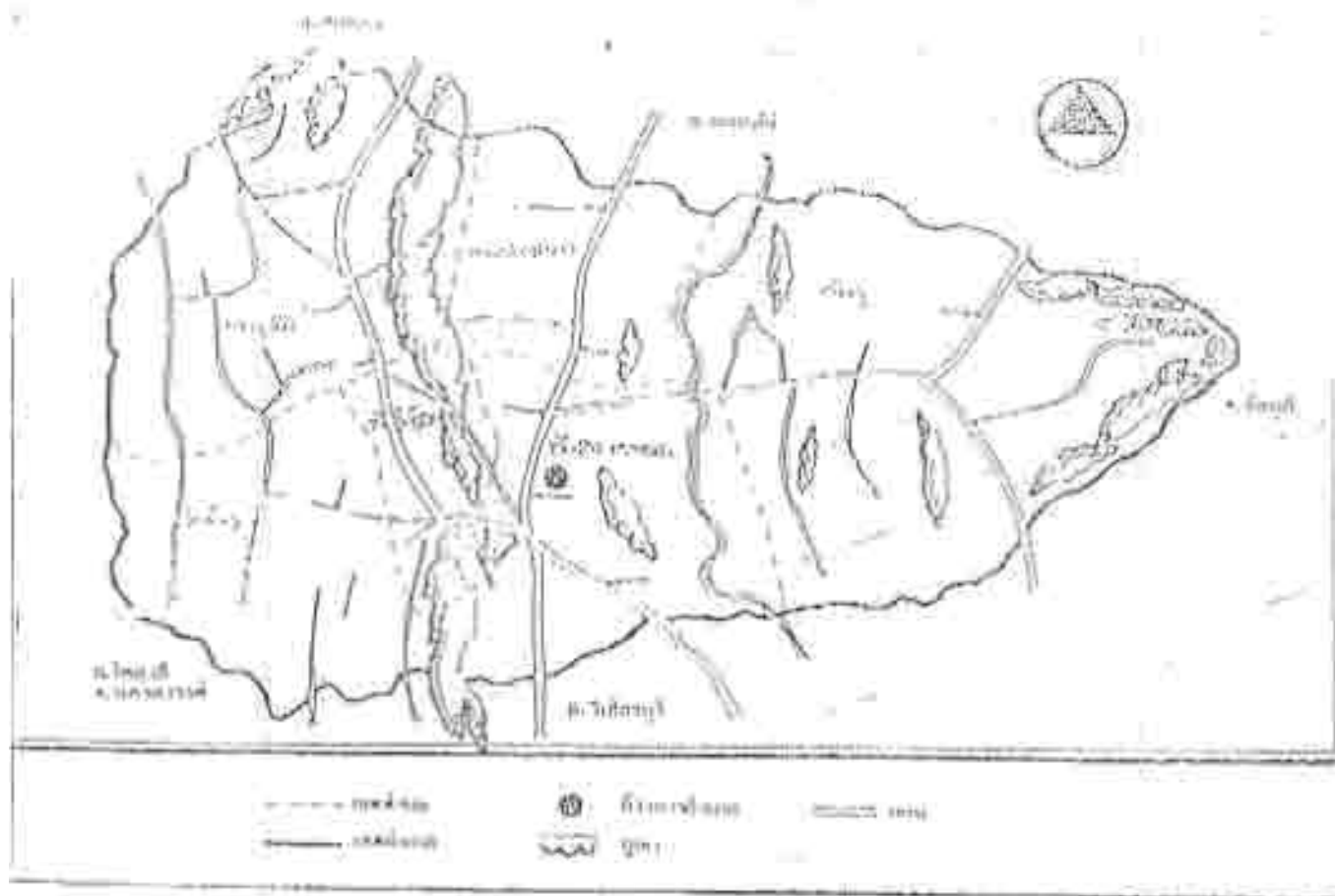
เขื่อนน้ำหาว

อำเภอเขาค้อ

อำเภออำเภอเมืองเพชรบูรณ์

อำเภอเมืองบึงสามพัน

หมู่บ้านตำบลยากจน

ในปี 2539 จากรายงานของสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดเพชรบูรณ์ แจ้งว่ามีตำบลที่มีหมู่บ้านเร่งรัดพัฒนาอันดับ 1 (หมู่บ้านยากจน จำนวน 67 ตำบล คิดเป็นร้อยละ 37.26 ของจำนวนตำบลทั้งหมด อำเภอนนทบุรี อำเภอเขาค้อ อำเภอวังนันทน์ มีตำบลที่มีหมู่บ้านยากจนทุกตำบล คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนตำบลทั้งหมด รองลงไป อำเภอเมืองสามพิน 88.89% อำเภอเมืองมีตำบลที่มีหมู่บ้านยากจนน้อยที่สุด 29.41%

ส่วนหมู่บ้านยากจนนั้น อำเภอวังนันทน์มีหมู่บ้านยากจนมากที่สุด 44.82% รองลงไป อำเภอชนแดน 34.41% อำเภอศรีเทพมีหมู่บ้านยากจนน้อยที่สุดเพียง 3.29% รายละเอียดปรากฏในตารางต่อไป

ตาราง แสดงสรุปจำนวนตำบลและหมู่บ้านที่ยากจนของจังหวัดเพชรบูรณ์

ที่	อำเภอ	จำนวนตำบลทั้งหมด	ตำบลที่ยากจน	คิดเป็นร้อยละ (%)	หมู่บ้านทั้งหมด	หมู่บ้านที่ยากจน	คิดเป็นร้อยละ (%)
1	เมืองเพชรบูรณ์	17	6	29.41	171	7	4.09
2	หล่มสัก	23	8	34.78	223	12	5.38
3	หล่มเก่า	9	6	66.66	95	23	24.21
4	หนองไผ่	13	10	76.92	124	26	20.96
5	เมืองสามพิน	9	8	88.88	113	22	19.47
6	วิเชียรบุรี	14	3	21.43	156	6	3.85
7	ศรีเทพ	7	3	42.86	91	3	3.29
8	ชนแดน	9	9	100	93	32	34.41
9	วังโป่ง	5	4	80	62	9	15.38
10	น้ำหนาว	4	4	100	29	13	44.82
11	เขาค้อ	3	7	100	63	16	25.39
รวม	11 อำเภอ	117	67	57.26	1,210	168	13.88

ตาราง ข้อมูลประชากรนกกระทาเขมร

ที่	หมู่บ้าน	หมู่	ตำบล	อำเภอ	เผ่า	๑๕๕	๑๕๖	๕	๖	๗	๘	รวม
๑	จ.เพชรบูรณ์ บ้านหนองดิน	๕	บ้านนาโง	หนองบัว	เผ่า ไทย	27 2	36 2	62 4	๙๐ 2	๑๑๗ 1	๑๓๐ 1	๖๖๖ 6
2	จ.แม่ฮ่องสอน	14	บ้านนา	"	เผ่า ไทย	143 8	161 9	276 19	301 7	246 4	251 -	1,074 21
3	จ.พิจิตร	๔	บ้านนา	บ้านนา	เผ่า ไทย	๔ 44	๔ 44	22 34	๒๙ 15	๕ ๑๑	3 16	๖3 135
4	จ.นครราชสีมา	4	บ้านนา	"	เผ่า ไทย	1 46	๑ 50	1 61	2 57	2 76	2 24	11 131
5	จ.สระบุรี	3	บ้านนา	"	เผ่า ไทย	๔ 148	๔ 160	4 193	๔ 189	11 ๑๑	10 ๑1	33 301
6	จ.ลำปาง	1	บ้านนา	"	เผ่า ไทย	15 15	14 25	221 36	234 17	150 32	125 20	300 99
7	จ.เชียงใหม่	3	"	"	เผ่า ไทย	5 45	7 47	10 72	13 84	8 48	30 22	81 212
8	จ.สุราษฎร์ธานี	๑	"	"	เผ่า ไทย	5 65	5 65	11 81	๑ 81	11 25	7 31	37 205
9	จ.นครราชสีมา	0	"	"	เผ่า ไทย	71 7 4	20 8 4	129 16 4	110 14 ๕	๑2 14 8	๑0 3 2	426 ๑๑ 17
10	จ.บุรีรัมย์	10	"	"	เผ่า ไทย	120 1 2	154 1 2	200 1 2	262 1 4	213 1 -	230 1 4	๑40 4 33
11	จ.นครราชสีมา	1	บ้านนา	"	เผ่า	70	๑3	130	114	139	134	547
12	จ.สุราษฎร์ธานี	2	"	"	เผ่า ไทย	147 1	190 1	133 1	186 1	118 -	271 2	๑14 4
13	จ.บุรีรัมย์	3	"	"	เผ่า	100	118	๑๑	122	104	112	๑27
14	จ.สุราษฎร์ธานี	4	"	"	เผ่า ไทย	151 2	161 3	266 3	321 7	327 1	308 1	1,315 9
15	จ.สุราษฎร์ธานี	5	"	"	เผ่า	107	112	165	223	322	325	1,055
16	จ.บุรีรัมย์	6	"	"	เผ่า ไทย	123 2	147 2	220 3	223 3	135 -	294 1	1,011 7
17	จ.สุราษฎร์ธานี	7	"	"	เผ่า	๑3	๑6	117	131	135	112	485
18	จ.เพชรบูรณ์ บ้านนา	8	บ้านนา	บ้านนา	เผ่า	๑๑	118	145	148	129	170	635
รวม (๑๕๕-๑๕๖)						1,354	1,553	2,261	2,480	2,381	2,121	10,202
รวม (๑๕๖-๑๕๗)						394	379	486	421	268	215	1,269
รวม						1,708	1,932	2,757	2,901	2,649	2,336	11,471

รายงานผลการสำรวจข้อมูล ชปฐ. และผลการเทียบเกณฑ์เป้าหมาย จังหวัดเพชรบูรณ์ 2540

๑ = ผ่านเกณฑ์ 0 = ไม่ผ่าน

ความจำเป็นพื้นฐาน	เป้าหมาย		ผลการสำรวจ		จำนวน	
	ร้อยละ	จำนวนทั้งหมด	ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ	นอ	ต้องแก้ไข
หมวดที่ 1 สุขภาพดี						
1. หญิงมีครรภ์รับการดูแลก่อนคลอด	80	12907 คน	12781 คน	98.9	1	0
2. หญิงมีครรภ์ได้รับการทำคลอด	95	12540 คน	12401 คน	98.9	1	0
3. หญิงมีครรภ์กินอาหารพอเพียง	91	12542 คน	12328 คน	98.3	1	0
4. เด็กแรกเกิดได้กินนมแม่	30	11228 คน	8791 คน	78.3	1	0
5. เด็กต่ำกว่า 1 ปี ได้วัคซีนครบ	95	12542 คน	12397 คน	98.8	1	0
6. เด็ก 0-5 ปี ได้รับการพดเชิด	90	52778 คน	50821 คน	96.3	1	0
7. เด็ก 6-18 ปี ได้ฉีกรักษาภาวะพิการ	90	110788 คน	108051 คน	97.5	1	0
8. เด็ก 6-12 ปี ได้วัคซีนครบ	100	70888 คน	68801 คน	97.5	0	1764
9. การไม่กินอาหารดิบ	90	141075 คน	113302 คน	80.3	0	27773
10. คนเฝ้าไข้มีการบริโภคผักผลไม้สด	60	141075 คน	132163 คน	93.7	1	0
11. สามี/ภรรยาได้รับอาหารครบถ้วนและ ได้มาตรฐาน รพ.	85	141075 คน	133469 คน	94.6	1	0
12. มีความรู้ในการใช้อา	90	141075 คน	121298 คน	86.0	1	0
หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย						
13. จัดปูพรม/ปูผ้าพลาสติกบนถาด	95	141075 คน	133535 คน	94.7	0	7540
14. มีและใช้ห้องน้ำถูกหลักสุขาภิบาล	95	141075 คน	134777 คน	95.5	1	0
15. มีน้ำสะอาดดื่มและบริโภค	95	141075 คน	127498 คน	90.4	0	13577
16. การได้บ้านเรือนมั่นคงถาวร	80	141075 คน	119038 คน	84.4	1	0
17. ไม่ถูกขโมย ทรัพย์สิน	95	141075 คน	128489 คน	91.1	0	12586
หมวดที่ 3 ศึกษาถนัดหน้า						
18. เด็ก 2-5 ได้รับบริการเลี้ยงดู	90	38102 คน	36397 คน	95.5	1	0
19. เด็กกลุ่มเกณฑ์ได้เข้าเรียน	100	75442 คน	69080 คน	91.7	0	1362
20. เด็กจบภาคบังคับเรียนต่อมัธยม	98	20343 คน	17746 คน	87.2	0	2597
21. เด็กได้รับการฝึกอบรมอาชีพ	80	3758 คน	2402 คน	63.7	0	1367
22. คน 14-60 ปี อ่านและเขียนได้	99	401416 คน	390372 คน	97.2	0	11044
23. รับรู้ข่าวสารทันตการ 3 ครั้ง	95	141075 คน	136827 คน	97.0	1	0
24. มีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์	80	141075 คน	137400 คน	97.4	1	0

รายงานผลการสำรวจข้อมูล จปฐ. และผลการเทียบเกณฑ์เป้าหมาย จังหวัดเพชรบูรณ์ 2540

1 = ผ่านเกณฑ์ 0 = ไม่ผ่าน

ความจำเป็นพื้นฐาน	เป้าหมาย		ผลการสำรวจ		จำนวน		
	ร้อยละ	จำนวนเต็มคน	ผ่านเกณฑ์	ร้อยละ	มส	ต้องแก้ไข	
หมวดที่ 4 ครอบครัวสุขสบาย							
25. คู่สมรส 15-44 คนทำเนืง	77	100288 คู่	96547 คู่	94.4	1	0	
26. ครอบครัวมีความอบอุ่น	90	141075 คน	124067 คน	87.9	0	17008	
27. มีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ	100	141075 คน	139803 คน	99.1	0	8172	
28. ป่วยด้วยโรคในจิตใจและทรัพย์สิน	100	141075 คน	139243 คน	98.7	0	1832	
หมวดที่ 5 รายได้มาก							
29. รายได้เฉลี่ย 20,000 บาทต่อปี	70	141075 คน	83117 คน	44.7	0	77958	
รายได้เฉลี่ยของครัวเรือน	6280 บาท						
หมวดที่ 6 อากาศแวดล้อม							
30. เป็นสมาชิกกลุ่ม	90	141075 คน	122957 คน	87.1	0	18218	
31. ไม่ใช้สิ่งผิดกฎหมาย	90	440812 คน	361930 คน	82.1	0	78882	
32. ร่วมกิจกรรมสาธารณะ	90	141075 คน	128715 คน	91.2	0	12360	
หมวดที่ 7 พาสู่คุณธรรม							
33. มีการปฏิบัติศาสนกิจ	90	141075 คน	125322 คน	88.9	0	15753	
34. คนในครัวเรือนไม่ติดสุรา	90	504408 คน	494257 คน	98.0	1	0	
35. คนในครัวเรือนไม่ติดการพนัน	90	504408 คน	410573 คน	81.4	0	93835	
36. ร่วมกิจกรรมสาธารณะ	90	141075 คน	134771 คน	95.5	1	0	
37. คนสูงอายุ/พิการรับการดูแล	90	133214 คน	49338 คน	36.7	0	8376	
หมวดที่ 8 บำรุงสิ่งแวดล้อม							
38. ครัวเรือนทำกิจกรรมอนุรักษ์	90	141075 คน	129362 คน	91.7	1	0	
39. ทำกิจกรรมร่วมกันสิ่งแวดล้อม	90	141075 คน	129533 คน	91.8	1	0	

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ. 2538-2540. (ชุดสำเนา)

กรมการปกครอง. สื่อสารในจังหวัดเพชรบูรณ์. แอกลายแผ่นพับ

การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. สำนักงาน. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

พ.ศ. 2518. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : 2538. 22 หน้า.

การประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงาน. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาศักยภาพของ
นักเรียนจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานการประถมศึกษาเพชรบูรณ์. 2540.

_____. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาศักยภาพของนักเรียนจังหวัดเพชร-
บูรณ์. เพชรบูรณ์. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. 2540. 77 หน้า.

_____. รายงานการประเมินคุณภาพนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการ
ศึกษา 2538. เพชรบูรณ์. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. 2539. 148 หน้า.

_____. รายงานการตรวจสอบคุณภาพนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการ
ศึกษา 2538. เพชรบูรณ์. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. 2539. 98 หน้า.

_____. สำนักวิจัยและปฏิบัติการทางศึกษาและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์.
รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษามาตรฐานของกระบวนการจัดการเรียนการ
สอน ระดับประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดเพชรบูรณ์. 2539. 278 หน้า.

_____. รายงานสภาพการจัดการศึกษา ข้อมูลพื้นฐาน ณ วันที่ 24 มกราคม
พ.ศ. 2542. 36 หน้า.

_____. สำนักวิจัยและปฏิบัติการทางศึกษาและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพชรบูรณ์.
รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษามาตรฐานของกระบวนการจัดการเรียนการ
สอน ระดับมัธยมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานศึกษาธิการ
จังหวัดเพชรบูรณ์. 2539. 278 หน้า.

การประถมศึกษาอำเภอวังโป่ง. เพชรบูรณ์. สำนักงาน. ประเพณีและสิ่งสำคัญในท้องถิ่น.

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังโป่ง. เพชรบูรณ์. 2533. 54 หน้า.

การประถมศึกษาอำเภอวังโป่ง. สำนักงาน. หน่วยศึกษานิเทศก์. พอชุนผาเมือง จิรบุรุษแห่ง
เมืองราศ. เพชรบูรณ์ : สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์.
2533. 56 หน้า.

การฝึกหัดครู, กรม. การอบรมสัมมนาแม่ข่ายมหานแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1/2536 จังหวัด
เพชรบูรณ์ 18-20 มกราคม 2536. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. 2536. 139
หน้า.

_____. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. แผนพัฒนาจังหวัดเพชร-
บูรณ์ 5 ปี (พ.ศ.2540-2544). เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชร-
บูรณ์. 2542. 101 หน้า.

_____. หน่วยศึกษานิเทศก์. การท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, กรม
ศาสนา. 2533. 188 หน้า.

การพัฒนาชุมชน, กรม. แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2540-2544) ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน. 2540.

เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงาน. ข้อมูลการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชร-
บูรณ์ ปี 2539/40. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. 2540.
เกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงาน. รายละเอียดโครงการและงบประมาณตามแผนปฏิบัติ
การพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรจังหวัด,
2539.

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์. รายละเอียดโครงการและงบ
ประมาณตามแผนปฏิบัติการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539. เพชรบูรณ์
: สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. 2539.

_____. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. รายละเอียดโครงการและ
งบประมาณตามแผนปฏิบัติการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539. เพชร-
บูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. 2539.

_____. แผนพัฒนาการเกษตรโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก. กรุงเทพฯ : กระทรวง
เกษตรและสหกรณ์. 2528. (เิดสำเนา)

_____. สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. ข้อมูลการเกษตรและ
สหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2539/40. เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์. 2539. 147 หน้า.

เกษม ชัยสิทธิ์. การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์. 2541. (บทสัมภาษณ์)

_____. 2541. (บทสัมภาษณ์)

กยบการจัดทำแผนลงทุนจังหวัด. คณะกรรมการ, ขั้นตอนการปฏิบัติการจัดทำแผนลงทุน
จังหวัด. กรุงเทพฯ : กระทรวงมหาดไทย. 2538.

- ข้อมูลเพื่อการพัฒนาชนบทกระทรวงมหาดไทย, ศูนย์ หมู่บ้านชนบทไทย ปี 2539 จากข้อมูล
พื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค). กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนารชนบท, 2540.
- คณะกรรมการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ : สำนักงาน. แผนการลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ
: สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537. 138 หน้า.
- คณะกรรมการการศึกษานวัตกรรมแห่งประเทศไทย. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดเพชร-
บูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์, 9 พฤษภาคม 2541. 117
พิมพ์.
- คณะฯ. มโนสาหร่าย. รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์
จากเครื่องมือประกอบอาชีพของชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สถาบัน
ราชภัฏเพชรบูรณ์ 2535, 161 หน้า.
- _____ รายงานการวิจัย เรื่อง การศึกษาภูมิปัญญาชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์
จากเครื่องมือประกอบอาชีพของชาวบ้านจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สถาบัน
ราชภัฏเพชรบูรณ์ 2535. 351 หน้า.
- จุฬาลงกรณ์. มหาวิทยาลัย. แผนลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2539. 84 หน้า.
- _____ โครงการศึกษาและจัดทำแผนการลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์. สถาบันวิจัย
สังคม. แผนลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานโครงการศึกษาและจัดทำ
แผนการลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539. 84 หน้า.
- จันนิยะ. ปฏิภาณกรรมกิจ และคณะ. เพชรบูรณ์ในอดีต. เพชรบูรณ์ : โรงพิมพ์ ดิสการพิมพ์,
2540. 89 หน้า.
- เจือ. นภราชเสนี. ประวัติเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สมุหนายกและแม่ทัพ
ใหญ่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2521. 198 หน้า.
- จังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงาน. การขนส่งภายในจังหวัดไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ.
รวมทิศ. แสงสว่างดี. การสำรวจพันธุ์มะขามหวานที่ปลูกในจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ. 2538.
เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ 2538.
- รวมทิศ. แสงสว่างดี. แร่วิทยา. ธนทวารวดี และพิริยพันธ์. ไชยเดช. การศึกษาชุมชนเพชรบูรณ์.
ม.ป.ท., 2536. 37 หน้า.
- รวมทิศ. แสงสว่างดี. จินตนา. สภาวิจัยสังคม และเทวัญจันทร์. สังข์แก้ว. รายงานการวิจัย เรื่อง
การสำรวจลายผ้าทอชนิดมัดหมี่จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
จังหวัดเพชรบูรณ์. สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์ 2540. 178 หน้า.

ชวนนิก แดงสวัสดิ์ รายงานการวิจัย เรื่อง ศึกษาวิธีการทำสวนมะขามหวานของเกษตรกร
ในจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ.2531-2532 เพชรบูรณ์ : ภาควิชาชีววิทยา คณะ

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2533, 154 หน้า

————— โครงการศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านเมืองนครเตี๊ยะ (โครงการสำรวจ
เพื่อการอนุรักษ์ศิลปกรรมท้องถิ่นเมืองนครเตี๊ยะ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชร
บูรณ์ พ.ศ.2539), ม.ป.ท., 2539, 97 หน้า

————— ระดับซีรั่มโคเลสเตอรอลในเกษตรกร โครงการไร่ฝ้าย อำเภอวิเชียรบุรี
จังหวัดเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2538

————— HDL-Cholesterol ในบุคคลที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ กัน เพชรบูรณ์ :
สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2538

ฐิติณี ขุชาติ อุดสานกรรมทองเที่ยว พิมพ์ครั้งที่ 2 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2533, 184 หน้า

เรืองใหม่, มหาวิทยาลัย. ข้อเสนอการศึกษาจัดทำแผนลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์ เชียงใหม่ :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536

————— ข้อเสนอการศึกษาจัดทำแผนลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์ เชียงใหม่ :
ศูนย์บริการวิชาการ และสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536

พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. ข้อมูลการตลาดจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2537,
เพชรบูรณ์ : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์, 2537, 190 หน้า

เดชชัย กระด่ายเมือก, การส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ : สำนักงาน
ท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์, 10 พฤษภาคม 2541

ค.จี.อี.ฮอลล์ ปังะวัติศาสตร์เขียตวันออกเฉียงใต้ เล่ม 1, แปลโดย วรณัฐภา สนิกวงศ์ ณ
อยุธยา และ คณะ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2526, 596 หน้า

ตำรวจราชานุกาฬ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา เทียบมณฑลเพชรบูรณ์ : ม.ป.พ. (จัด
สำเนา)

พจนานัที่ 1, กองพล, การพัฒนาโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ทบ. เลขที่ 335/41-28,
ม.ป.ท., 1 เมษายน 2541, 3 หน้า (จัดสำเนา)

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การ, ข้อมูลท่องเที่ยวเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : ม.ป.ป., 30 หน้า

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, สำนักงานพิษณุโลก แผน
ท่องเที่ยวภาคเหนือตอนล่าง, สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ม.ป.ป.

ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กทม. อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า, กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

————— การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อประเทศไทยในทุกทาง, กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

————— มาช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวกันเถอะ, กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540.

————— โครงการแผนตลาดการท่องเที่ยว, พิมพ์ครั้งที่ 2, ม.ป.ท. 2531, 36 หน้า.

————— เพชรบูรณ์, เอกสารแผ่นพับ.

————— สำนักงานภาคเหนือตอนล่าง, ปฏิทินท่องเที่ยวเพชรบูรณ์ 41, พิษณุโลก, ม.ป.ท. 2541.

————— การเป็นนักท่องเที่ยวที่ดี, (เอกสารแผ่นพับ).

————— “แนะนำเพชรบูรณ์”, กรุงเทพฯ : ค.ส.ท., ปีที่ 26 ฉบับที่ 7, 2529.

————— เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงผลการศึกษาและรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : ม.ป.ป., 21 หน้า.

————— รายงานเบื้องต้น การจัดทำแผนแม่บทส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์, 2538, 59 หน้า.

เทียมเล็ก, กุ๊กกวงค์, เพชรบูรณ์ 2528, กรุงเทพฯ : บริษัท มีเทด พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2528, 80 หน้า.

ธรรม - นาสี, แผนก, บัญชีรายละเอียดการจัดสรรเงินอุดหนุนโรงเรียนพระปริยัติธรรม, เพชรบูรณ์ : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540.

ธานี, สุรเกษม, รายงานการวิจัย เรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สถาบันวิทยุเพชรบูรณ์, 2538, 145 หน้า.

————— รายงานการวิจัย เรื่อง ความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : ภาควิชาวิทยาศาสตร์และนิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันวิทยุเพชรบูรณ์, 2539, 78 หน้า.

ธีระชัย, มังกรทอง, “ร่วมสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมประเพณีอุ้มพระดำน้ำเพียงหนึ่งเดียวในโลกที่เพชรบูรณ์”, เพชรบูรณ์ : 2539, 4 หน้า, (คัดค้าน).

เทนท์, ภิรักษ์เดช, 2541, บทสัมภาษณ์.

นิพนธ์นิติธรรม, นทว. ชนชาติไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวิภาดาสดพิมพ์, 2520.
156 หน้า.

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนครสวรรค์. การศึกษาความพร้อมขององค์กรที่ตอบสนองต่อการ
ส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี พ.ศ.2540. เพชรบูรณ์ : สำนักงานท่องเที่ยว
จังหวัดเพชรบูรณ์. 2540. 145 หน้า.

โบราณคดี, กษ. โครงการอุทยานประวัติศาสตร์. แผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ
โรงพิมพ์ไพศาลการพิมพ์, 2534. 100 หน้า.

บุญเลิศ พุทธเจริญ. ปัญหาสำคัญการปลุกมะขามหวานของเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท.,
2541. 2 หน้า. (บทสัมภาษณ์)

ประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบูรณ์ : สำนักงาน. แนะนำจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2539. เพชรบูรณ์
ม.ป.ท., 2539. 37 หน้า

ประชาสัมพันธ์จังหวัด. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์,
ประชาสัมพันธ์จังหวัด, 2541).

ประสิทธิ์ เวียงทอง. การท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์และแนวทางการพัฒนา. ม.ป.ท. 2541.

ประทีป. รูปเล่มจด. เอกสารประกอบการสอน สอ93 ห้องดินของเรา. เพชรบูรณ์. ม.ป.ท.,
ม.ป.ป., 71 หน้า

ประภาส พิวงจันทร์. การวิเคราะห์ชื่อหมู่บ้านและตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัด
เพชรบูรณ์. ปริญญาโท. กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2539. 305 หน้า.

ประเวศ ะสี และคณะ. ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการพัฒนาที่ยั่งยืน. พิษณุโลก : ชมรมศึกษา
เพื่อการพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยน. 2540. 84 หน้า.

ป่าไม้. กรม. สำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์. แผนการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2540. เพชรบูรณ์ : สำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์. 2540. 27 หน้า.

———. จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้. ม.ป.ป., 12 หน้า. (คัดสำเนา)

———. สำนักงานป่าไม้จังหวัดเพชรบูรณ์. กองแผนงาน. การตรวจเยี่ยมและมอบนโยบาย
ให้กรมป่าไม้. กรมป่าไม้. 2540.

เปรมฤดี ศรีเงิน. การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุดวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์. กศ.ม.
มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2540. 156 หน้า. (คัดสำเนา)

"พระราชบัญญัติไม้อ่อนมีดีพระราชกำหนดระเบียบราชการบริหารนครบาลเพชรบูรณ์ พุทธศักราช
2487". ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 61. ตอนที่ 56. หน้า 782-10 กันยายน 2487.

พาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ สำนักงาน ข้อมูลการตลาดจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2535

เพชรบูรณ์ : สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ 2535, 93 หน้า.

————— ข้อมูลการตลาดจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2538. เพชรบูรณ์ :

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ 2538, 172 หน้า.

————— ข้อมูลการตลาดจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2539. เพชรบูรณ์ :

สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเพชรบูรณ์ 2539, 159 หน้า.

พาณิชย์ กระทรวง. แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2540-2544) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1

จังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ : กระทรวงพาณิชย์ 2540.

เพชรบูรณ์ สำนักงานจังหวัด. แผนลงทุนจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, ม.ป.ป., 135 หน้า.

เพชรบูรณ์ จังหวัด. รายงานสรุปสำหรับผู้บริหารโครงการศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการและการจัดลำดับความสำคัญการลงทุนเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ เอสจีเอส สมไทรชนแบบทูล. เซอร์วิสเรส, 2539, 144 หน้า.

เพชรบูรณ์ สำนักงาน. บรรยายสรุป จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539, 32 หน้า.

เพชรบูรณ์ อำเภอเมือง. ทัศนะท้องถิ่นในพิธีเปิดอาคารที่ว่าการอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท. 2539, 48 หน้า.

เพชรบูรณ์ สำนักงาน. บรรยายสรุป จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539, 140 หน้า.

————— บรรยายสรุปจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์ 2537

————— แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ :

สำนักงานท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบูรณ์ 2540. (ยึดสำเนา)

————— แผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ.2540. เพชรบูรณ์ :

สำนักงานท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบูรณ์ 2541. (ยึดสำเนา)

————— ข้อมูลสถิติจำนวนราษฎรของจังหวัด แผนงานสำนักงานทะเบียน ตามหนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ ทม0310/0589 ลงวันที่ 12 มีนาคม 2541

เพชรบูรณ์ สำนักงานอุตสาหกรรม. ทำเนียบโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2539

เพชรบูรณ์ : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539.

พัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม เขตการศึกษา 7, สำนักงาน-รายงานติดตามประเมิน
การใช้หลักสูตรของสถานศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2536 เขตการ
ศึกษา 7, 2538, 238 หน้า,

พัฒนาชุมชนจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน-รายงานผลการสำรวจข้อมูล จปฐ. และการเขียน
เกณฑ์เป้าหมาย 2540 จังหวัดเพชรบูรณ์ เพชรบูรณ์ : พัฒนาชุมชน 2540, หน้า
2/2. (จัดสำเนา)

เพชรบูรณ์การปกครองจังหวัด, ทำเนียบตำบล หมู่บ้าน จังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2541,
เพชรบูรณ์ จังหวัด, ประชาคมเพชรบูรณ์, สรุปรายงานการประชุมประชาคมเพชรบูรณ์ ศึกษา
เพื่อพัฒนาสี่แยกอินโดจีน, 1/40 22 ตุลาคม, 2540, 7 หน้า,

เพชรบูรณ์พัฒนาชุมชน, จังหวัด, รายงานผลการสำรวจข้อมูล จปฐ. และผลการเขียนเกณฑ์
เป้าหมาย 2540, เพชรบูรณ์ : พัฒนาชุมชน 2540,

เพชรบูรณ์, วิทยาลัยครู, ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรม, นิทรรศการเอกลักษณ์ไทย, เพชร-
บูรณ์, 2524, 115 หน้า,

———— การสัมมนาวิชาการเรื่องจากนครบาลเพชรบูรณ์ถึงยุทธภูมิเขาค้อ
และภูหินร่องกล้า, เพชรบูรณ์ : วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์, 2533

———— เอกลักษณ์ไทย, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กษัตริย์ศาสนา, 2524, 16 หน้า,

เพชรบูรณ์, สถาบันราชภัฏ, รายงานการสำรวจแหล่งศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์
อำเภอศรีเทพ - อำเภอวิเชียรบุรี, เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2539,
100 หน้า,

———— รายละเอียดการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน
ของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น, เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชร-
บูรณ์, 2539, 27 หน้า

———— ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ รายงานการสำรวจแหล่งศิลปกรรม
ท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ อำเภอหล่มสัก, อำเภอวังโป่ง, เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏ
เพชรบูรณ์, 2538, 64 หน้า,

———— สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สถาบัน
ราชภัฏเพชรบูรณ์, 2539, 49 หน้า,

———— อินทนิลโพสต์, 2539, 49 หน้า,

เพชรบูรณ์, สำนักงานสถิติจังหวัด, สมุดรายงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์
อักษรไทย, 2537, 88 หน้า,

เพชรบูรณ์, สำนักงานจังหวัด. บรรยายสรุปจังหวัดเพชรบูรณ์ ประจำปี 2537. เพชรบูรณ์ :

สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์, 2537. 67 หน้า.

เพชรบูรณ์, สำนักงานจังหวัด. บรรยายสรุปจังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงานจังหวัดเพชรบูรณ์,

2533. 80 หน้า.

เพชรบูรณ์, องค์การบริหารส่วนจังหวัด. แผนการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : องค์การบริหารส่วนจังหวัด, 2533. 33 หน้า.

พลเลิศ พันธุ์วัฒนา. โครงการย้ายเมืองหลวงจากกรุงเทพฯไปเพชรบูรณ์ของรัฐบาลจอมพล

ป. พิบูลสงคราม. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศิลปากร, 2521. 239 หน้า.

พลเดช ปิ่นประทีป. 2020 พินนุโลก วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่แยกอินโดจีน.

พินนุโลก : โรงพิมพ์สุระสีห์กราฟฟิค, 2545. 283 หน้า.

พลศึกษาเพชรบูรณ์ วิทยาลัย. สรุปผลการดำเนินงานวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2540. งานวางแผนงบประมาณและติดตามผล กรมพลศึกษา

เอกสารลำดับที่ 7/2540. เพชรบูรณ์ : วิทยาลัยพลศึกษาเพชรบูรณ์, 2540.

_____ แผนปฏิรูปวิทยาลัยพลศึกษาจังหวัด ตามนโยบายปฏิรูปการศึกษา

งานวางแผนงบประมาณและติดตามผล กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารลำดับที่ 8/2540.

เพชรบูรณ์ : วิทยาลัยพลศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540.

ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอหนองไผ่, การ. รายงานข้อมูลสำคัญประจำเดือน 2541. เพชรบูรณ์ :

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอหนองไผ่, 2541. 48 หน้า.

ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, การ. รายงานข้อมูลสำคัญ ประจำเดือนตุลาคม 2539.

เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, 2539. 22 หน้า. (กีดลำเนา)

_____ รายงานประจำปี 2536. เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชร

บูรณ์, 2536. 41 หน้า.

_____ รายงานข้อมูลสำคัญ ประจำเดือนมกราคม 2541. เพชรบูรณ์ : การไฟ

ฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, 2541. 127 หน้า.

_____ รายงานข้อมูลสำคัญ ประจำเดือนมีนาคม 2541. เพชรบูรณ์ : การไฟฟ้า

ส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, 2541. 374 หน้า.

ไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอดงหลวง, การ. สรุปผลการดำเนินงานประจำเดือนมกราคม 2541. เพชรบูรณ์ :

การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค อำเภอดงหลวง, 2541. 35 หน้า.

ภาคเหนือ, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศูนย์การพิมพ์ดวงมณี, 2532. 354 หน้า.

มหาดไทย, กระทรวง, ขั้นตอนการปฏิบัติการจัดทำแผนลงทุนจังหวัด, กรุงเทพฯ : คณะ

กรรมการเกี่ยวกับการจัดทำแผนลงทุนจังหวัด กระทรวงมหาดไทย, 2536.

————— คู่มือการใช้ไฟฟ้าอย่างปลอดภัยและการประหยัดไฟฟ้า, เพชรบูรณ์ :
การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค, 2539, 18 หน้า

————— ประวัติไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์วิจิตรเพชร, 2535, 134 หน้า.

————— ประวัติขนาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดเพชรบูรณ์, พิมพ์ครั้งที่ 2,
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิจิตรเพชร, 2535, 134 หน้า.

————— ประวัติขนาดไทยส่วนภูมิภาค ส่วนภูมิภาค, พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์วิจิตรเพชร, 2535, 138 หน้า.

————— กรมการพัฒนาชุมชน, รายงานคุณภาพชีวิตของคนไทย ปี 2539 จาก
ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.), กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน, กระทรวง
มหาดไทย, 2539, 222 หน้า.

————— สำนักงานสถิติจังหวัด, สมุดรายงานสถิติจังหวัด, เพชรบูรณ์ : สำนักงาน
สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, กระทรวงมหาดไทย, 2537.

————— สำนักงานสถิติจังหวัด, สมุดรายงานสถิติจังหวัด, เพชรบูรณ์ : สำนักงาน
สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, กระทรวงมหาดไทย, 2538.

————— สำนักงานสถิติจังหวัด, สมุดรายงานสถิติจังหวัด, เพชรบูรณ์ : สำนักงาน
สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, กระทรวงมหาดไทย, 2540.

ราชภัฏเพชรบูรณ์, สถาบัน, หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์
เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมประจำ
จังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : หน่วยงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรมท้องถิ่น
จังหวัดเพชรบูรณ์, 2538, 55 หน้า.

แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง, ข้อมูลพื้นฐานหมู่บ้านชาวเขาจังหวัดเพชรบูรณ์และ
จังหวัดเลย, กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2538, 63 หน้า.

————— ผลการดำเนินงานประจำปีศูนย์พัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาจังหวัด
เพชรบูรณ์ 2539, เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2539, 45 หน้า.

————— แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (พ.ศ.2540-2544) จังหวัดเพชรบูรณ์
กรุงเทพฯ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม, 2540.

- เลขานุการมหาวิทยาลัย, สำนักงาน, เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา แนวทางประสานงาน
การดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม 13- 14 สิงหาคม 2539 ณ
โรงแรมอิมพีเรียลฮารา จังหวัดแม่ฮ่องสอน, 2539.
- วิจิตร ไชยพัฒน์, มะขามหวาน, กรุงเทพฯ : โครงการหนังสือภาพธรรมชาติ, น.ป.ป., 72 หน้า.
- วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม, กระทรวง, สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพชร-
บูรณ์, สิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
จังหวัดเพชรบูรณ์, น.ป.ป., 48 หน้า.
- วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, ศูนย์, คู่มือปฏิบัติการของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปกรรม
ท้องถิ่น, เพชรบูรณ์, ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, น.ป.ป., 39 หน้า.
- วัฒนา ศักมาตย์, ภูมิหลังหมู่บ้านจังหวัดเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สำนักวิจัยและให้บริการ
ศึกษา, วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์, 2539, 67 หน้า.
- วางแผนและพัฒนา, สำนัก, สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, นโยบายคณะกรรมการสถาบันราชภัฏ
สถาบันราชภัฏเพชร(ค.ส.ส.) คณะกรรมการสภาประจำบูรณ์ (ส.ป.ส.), พ.ศ.2540-
2544.
- รายงานประจำปี 2540 สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : สถาบัน
ราชภัฏเพชรบูรณ์, 2541, 148 หน้า.
- วิจารณ์และฝึกอบรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, กอ. อุตสาหกรรมท่องเที่ยว, น.ป.ท.,
น.ป.ป., 28 หน้า.
- วินิจ วีระกมล, การจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์,
2532, 353 หน้า.
- วิศิษฐ์ ไชยพัฒน์, สภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์และแนวทางการพัฒนา, เพชร-
บูรณ์ : น.ป.ท., 2541.
- วิศิษฐ์ชัย บุญเลิศ และจุฬพงษ์, วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการด้านเกษตรและ
อุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, คณะกรรมการประชาชนจังหวัดเพชรบูรณ์ : ศึกษา
เพื่อการพัฒนาเชียงใหม่โคจีน ค.ศ.2020 (พ.ศ.2563), (จัดพิมพ์).
- ศรีเพ็ญ จิตตะศรี, อุสม, จินตลีลา และจุฬทัศน์, พายรรณต์, ประวัติการสร้างอนุสาวรีย์พ่อ
ขุนมาเมือง, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์วิบูลย์, 2535, 299 หน้า.
- ศิลปวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์, ศูนย์, ของดีเมืองเพชรบูรณ์, เพชรบูรณ์ : โรงพิมพ์สุทัศน์การ
พิมพ์, 2539, 160 หน้า.

- วัฒนธรรมพื้นบ้านด้านขนบธรรมเนียมประเพณีจังหวัดเพชรบูรณ์.
ม.ป.ท. : 2531, 77 หน้า.
- ศิลปากร, กรม. กองโบราณคดี. โครงการอุทยานประวัติศาสตร์. ชุมชนก่อนเมืองศรีเทพ.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ฟ้าแจ้งไทพว, 2534, 151 หน้า.
- รายงานทางวิชาการเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำแผนแม่บทโครงการ
อุทยานประวัติศาสตร์ศรีสังขาลย์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมานพันธ์, 2533, 220 หน้า.
- แผนแม่บทอุทยานประวัติศาสตร์ศรีเทพ. นครสวรรค์ : โรงพิมพ์โกลบอลการ
พิมพ์, 2534, 160 หน้า.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมการศึกษาค้นคว้า. สรุปผลการวิจัยแบบมีส่วนร่วมสำหรับการประชุม
สัมมนาทางวิชาการเรื่องสถาบันอุดมศึกษากับการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น.
กำแพงเพชร : วิทยาลัยครูกำแพงเพชร, 2536, 143 หน้า.
- กรมวิชาการ. รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพ
นักเขียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาด
พร้าว, 2540, 289 หน้า.
- กรมอาชีวศึกษา. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2541, 117 หน้า.
- แผนพัฒนาอาชีวศึกษา ระยะ 15 ปี (พ.ศ.2540-2544) ของกองการ
ศึกษาอาชีว, กรุงเทพฯ : กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. การทดลองนำร่อง
การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา,
2540, 193 หน้า.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. สู่ความเข้าใจวัฒนธรรม.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อินทรี ฟรินติ้ง กรุ๊ป, 2533, 199 หน้า.
- สำนักงานปลัดกระทรวง. แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการ "เพื่อวิถีชีวิตไทยในประชา
คมโลก". กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2540, 97 หน้า.
- แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-
2544) ของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2541,
52 หน้า.
- แผนพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์. กระทรวงศึกษาธิการ. ประจำปีงบ
ประมาณ 2540-2544, 28 หน้า.

- _____. สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. สำนักงาน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สำหรับวิทยาลัย
ชุมชน. พุทธศักราช 2538. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2538.
- ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กรม. โครงการผู้นำอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม. สิ่งแวดล้อมจังหวัด
เพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : โครงการผู้นำอาสาพัฒนาสิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพ
สิ่งแวดล้อม, 2539.
- _____. สิ่งแวดล้อมจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : โครงการผู้นำอาสาพัฒนา
สิ่งแวดล้อม กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2539.
- สถิติจังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงาน. รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัว
เรือน. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์, 2537.
- _____. สมุดรายนามสถิติจังหวัด. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2537.
- _____. สมุดรายนามสถิติจังหวัด. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสถิติจังหวัดเพชรบูรณ์.
2540, 99 หน้า.
- สถิติสังคม. กทม. ตารางสถิติโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรระดับจังหวัด
กุมภาพันธ์ 2540. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540.
- สถิติแห่งชาติ. สำนักงาน. ตารางสถิติโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร รอนที่ 1
(กุมภาพันธ์) พ.ศ.2540 ระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2540.
- _____. ตารางสถิติโครงการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร รอนที่ 3
(สิงหาคม) พ.ศ.2538 ระดับจังหวัด. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2538.
- _____. รายงานผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน
พ.ศ.2537. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2537.
- _____. รายงานผลเบื้องต้น สัมมนาอุตสาหกรรม พ.ศ.2540 (งานนับจ
ทะเบียนสถานประกอบการอุตสาหกรรมและธุรกิจ พ.ศ.2539) จังหวัดเพชร
บูรณ์ (เฉพาะในเขตเทศบาลและสุราษฎร์). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี, 2540.
- สหกรณ์จังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงาน. รายงานประจำปี. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสหกรณ์จังหวัด
เพชรบูรณ์, 2541, 25 หน้า.
- สาธารณสุข. กระทรวง. โรงพยาบาลเพชรบูรณ์. รายงานประจำปี 2537. เพชรบูรณ์ : โรงพยาบาล
เพชรบูรณ์. กระทรวงสาธารณสุข, 2537, 44 หน้า.
- _____. รายงานประจำปี 2538. เพชรบูรณ์ : โรงพยาบาลเพชรบูรณ์. กระทรวง
สาธารณสุข, 2538, 96 หน้า.

- _____ รายงานประจำปี 2539. เพชรบูรณ์ : โรงพยาบาลเพชรบูรณ์. กระทรวง
สาธารณสุข, 2539, 95 หน้า.
- _____ สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, สำนักงาน. ผลงานการบริการประชาชนดีเด่น ด้านสาธารณสุข
จังหวัดเพชรบูรณ์ ปี 2540. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์,
2540, 345 หน้า.
- _____ แผนพัฒนาจังหวัด (พ.ศ.2540-2544), (เพชรบูรณ์ : สำนักงาน
สาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540, 200 หน้า.
- _____ รายงานผลการระบาดของโรคในจังหวัดเพชรบูรณ์ พ.ศ.2538-
2540. เพชรบูรณ์ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, 2540, 102 หน้า.
- _____ สรุปงานการเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา เดือนมกราคม 2541. เพชร-
บูรณ์ : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบูรณ์, 2541, 12 หน้า.
- _____ สำนักรู, แผนก. รายงานข้อมูลจำนวนนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม ปีการศึกษา 2540.
ม.ป.พ. : 2540.
- _____ สีน อินทร์ทอง. ประวัติอำเภอบึงสามพันและประวัติหลวงพ่อบึงสามพัน. เพชรบูรณ์ :
ม.ป.พ., ม.ป.ป., 9 หน้า.
- _____ สุนทร จันทะวงษ์. ประเพณีท้องถิ่นอำเภอหล่มเก่า. เพชรบูรณ์ : ม.ป.พ. 2539, 42 หน้า.
- _____ _____ เมืองหล่มเก่า. เพชรบูรณ์ : ม.ป.พ., 2539, 13 หน้า.
- _____ สุนทรี พรหมเมศ. ชาวเขาในประเทศไทย. ภาควิชาสังคมวิทยา. คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2529, 218 หน้า.
- _____ สุภัทรทิศ ศิริกุล. ม.จ. ประวิศศาสตร์เอเซียอาคเนย์ ถึง พ.ศ.2000. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนัก
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2522, 257 หน้า.
- _____ สุมาลี กระจ่ายศรี. วรรณกรรมนิทานทรงเครื่องจากสมุดไทย. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ประสานมิตร, 2528, 329 หน้า.
- _____ สุรินทร์ จันทะคิด. การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านในลุ่มแม่น้ำป่าสัก
ตอนบน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2475-2535. เพชรบูรณ์ : ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษย-
ศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์, 2536.
- _____ _____ จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, ม.ป.ป., 16 หน้า.
- _____ _____ เอ็ดสำเนา
- _____ _____ ชื่อเมืองหล่มเก่า. เพชรบูรณ์ : สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์, 2541, ๑๗ หน้า.

สุวรรณีย์ คูนวงศ์. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์. ม.ป.ท., 2541. (อัต
สำเนา และบทสัมภาษณ์)

เสรี เพชรบูรณ์. 2541. บทสัมภาษณ์

แห่งประเทศไทย. สำนักคณบดี, ธนาคาร, เงินฝากและเงินให้สินเชื่อของสาขาธนาคาร
พาณิชย์ในจังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์ : ม.ป.ท., 2541. 2 หน้า. (อัตสำเนา)

อุตสาหกรรม, กระทรวง. แผนพัฒนาจังหวัด 5 ปี (2540-2544) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1
จังหวัดเพชรบูรณ์. กระทรวงอุตสาหกรรม. ม.ป.ป., 14 หน้า.

อุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์. สำนักงาน. รายงานประจำปี 2541, 32 หน้า.

เอกชัย ไคเจริญ, สุวัฒน์ หิโนโยชัย. พัฒนาการระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย,
กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2540.

เอ็นไวเนสต์. โครงการศึกษาพื้นที่เพื่อกำหนดเขตประกอบการอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์
เพชรบูรณ์, 2541.

รายนามคณะกรรมการวิจัยที่เข้าร่วมประชุม
เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2541
ณ ห้องประชุม 1 สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์
เวลา 09.00 น. เป็นต้นไป

1. รองศาสตราจารย์ฐานิต แสงสุวัณธ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา สนามชัยสกุล
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุไร กัญญา
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมคาย หมื่นสาย
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประนอม ศรีเงิน
6. นางเพ็ญจันทร์ สว่างใส
7. นางสาวนงนวิญ สุนทรสารกุล
8. นางกมล นุเดช
9. นางคัมภีร์ อุดมยิ่ง

รายนามคณะกรรมการชี้ทิศทางของจังหวัดที่เข้าร่วมประชุม

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เรศชัย ไชยรัตน์ ประธานกรรมการ
2. นายวิมล ปาจิณธ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนทร จันทร์ดี
4. นายประเสริฐ งามพันธุ์
5. นายวิชัยภูมิ นุโณ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิเศษศักดิ์ เสงี่ยม
7. นายมงคล สนามชัยสกุล
8. นายประจวบ กัญญา
9. นายพิทักษ์ หมื่นสาย
10. นายธวัช ฐาปนกุล
11. นายบุญเลิศ พุทธเจริญ
12. นางวิภาวรรณ กิณณียง
13. ดร.สุพา มงคลปราบ
14. นางสาวชานี จิณจชาติ

ข้อเสนอแนะของคณะกรรมการวิชาชีพทางให้แก่วิชาการวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

1. ให้แยกประเด็นองค์ความรู้ออกเป็น 13 ประเด็น ตามความต้องการของ สทศ
2. ให้หาแนวทางกำหนดทั้ง 13 อำเภอ รวมทั้งขนาดพื้นที่ จำนวนประชากร แสดงในรูปแบบของตารางและให้ใช้ข้อมูลใหม่สุด ขอได้จากปกครองจังหวัดเพชรบูรณ์

3. การอพยพแรงงานให้เพิ่มเติม โดยขอข้อมูลจากสวัสดิการแรงงานและสังคม

4. การตั้งถิ่นฐานให้แยกเป็นยุคให้ชัดเจน

5. การทำงานในจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรบอกเป็นตัวเลขปัจจุบัน

6. ให้มีรายละเอียดเกี่ยวกับ กฏ (ความจำเป็นพื้นฐาน) ไว้ในภาคผนวก

7. หน่วยงานพื้นที่ ควรเป็นหน่วยเดียวกัน เช่น เนินไร่ หรือเป็นกิโลเมตร

8. จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการปนเปื้อนของค่าเงิน และควรบอกรายละเอียดของจำนวน

ทรัพยากรที่เหลือ เช่น ป่าไม้ในปัจจุบันเหลือจำนวนเท่าใด

9. ไม่ยึดรายชื่อผู้นำการเมืองท้องถิ่นออก เพราะจะเกิดปัญหาเนื่องจากไม่ได้ใส่ทุกคน

10. กรณีปัญหาท้องถิ่นให้บอกแค่เพียงว่าในตำบลใดบ้างไม่ควรใส่ชื่อเพราะถ้าใส่ไม่หมดจะมีปัญหาตามมา สำหรับกรณีปัญหาที่มีในเอกสาร เช่น นิทานกลอนใจ ไม่ควรใส่ลงไป ส่วนกรณีปัญหาชาวบ้านให้ใส่เฉพาะที่สำคัญให้ตัดรายละเอียดลงในหน้า 80 ของไทม์แนล เท่านั้นเฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ ส่วนรายละเอียดอื่นมีโลกควรตัดออก

11. การโทรศัพท์ ไปรษณีย์ ไฟฟ้า และประปา ผู้รับผิดชอบขององค์กรเหล่านี้จะนำข้อมูลที่เป็นปัจจุบันที่สุดมาให้สำนักวิจัยไม่ไปล้าสมัยนำหลักการประชุมเสร็จ

12. สำหรับเรื่องการท่องเที่ยว ให้ใส่แค่ประเด็นที่สำคัญที่สอดคล้องกับ ททท. ควรยกตัวอย่างออกเป็นประเด็น เช่น การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมที่มีที่ใด การท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติมีที่ใด เป็นต้น

13. เรื่องการศึกษา ควรมีตัวชี้บ่งชี้การศึกษาอยู่ในระดับใด ควรมีงานวิจัยอ้างอิงเพิ่มเติม

14. รายได้ของประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ เฉลี่ยแต่ละคน ควรระบุด้วย

15. ข้อมูลด้านสาธารณสุข ควรเพิ่มเติมสถิติที่ก่อให้เกิดโรคระบาด มีในอาชีพใดมาก

16. ควรระบุตัวชี้วัดเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชนในจังหวัด

คณะกรรมการชี้วัดและผู้เข้าร่วมประชุมได้เสนอข้อคิดเห็นให้เพิ่มเติมข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทางกายภาพและประวัติการตั้งถิ่นฐาน

1.1 ข้อมูลทางกายภาพ ควรใช้แผนที่ปัจจุบันแสดงไว้อย่างชัดเจน

1.2 ประวัติการตั้งถิ่นฐาน ควรแบ่งเป็นยุค เป็นสมัย

2. ประชากร ชชาติพันธุ์ และการอพยพแรงงาน

2.1 กลุ่มชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ หมู่บ้าน ควรแยกให้ครบเป็น 4 หมู่บ้าน ตามที่ได้พูดไว้ในเอกสาร

2.2 สำหรับการอพยพแรงงานให้ดูข้อมูลเพิ่มเติมที่แรงงานจังหวัด เพราะข้อมูลที่มีอยู่ใน ปี พ.ศ.2539 น่าจะมีข้อมูลที่ทันสมัยมากกว่านี้ ควรระบุกรายได้เฉลี่ยของประชาชนต่อปีด้วย และสถิติการว่างงานควรมีตัวชี้วัดด้วย

3. การเมืองการปกครอง

3.1 ด้านการเมืองการปกครองในจังหวัดเพชรบูรณ์ควรแสดงตารางในแต่ละตำบล ว่ามีพื้นที่ จำนวนเท่าใด แลองค์.ศ.ที่ตั้งอำเภอ จำนวนประชากร เพศ ตำบล หมู่บ้าน สุขาภิบาล หรือ อบต. เพราะจะได้กระชับรัด เข้าใจได้ง่าย

4. เศรษฐกิจ : เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ การเงิน การธนาคาร การลงทุน

4.1 ควรมีข้อมูลรายละเอียดว่าสภาพพื้นที่ที่มีการใช้สภาพพื้นที่ในการทำนา ทำไร่ จำนวนเท่าใด และเศรษฐกิจของจังหวัด ส่วนใหญ่ได้มาจากสาขาใดบ้าง เช่น สาขาพืช จำนวนเท่าใด สาขาสัตว์ จำนวนเท่าใด เป็นต้น

4.2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมที่มีอยู่ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีจำนวนเท่าใด และเป็นอุตสาหกรรมเกี่ยวข้องกับประเภทใด ควรระบุด้วย

4.3 การคลังจังหวัดเพชรบูรณ์มีรายรับ และรายจ่ายเท่าใด ควรหาข้อมูลปัจจุบัน มีจำนวนสหกรณ์ทั้งหมดเท่าใด แยกออกมาเป็นกี่ประเภท แต่ละสหกรณ์มีสมาชิกจำนวนเท่าใด ควรใส่รายละเอียด

5. การศึกษา

5.1 ควรมีผลงานวิจัยของหน่วยงานที่รับผิดชอบเพื่อแสดงศักยภาพ

6. การสาธารณสุข

6.1 ข้อมูลด้านสาธารณสุข ควรเพิ่มเติมอาชีพที่ก่อให้เกิดโรคเอดส์ มีในอาชีพใดมาก

6.2 ควรระบุตัวชี้วัดเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชนในจังหวัด

7. ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

7.1 จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการพบแร่ทองคำเงิน และควรบอกรายละเอียดของจำนวน ทรัพยากรที่เหลือนับปัจจุบัน เช่น ป่าไม้ในป่าปัจจุบันเหลือจำนวนเท่าใด

8. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในจังหวัดเพชรบูรณ์

8.1 มีนักวิทยาศาสตร์ภายในจังหวัดเพชรบูรณ์หรือไม่ มีหน่วยงานใดบ้างที่มีนักวิทยาศาสตร์

9. การท่องเที่ยวของจังหวัดเพชรบูรณ์

9.1 การท่องเที่ยว ให้ได้แก่ประเด็นที่สำคัญที่สอดคล้องกับ ททท. ควรยกตัวอย่างสักกเป็นประเด็น เช่น การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรมมีที่ใด การท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติมีที่ใด แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และศาสนา ควรแยกแยะยกตัวอย่างเป็นเรื่อง ๆ ไป เป็นต้น

10. วัฒนธรรมและศาสนา

10.1 ควรระบุว่าทางภาคใดของจังหวัดได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมมาจากแหล่งใดบ้าง เช่น ทางตอนใต้ของจังหวัด ทางตอนเหนือของจังหวัด ได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมจากแหล่งใด และควรสัมภาษณ์ผู้สูงอายุที่มีความรู้เกี่ยวกับด้านวัฒนธรรม เช่น พ่อแม่ แม่เฒ่า เป็นต้น

10.2 ทางด้านศาสนา หรือมูลึกมีอยควรหาเพิ่มเติม ถ้าไม่มีควรไปสัมภาษณ์ท่านเจ้าคณะจังหวัดเพชรบูรณ์

11. การสื่อสารและการคมนาคม

11.1 การโทรศัพท์ ไปรษณีย์ ไฟฟ้า และประปา การคมนาคม ผู้ที่มีลักษณะขององค์การเหล่านั้นจะนำข้อมูลที่เป็นปัจจุบันกลับมาช่วยให้สามารถวิจัยในสปีดาให้ทันถึงการประชุมเสร็จ โดยจะนำข้อมูลเก่าไปแก้ไขเพิ่มเติม

12. ทรัพยากรบุคคล ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

12.1 ให้ได้รายชื่อคนมีการเมืองท้องถิ่นออก เพราะจะเกิดปัญหาเนื่องจากไม่ได้ใช้ทุกคน

12.2 ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้บอกแค่เพียงว่าเป็นภูมิปัญญาด้านใดบ้าง ไม่ควรใส่ชื่อบุคคล เพราะถ้าใส่ชื่อบุคคลไม่ครบจะมีปัญหาตามมา สำหรับภูมิปัญญาที่มีในเขตตัว เช่น ภูมิปัญญาที่ให้นิทานสอนใจ ไม่มีใครใส่ลงไป ส่วนภูมิปัญญาชาวบ้านให้ใส่เฉพาะตัวภูมิปัญญาที่รู้จักมาจนถึงปัจจุบัน ควรคัดลอกเอาชื่อในหน้า ๘๘ ออกให้หมด เหลือแค่เฉพาะเนื้อหาที่สำคัญ สำหรับรายชื่อของภูมิภาคควรคัดลอก

13. วิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ ใน 5-๑๐ ปี ข้างหน้า

สำหรับวิสัยทัศน์ให้ไปสัมภาษณ์ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าหน่วยงานในจังหวัดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและองค์ความรู้ในจังหวัดเพชรบูรณ์

บทคัดย่อ (ภาษาไทย)

หัวข้อวิจัย : การประเมินสถานการณ์ทางองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์

ชื่อผู้ทำการวิจัย : รองศาสตราจารย์ชวนพิศ แฉะทวีรัตน์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา สนานศรีสกุล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรณกานท์ หมีนลาอ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภูไท กิบุญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพบรณฤดี ศรีเงิน

นางประไพจันทร์ สังข์แก้ว

นางสาวเชษฐาญ์ สุนทรการกุล

นายกรณ บุนทศ

นางศันสนีย์ ชุตม์อำง

ที่ปรึกษานักวิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิดชัย ไชศรีธนชัย

โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อประมวลความรู้ของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ประกอบไปด้วย ข้อมูลทางกายภาพและ
ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นฐาน ประชากร ชาติพันธุ์ และการอพยพแรงงาน การเมืองการปกครอง
เศรษฐกิจ : เกษตกรรม อุตสาหกรรม การบริการ การเงิน การธนาคาร การค้า การลงทุน
การศึกษา การสาธารณสุข ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
การท่องเที่ยว วิถีวัฒนธรรม และศาสนา การสื่อสารและการคมนาคม ทรัพยากรบุคคล ขุมชน
ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหา โอกาส จุดอ่อน จุดแข็ง และวิสัยทัศน์ในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์

3. เพื่อเสนอแนะทางวิจัยและการลงพหุความรู้ที่ใช้ในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์

4. เพื่อสร้างนักวิจัยภายในท้องถิ่น โดยมีสถาบันวิทยุเพชรบูรณ์เป็นจุดเชื่อมโยง

5. สร้างความพร้อม ศักยภาพ ความภาคภูมิใจ สักดิ์ศรี และความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นใน

จังหวัด โดยอาศัยการวิจัยที่มีกระบวนการ การมีส่วนร่วมและเรียนรู้ของคนในท้องถิ่นร่วมกัน

6. ขยายเครือข่ายการวิจัยเกี่ยวกับจังหวัด

วิธีดำเนินการวิจัย

ได้ทำการศึกษาจากเอกสาร รายงานการวิจัย แผนที่ ภาพถ่ายประจำปีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทำการสัมภาษณ์ผู้รู้ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารองค์กรต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน สัมภาษณ์ผู้มีปัญญาท้องถิ่นและผู้รู้เฉพาะเรื่อง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นศึกษาดังกล่าวความต้องการของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยซึ่งแบ่งออกเป็น 13 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทางกายภาพและประวัติการตั้งถิ่นฐาน
2. ประชากรชาติพันธุ์ และการอพยพแรงงาน
3. การเมืองการปกครอง
4. เศรษฐกิจ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม การบริการ การเงิน การธนาคาร การค้า การลงทุน
5. การศึกษา
6. การสาธารณสุข
7. พหุวิทยาการและสิ่งแวดล้อม
8. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
9. การท่องเที่ยว
10. วัฒนธรรม และศาสนา
11. การสื่อสารและการคมนาคม
12. พหุวิทยาการบุคคล ชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น
13. วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดใน 5-10 ปี ข้างหน้า

ได้นำเอกสารทั้งหมด บทความสัมภาษณ์บุคคล และผู้รู้ต่าง ๆ มาจัดระบบด้วยการประมวล การตีความ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ นำมาจัดเป็นระบบองค์ความรู้ แยกเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้กระบวนการคิดดังต่อไปนี้
กรอบความคิดของการวิจัยจะเป็นสถานการณ์องค์ความรู้เกี่ยวกับจังหวัด (Conceptual Framework)

การประเมินสถานการณ์องค์ความรู้ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้เปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้มีส่วนร่วมและมีมุมมอง ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องของข้อมูลและความต้องการในการพัฒนาองค์ความรู้แห่งจังหวัดเพชรบูรณ์ให้ถูกต้อง รวมทั้งข้อเสนอแนะ และแนวคิดในการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ให้เปิด

โอกาสให้ชุมชน ผู้รู้ และผู้นำมาเป็นคณะกรรมการที่ศึกษางาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดอย่างแท้จริง

แยกเป็นองค์ความรู้เป็นด้าน เพื่อนำมาจัดคำเป็นเอกสารฉบับร่างเกี่ยวกับการประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 13 ประเด็น และนำเสนอคณะกรรมการที่ศึกษางาน 4 ครั้ง ประชุมคณะนักวิจัย เพื่อแก้ไขเอกสารตามประเด็นที่คณะกรรมการที่ศึกษางานเสนอแนะ รวมทั้งหมด 8 ครั้ง แล้วนำเสนอเอกสารฉบับร่างเกี่ยวกับการประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ถูกต้องโดยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ศึกษางาน ส่งไปยังหน่วยงานต้นเรื่องที่เกี่ยวเนื่องเพื่อทำการตรวจสอบข้อมูลพบทวนอีกครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อความถูกต้องของข้อมูลในเอกสารก่อนที่จะนำมาทำประชาวิจารณ์ และทำการแก้ไขเอกสารอีกครั้งหนึ่งตามข้อเสนอแนะของหน่วยงานต้นสังกัดที่เกี่ยวข้อง หลังจากได้นำเอกสารฉบับร่างเกี่ยวกับการประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ไปสู่ประชาคม การทำประชาวิจารณ์ โดยได้เชิญตัวแทนหน่วยงานต่าง นักวิชาการ ผู้สนใจ ทั้งในระบอบราชการและนอกกระบวนการเข้าร่วมกันถึง แสดงความคิดเห็น และเสนอแนะเพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวมีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด ซึ่งในเอกสารฉบับนี้มีข้อมูลบางประเด็นมีความละเอียดมากขึ้นไป ได้แก่ ประวัติการตั้งถิ่นฐาน และการท่องเที่ยว เนื่องจากมีเอกสารที่ใช้ทำการศึกษา ค้นคว้ามีจำนวนมาก จึงทำให้รายละเอียดการวิจัยฉบับร่างนี้มีความสมบูรณ์ มีลักษณะทั่วไปทางด้านหัวข้อ และหัวข้อเรื่อง ส่วนข้อมูลทางด้านสาขามีจำนวนน้อย เพราะมีเอกสารที่ให้ศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวมีจำนวนน้อย จึงต้องทำการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าคณะจังหวัดทั้งฝ่ายนิคายและฝ่ายธรรมยุตแทน แต่ได้ข้อมูลเพิ่มไม่มากนัก จากงานวิจัยฉบับนี้ทำให้มีการสร้างเครือข่ายนักวิจัยระดับท้องถิ่นด้วยการให้ข้อมูลและร่วมวิจารณ์แสดงความคิดเห็น ส่วนการวิเคราะห์โอกาสของจังหวัดเพชรบูรณ์ จุดอ่อน จุดแข็ง ข้อที่ควรระงับการวิจัย แบ่งสู่ฝึกในอนาคต และหัวข้อวิจัยแก่ที่พัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ได้เสนอแนะไว้แล้ว ทั้งยังมีการวิจัยของบางหน่วยงานที่คณะกรรมการทำางานเห็นว่ายังมีเหตุผลการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร ได้แก่ การตรวจหาสารเคมีในท้องที่ในครัวเรือนซึ่งมีพิษของเกษตรกร เป็นต้น เนื่องจากว่าประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ร้อยละ 65 มีอาชีพเกษตรกรรม ดังนั้นปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูร้อน จึงเป็นเหตุให้มีการอพยพย้ายถิ่นจากแรงงานเกษตรไปสู่แรงงานอุตสาหกรรมซึ่งเป็นแรงงานที่ค่อนข้างมีฝีมือ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะแรงงานจังหวัดควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาฝีมือแรงงานที่ภาคอุตสาหกรรมต้องการ ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาอาชีพ อันจะนำมาสู่รายได้ของประชาชน ที่ประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของจังหวัด ส่วนบริว้างรายงานการวิจัย เรื่องการประเมินสถานภาพองค์ความรู้จังหวัดเพชรบูรณ์ฉบับนี้ นอกจากได้ไว้

ประชาวิจารณ์แล้วยังมีการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของเอกสาร งานวิจัยที่ใช้ถึงครึ่งหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการชี้วัดความน่าเชื่อถือของรายงานการวิจัยในเรื่องดังกล่าวนี้

Abstract

Title : Evolution of knowledge about Phetchabun

Researcher : 1. Assoc.Prof.Chuanpik Bunssames
2. Ass.Pro.Chintana Saramchaiskul
3. Ass.Pro.Komkay Muansai
4. Ass.Pro.Chujai Kinul
5. Ass.Pro.Primrudee Singan
6. Mrs.Pheechon Sungkaew
7. Miss.Kheekhuan Sunthomsaratkul
8. Mr.Chalew Nuthet
9. Mrs.Sangsriee Uttama-ang

Adviser : Ass.Pro. Cherdchai Chokratanachai

Purposes of the research

1. To analyse, criticise interpret, evaluate, and synthesise the knowledge of different sides of Phetchabun systematically as a whole.
2. To suggest the directions, topics, and research title in an urgent essence to solve problem and to develop the province in the future.
3. To encourage the local people to learn more about themselves, their community, and their province.
4. To create develop, and promote the academic and research strength of the local people.
5. To integrate the research direction and the province by developing prospective on the basis of real information.

Research Procedure

Data collection was made by studying documents, reports, brochures, and the annual reports of concerned departments, including interviewing the educated people, scholars, and administrators from both government and private sectors.

(b)

The interview was also given to sophisticated villagers about particular matter relating to the following topics needed by the Supporting Research Fund Office:

1. Settlement history and physical information
2. Population, race, and workforce transformation
3. Politics
4. Economics / agriculture, industry, service, finance, banking, trading, investment, etc.
5. Education
6. Public health
7. Resource and environment
8. Science and technology
9. Tourism
10. Culture and religion
11. Communication and transportation
12. Human resource, community, and folk wisdom
13. Province development in a 5-10 year range

The data was analysed, interpreted, critized, synthesised and then classified according to the objectives of the research which were focused on the following subjects:

1. Cultural development theory in Humanity Science
2. Science and technology
3. Life quality development
4. Ecological tourism

The knowledge received was classified into different fields gathered as a draft document report about the evaluation of 13 topics of the knowledge. The report was then proposed to a guiding committee 4 times to give consideration. After that, the researching team held 8 meetings to correct the report as suggested by the committee.

Finally, the last corrected draft report was later proposed to the concerned departments to prove the information before being brought for public opinion. The report was then once more brought back for correction as suggested by the concerned departments. After that, the draft report was taken to the community for public opinion.

The heads of different sections and interested people from both government and private sectors were invited to express their opinion and give suggestions to eliminate some possible mistakes because some topics consisted of too detailed information such as the settlement history and tourism. That was so because there were several information sources. Meanwhile, some topics, such as religion, lacked sources to search information.

The researchers solved the imbalance problem by asking for more information from the senior monks who could give limited information.

Undertaking this research created the network of local researchers who offered more information and shared their opinions. There was the suggestion for analyzing Phetchabun opportunities, weak points, and the research titles as well as the researches needed to be urgently undertaken by any departments because they were related to people's life quality such as examining the chemical residue in the serum of farmers who make up the largest population, 65% of people in Phetchabun.

The problem of water shortage in the summer was due to the workforce transformation from agricultural sector to industrial sector which needed high skill. Therefore, the concerned departments, such as the Provincial Employment Office, should undertake the research to study skillful workforce needed by industrial sectors to be the basis of vocation development, which bring income to the largest group people, farmers, in Phetchabun.

The draft report of the research titled "Evaluation of Knowledge of Phetchabun" was not only taken to public opinion but also analysed for the reliability of the document and the researches which the researchers used as the reference to indicate the reliability of this research.

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์ นายแพทย์วิจารณ์ พานิชย์ และดร.โรจน์ สุทธาวาส ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัยครั้งนี้ และขอกราบขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ สุนทรนาถไชย ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้แทนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยที่ได้ให้คำปรึกษาและดูแล แนะนำการวิจัยครั้งนี้อย่างใกล้ชิด และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิดชัย ไชยรัตนชัย รวมทั้งคณะกรรมการที่ติดตามทุกท่านที่ไม่ได้กล่าวนาม คณะกรรมการให้ข้อมูลเพิ่มเติม คณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลทุกท่าน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนร่วมที่ทำให้งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเป็นเอกสารที่ประกอบไปด้วย องค์ความรู้ของจังหวัดเพชรบูรณ์ ฉบับนี้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาจังหวัดเพชรบูรณ์ในอนาคตต่อไป จังหวัดเพชรบูรณ์ไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

รองศาสตราจารย์ชวนทิศ แดงสวัสดิ์

หัวหน้าโครงการวิจัย